

Space for Available
for Advertising

WWW.PREETNEWS.COM
WWW.PREETNAMA.COM

preetnamausa
@gmail.com

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

ਨਿਊਜ਼ਚੈਨਲ

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ : ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ ਪ੍ਰੀਤ ਮੁਰਾ ਸੱਰ

Online and Print Media +1 201-312-4180 +1 917-328-8436

ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ
ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਦਾ
ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ
ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਂ ਬਾਪ
ਦਾ ਕਰੋ, ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ
ਕਦੇ ਵੀ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ
ਦਿੰਦੇ

ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ ਪ੍ਰੀਤ
Preetnamausa@gmail.com

ਸਾਲ 4, ਅੰਕ 221, ਮਿਤੀ: 13 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ 19 ਅਕਤੂਬਰ 2023

ਵੈਬਸਾਈਟ: www.preetnama.com, www.preetnews.com

ਈਮੇਲ preetnamausa@gmail.com

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਉਹ ਬਸਤੀ ਜਿੱਥੇ ਹਮਾਸ ਲੜਾਕਿਆਂ ਨੇ ਕਤਲੇਆਮ ਮਚਾਇਆ, ਕਈਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਵੱਢ ਦਿੱਤੇ

ਕਫਰ ਅਜ਼ਾ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਖ਼ੂਨੀ ਜੰਗ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਮਾਰ ਪਈ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਥਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਮੌਜੂਰ ਕਿਹੋ-ਜਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਨਾਲ ਵਸੀ ਇਸ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਕਿੱਬੂਟਜ਼, ਭਾਵ ਬਸਤੀ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹਮਲੇ ਜਾਰੀ ਸਨ ਤੇ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਹ ਹਮਲੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਉਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ, ਜਦੋਂ ਗਾਜ਼ਾ ਤੋਂ ਸਰਹੱਦੀ ਤਾਰ ਤੋੜ ਕੇ ਹਮਾਸ ਦੇ ਲੜਾਕੇ ਇੱਥੇ ਵੜ ਗਏ ਸਨ।

ਖੰਡਰ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਬਸਤੀ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ, ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇੱਥੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਹਮਾਸ ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੈਰਾਟ੍ਰੋਪਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਟੀਮ, ਯੂਨਿਟ 71 ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਾਂਡਰ ਡੇਵਿਡੀ ਬੇਨ ਜੀਓਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਫੌਜ ਚੁਕੰਨੀ ਤਾਂ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਸਤੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ 12 ਘੰਟੇ ਲੱਗੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾ ਸਕੇ, ਪਰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨੂੰ ਪੈਟਰੋਲ ਬੰਬਾਂ ਨਾਲ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਾਂਗ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। +

ਬੇਨ ਜੀਓਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਮਾਸ ਦੇ ਬੰਦੂਕਧਾਰੀ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕੀਤੇ। ਉਹ ਹਮਲਾਵਰ +ਬਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਜੇਹਾਦ ਮਸ਼ੀਨ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿਹੱਥੇ ਤੇ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਜੋ ਸਵੇਰੇ ਆਪਣਾ ਨਾਸ਼ਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਸਭ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। @

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਤਾਂ ਸਿਰ ਹੀ ਵੱਢ ਦਿੱਤੇ। ਬੇਨ ਜੀਓਨ ਮੁਤਾਬਕ, +ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਿਰ ਵੱਢ ਦਿੱਤੇ, ਇਹ ਦੋਸ਼ਣਾ ਪੱਛਾਨਕ ਹੈ... ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕੌਣ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਮਿਸ਼ਨ ਕੀ ਹੈ,

ਚੇਤਾਵਨੀ: ਇਸ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਵੇਰਵੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਨਸਾਫ਼ [ਲਈ] ਸਹੀ ਪੱਖ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸਾਥ ਦੇਵੇ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਭਰੇ ਜਾਮਨੀ ਰੰਗ ਦੇ ਬੈਗ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੁੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਅੰਗੂਠਾ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਮਹਿਲਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਇਸ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਬਗੀਚੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੈਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਲੀਪਿੰਗ ਬੈਗ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਕੁਝ ਗਜ਼ ਦੀ ਦੂਰੀ @ਤੇ ਹਮਾਸ ਦੇ ਇੱਕ ਬੰਦੂਕਧਾਰੀ ਦੀ ਕਾਲੀ ਹੋਈ ਤੇ ਸੁੱਜੀ ਹੋਈ ਲਾਸ਼ ਪਈ ਸੀ।

ਕਾਫਰ ਅਜ਼ਾ ਕਿੱਬੂਟਜ਼, ਭਾਵ ਇਸ ਬਸਤੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਹੋ ਜੋ ਹਮਾਸ ਦੇ ਬੰਦੂਕਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਜੰਗੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਦੀ ਬਸਤੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਿੱਬੂਟਜ਼ ਗਾਰਡਜ਼ ਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਫੌਜੀ ਤਜਰਬਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਗਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਵੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਹੋਏ ਮਾਰੇ ਗਏ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਿੱਬੂਟਜ਼ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਮਿਤਰਾਂ ਵਾਂਗ, ਕਾਲੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟ ਕੇ ਸਟੈਂਚਰ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਪਾਰਕਿੰਗ ਏਰੀਆ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਇਆ ਗਿਆ।

ਇੱਥੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਕਤਾਰ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰੀ ਸਿਰ ਇੱਥੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਤੋਂ 2007 ਵਿੱਚ ਹਮਾਸ ਨੇ ਗਾਜ਼ਾ @ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਸਰਹੱਦੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ

ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ @ਤੇ ਰਾਕੇਟ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਖ਼ਤਰੇ ਨੂੰ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ।

ਹਮਾਸ ਵੱਲੋਂ ਰਾਕੇਟ ਹਮਲੇ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕਫਰ ਅਜ਼ਾ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਗਾਜ਼ਾ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਚੰਗਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਗੀਚੇ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਵਿਹੜਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਮਰੇ ਵੀ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਛੱਤਾਂ, ਬਾਰਬੇਕਿਊ, ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਝੂਲੇ ਵੀ ਸਨ।

ਪਰ ਇੱਥੇ ਕਫਰ ਅਜ਼ਾ ਸਣੇ ਪੂਰੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਮਾਸ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਖੂਭੀਆਂ ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਕਦਰ ਚਕਮਾ ਦੇ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਵੇਗਾ।

ਇਜ਼ਰਾਈਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਹੈ, ਗੁੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਵੀ ਇੱਕ ਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਫੌਜ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਰਜ਼ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਮਾਸ ਦੇ ਬੰਦੂਕਧਾਰੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧੁੱਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੜਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਹ ਲਾਸ਼ਾਂ ਝਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਟੋਇਆਂ ਆਦਿ ਚ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੱਪੜਾ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਢਕਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਉਹ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ @ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਹਮਾਸ ਲੜਾਕੇ ਸਰਹੱਦੀ ਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਮਗਰੋਂ ਬਸਤੀ ਵਿੱਚ ਵੜੇ ਸਨ। ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਪੈਰਾਗਲਾਈਡਰ ਦਾ ਮਲਬਾ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਕੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ @ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਜ਼ਰਾਈਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕਫਰ ਅਜ਼ਾ ਉੱਤੇ ਮੁੜ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਸ਼ਕਲ ਜੰਗ ਲੜਨੀ ਪਈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਿੱਬੂਟਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਸੈਂਕੜੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਲੜਾਕੂ ਸੈਨਿਕ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਤੈਨਾਤ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੋਡੀਓ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਸੀ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਅਹਿਮ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ

- ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਫਲਸਤੀਨੀ ਇਸਲਾਮੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਮੂਹ ਹਮਾਸ ਨੇ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਤੋਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਹਮਲਾ ਬਲ ਦਿੱਤਾ।
- ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦਰਜਨਾਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੜਾਕੇ ਦੱਖਣੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ @ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰਾਕੇਟ ਦਾਗੇ ਗਏ।
- ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਵੀ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਹਿਦਾਇਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ।
- ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਹਿੰਸਾ ਚ 700 ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵੀ 400 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।
- ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰਨੋਵਾ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਫੈਸਟੀਵਲ ਦੀ ਥਾਂ ਤੋਂ 250 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ।
- ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ, ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਨੇਪਾਲੀ ਨਾਗਰਿਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।
- ਹਮਾਸ ਦੇ ਆਗੂ ਮੁਹੰਮਦ ਜ਼ੈਦ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। +
- ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਪੀਐਮ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਭੜਕਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਜੰਗ ਦੇ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਭਾਰੀ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ।
- ਕਈ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਧਕ ਬਣਾ ਕੇ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।
- ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀ ਬੈਨਕ ਚ ਪੀਐੱਮ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਨੇ ਘੁਸਪੇਠੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।
- ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ +ਇਹ ਇੱਕ ਜੰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਜੰਗ ਨੂੰ ਜਿੱਤਾਂਗੇ।
- ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਯੋਆਵ ਗਲੇਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਮਾਸ ਨੇ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।
- ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਜਨਾਂ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਕਈਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਹੈ।
- ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਪੂਰਵੀ ਭੁੱਖੇ ਸਾਗਰ ਚ ਇੱਕ ਬੋਤਾ, ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਕਰੂਜ਼ਰ, ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਜੈੱਟ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

Guru Gobind Singh Study Circle USA successfully held (Dastar Pride) 8th East Coast Turban Tying Competition in New York with help of all Sikh organizations and Team help Indian Steel Man Amandeep Singh and Magician Vikram Singh specifically came from India to join this program.

NewYork:- The turban is not just a cloth placed on the head but it is the honor and dignity of a Sikh. It is a gift given by Guru Patshah Ji. In today's changing situation, it is very important to preserve the heritage and Guru Gobind Singh Study Circle USA is making its big contribution in this. Like every year, this year also the eighth Dastar Pride program was organized by this organization in Golden Terrace Hall New York with the support of all Gurudwara Sahib organizations and Sangat. Dr. Navdeep Kaur Khalsa hosted the stage . Program started with Ardas .

In this program, different groups from 9 to 30 years of age participated in the turban competition. All participates were looking too much excited . They all worn beautiful turban . They answered the questions who were asked by judgement team very well with happiness . Prizes were distributed to the winning children.

Amandeep Singh Steel Man of India specially came from India to join this great program. He captivated everyone with his performance. Seeing his astonishing actions, people were shocked. Magician Vikram Singh

Showed his magic art too . He proved his art by playing wonderful magic games. S. Daler Singh Khalsa (President of Gurudwara Baba Makhana Shah Lubana Richmond Hill NY) and Rimpi Tahli came with their Gatka Team . Gatka team showed their great marshal art . Harcharan Singh Gulati Gurudwara Guru Nanak Darbar Hicksville, and all Gurudwara sahib organizations joined this program. All community leaders and businessmen were also present in this great program. S. Sarabjit Singh and Pritpal Singh

thanked everyone to support this awesome event. S. Sarabjit Singh told that Guru Gobind Singh Study Circle USA doing best job for Sikhism. They always tried to promote our culture and Sikhism. That's why every year they do Dastar Pride program to appreciate our young generation. . It was really great Event and we need more program like this to save our religion and culture. We should have to support this kind of organizations whoever doing great job for our culture. Guru Gobind Singh Study Circle USA is great organization.

PHOTOS BY BJ STUDIO

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖ਼ਰਾ ਸੱਚ

Khara Sach

On our English language New Website
WWW.PREET NEWS.COM

Cheif Editor
Pritpal Kaur

+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 221

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

13 OCT TO 19 OCT, 2023

Guru Gobind Singh Study Circle USA successfully held (Dastar Pride) 8th East Coast Turban Tying Competition in New York with help of all Sikh organizations and Team help Indian Steel Man Amandeep Singh and Magician Vikram Singh Khalsa specifically came from India to join this program.

PHOTOS BY BJ STUDIO

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

Khara Sach

On our English language New Website
WWW.PREET NEWS.COM

Cheif Editor
Pritpal Kaur

+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 221

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

13 OCT TO 19 OCT, 2023

Guru Gobind Singh Study Circle USA successfully held (Dastar Pride) 8th East Coast Turban Tying Competition in New York with help of all Sikh organizations and Team help Indian Steel Man Amandeep Singh and Magician Vikram Singh Khalsa specifically came from India to join this program.

PHOTOS BY BJ STUDIO

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖਰਾ ਸੱਚ

On our English language New Website
WWW.PREET NEWS.COM

Khara Sach

Chief Editor
Pritpal Kaur

+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 221

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

13 OCT TO 19 OCT, 2023

**Guru Gobind Singh Study Circle USA successfully held
(Dastar Pride) 8th East Coast Turban Tying Competition in
New York with help of all Sikh organizations and Team help**

**Indian Steel Man Amandeep Singh and Magician Vikram Singh Khalsa
specifically came from India to join this program.**

PHOTOS BY BJ STUDIO

ਹਮਾਸ ਵੱਲੋਂ ਬੰਦੀ ਬਣਾਏ ਲੋਕਾਂ ਕਾਰਨ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਕਮੂਤਾ ਫਸਿਆ

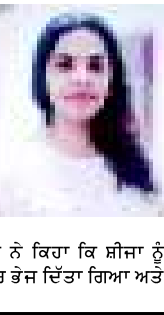

ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ : ਹਮਾਸ ਵੱਲੋਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਫੌਜੀਆਂ ਸਣੇ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਕਮੂਤਾ ਫਸ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬੇਂਜਾਮਿਨ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਲਈ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਕ ਹੈ। ਇਸਲਾਮਿਕ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਮੂਹ ਨੇ 2006 'ਚ ਨੌਜਵਾਨ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਫੌਜੀ ਗਿਲਾਡ ਸ਼ਾਲਿਤ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਦਲੇ 'ਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਬੰਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ 1000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਲਸਤੀਨੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀਆਂ 'ਤੇ ਘਾਤਕ ਹਮਲਿਆਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕ ਹਮਾਸ ਨੇ ਸੈਂਕੜੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਹਮਾਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਘਾਤਕ 'ਇਸਲਾਮਿਕ ਜੇਹਾਦ', ਨਾਂ ਦੇ ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ ਛੋਟੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਮੂਹ ਨੇ ਵੀ ਅੱਤਵਾਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 30 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਕੱਟ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਬਾਲਣ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਟਕਰਾਅ 'ਚ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1,200 ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹਨ। ਹਮਾਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੇ 40 ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਬਲ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲੁਕੇ ਹੋਏ

ਰਾਕੇਟ ਹਮਲੇ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਔਰਤ ਜ਼ਖ਼ਮੀ, ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖ਼ਲ

ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ : ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਅਸ਼ਕੋਲੋਨ ਵਿਚ

ਨਰਸ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਔਰਤ ਫਲਸਤੀਨੀ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਸਮੂਹ ਹਮਾਸ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਰਾਕੇਟ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਈ। ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਔਰਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੋਰਲ ਦੀ ਸ਼ੀਜਾ ਆਨੰਦ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਨੇੜੇ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ੀਜਾ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸਥਿਰ ਹੈ।

ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿੱਚ ਘੱਟ-ਘੱਟ 700 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਜ਼ਰਾਇਲ 'ਚ ਫਲਸਤੀਨੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨ ਹਮਾਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਦੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ

• ਗਾਜ਼ਾ 'ਚ ਬਿਜਲੀ, ਪਾਣੀ ਤੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਠੱਪ, ਹੁਣ ਤੱਕ 1200 ਮੌਤਾਂ
• ਹਮਾਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਤੇ ਫਲਸਤੀਨ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਰੈਲੀ

ਅਟਲਾਂਟਾ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਚ ਹਮਾਸ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਸਮਰਥਕਾਂ ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਅੱਤਵਾਹ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਰੈਲੀਆਂ ਕੱਢੀਆਂ। ਫਲਸਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੇ ਅੱਤਵਾਹ ਨੂੰ ਅਟਲਾਂਟਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਕੌਂਸਲਟਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਫਲਸਤੀਨੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੈੱਟਵਰਕ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚੇਅਰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਕੋਲੀਜ਼ਨ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਇਨ ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਗਾਤਮ ਅਬੂਦਯੋਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਫਲਸਤੀਨੀ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ

ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਸਦਨ ਦੀ ਸਪੀਕਰ ਨੈਨਸੀ ਪੇਲੋਸੀ ਨੇ ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਯਹੂਦੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਰੈਲੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਕੁਝ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀਆਂ ਨੇ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਉਡਾਣਾਂ ਦੀ ਬੁਕਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਹਮਲੇ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੜਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਿਗਰਾਨੀ ਡਰੋਨਾਂ ਨਾਲ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਹਮਾਸ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਲਗਾਤਾਰ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਘੇਰਾ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਸਰਹੱਦ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ ਕੈਮਰੇ ਅਤੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਮੋਸਾਦ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਗੁਪਤ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ।

ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਮੂਹ ਹਮਾਸ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਭਿਆਨਕ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਹਮਾਸ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਲਗਾਤਾਰ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਘੇਰਾ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਸਰਹੱਦ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ ਕੈਮਰੇ ਅਤੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਮੋਸਾਦ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਗੁਪਤ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ।

ਇਜ਼ਰਾਈਲ-ਫਲਸਤੀਨ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚਾਲੇ ਪੋਰਨ ਸਟਾਰ ਮੀਆ ਖਲੀਫਾ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਵਾਇਰਲ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰੱਜ ਕੇ ਪਾਈ ਝਾੜ

ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ : ਫਲਸਤੀਨੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਮੂਹ ਹਮਾਸ ਦੇ ਰਾਕੇਟ ਹਮਲਿਆਂ 'ਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਚ ਫੌਜੀਆਂ ਸਮੇਤ ਘੱਟ-ਘੱਟ 700 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 2000 ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਡਿਫੈਂਸ ਫੋਰਸਿਜ਼ (946) ਨੇ ਹਮਾਸ ਦੇ ਅਹਿਮ ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਚ ਗਾਜ਼ਾ 'ਚ ਲੱਗਭਗ 1,000 ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਚ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਸਤਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਨਿੰਦਿਆ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੋਰਨ ਸਟਾਰ ਮੀਆ ਖਲੀਫਾ ਫਲਸਤੀਨੀ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੀਆ ਲਗਾਤਾਰ ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਟਵੀਟ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਫਲਸਤੀਨ 'ਚ ਬੱਚਿਆਂ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੇ ਔਰਤਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ 'ਚ ਮੀਆ ਨੇ ਇੱਕ ਵੀਡੀਓ ਟਵੀਟ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਲਸਤੀਨ 'ਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪਾਂ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 42 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ 15 ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੀਆ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵੀਡੀਓ 'ਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਫਲਸਤੀਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲੱਖਾਂ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਸਲਫ਼ਸੀ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ

ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ। ਮੀਆ ਐਕਸ 'ਤੇ ਫਲਸਤੀਨ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਟਵੀਟ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਟਵੀਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਫਲਸਤੀਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਗਲਤ ਪੱਖ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਵੇਗਾ। ਮੀਆ ਦੇ ਇਸ ਟਵੀਟ 'ਤੇ ਯੂਜ਼ਰਜ਼ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਤੇ ਕਈ ਸਵਾਲ ਵੀ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਆਖਿਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਿਥੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਹਮਾਸ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਬੇਕਸੂਰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਮਾਸ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਿਰਤਾ ਭਰੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬੇਂਜਾਮਿਨ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਨੇ ਤਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਢਾਹ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹਮਾਸ ਤੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ 'ਇਸਲਾਮਿਕ ਜੇਹਾਦ' ਸਮੂਹ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਤੋਂ 130 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਗਾਜ਼ਾ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਬਦਲੇ ਉਹ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਲੋਂ ਬੰਦੀ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਗੇ। ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦੀਆਂ 'ਚ ਔਰਤਾਂ, ਬੱਚੇ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਸਮੇਤ ਫੌਜੀ ਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹਨ ਪਰ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਜੋਅ ਬਿਡੇਨ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕੀ ਚਿੱਪ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਝੱਲਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਚੀਨ ਨਵੀਂ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦੀ ਵਿੱਕਰੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਸ ਨੇ ਬੀਜਿੰਗ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਕਨੀਕ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪਹਿਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਰ, ਪਿਛਲੇ ਕੁੱਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਮਰੀਕੀ ਚਿੱਪ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਬਡੇਨ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਨੂੰ ਵਿੱਕਰੀ 'ਚ ਕਟੌਤੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਸੈਮੀਕੰਡਕਟਰ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਡਿਕਟਰੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਰੁਕ ਜਾਵੇਗੀ।

ਜਲਾਈ ਤੋਂ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ 3 ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਚਿੱਪ ਕੰਪਨੀਆਂ - Nvidia, Intel ; ਅਤੇ Qualcomm - ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦੇ ਅਣਚਾਹੇ ਨਤੀਜੇ ਹੋਣਗੇ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐਂਟਨੀ ਬਲਿੰਕਨ, ਵਪਾਰ ਮੰਤਰੀ ਜੀਨਾ ਰਾਈਡੋ ਸਮੇਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ, ਚਿੱਪ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਨੀਤੀਗਤ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਦੋ ਸੈਮੀਕੰਡਕਟਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਚਿੱਪ ਕੰਟਰੋਲ ਬਾਰੇ ਨਵੇਂ ਕਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਮੁੜ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ, ਸ਼ਿਕ ਟੈਕਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਐਨਵੀਡੀਆ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਲਾਹਕਾਰ ਟਿਮ ਟੈਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੱਟਣ ਨਾਲ ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਸੁਤੰਤਰ ਚਿੱਪ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਚੀਨ ਦੇ ਬਣੇ ਚਿਪਸ ਦੇ ਦਬਦਬੇ ਲਈ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸੈਮੀਕੰਡਕਟਰ, ਆਧੁਨਿਕ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਆਰਟੀਫਿਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਵਧਾਵਾ ਪਵੇਗਾ। ਚਿੱਪ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਕਾਰਨ ਨਵੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਿਡੇਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ 'ਚ ਕਟੌਤੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਪਾਰ ਵਿਵਾਹ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏਜੰਸੀਆਂ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹਨ। ਵੱਡੀਆਂ ਚਿੱਪ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੇ ਕੁਝ ਸ਼ਾਇਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਾਹਿਰਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਚਿੱਪ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਨੀਤੀਗਤ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਦੋ

ਨਿਊਜ਼ਕਲਿੱਕ ਮਾਮਲਾ: ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ, ਲੈਪਟਾਪ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਸਵਾਲ

ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸੈੱਲ ਮੁਤਾਬਕ ਨਿਊਜ਼ ਪੋਰਟਲ ਨਿਊਜ਼ਕਲਿੱਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 3 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ 88 ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਟਿਆਲਾ ਹਾਊਸ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਯੰਤਰ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਯੰਤਰ ਨਿਊਜ਼ਕਲਿੱਕ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ, ਲੈਪਟਾਪ, ਹਾਰਡ-ਡਰਾਈਵ ਅਤੇ ਪੈਨ ਡਰਾਈਵ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਨਿੱਜੀਤਾ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਹਿਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 2021 ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਫਾਉਡੇਸ਼ਨ ਫਾਰ ਮੀਡੀਆ ਪ੍ਰੋਟੈਸ਼ਨਲਜ਼ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਡਿਜੀਟਲ ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਨੂੰ ਫੜੇਣ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੂਹੇ 'ਤੇ ਦਸਤਕ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡਿਵਾਈਸਾਂ 'ਚ 'ਨਿੱਜੀ ਡੇਟਾ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਨਿੱਜਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। 'ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਮਾਮਲੇ ਫਿਲਹਾਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵਰਿੰਦਾ ਭੰਡਾਰੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਛਾਪੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜਤਾ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ ਜਾਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਲਚਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ।

ਫਾਉਡੇਸ਼ਨ ਫਾਰ ਮੀਡੀਆ ਪ੍ਰੋਟੈਸ਼ਨਲਜ਼ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਡੇਟਾ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਉਪਕਰਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਲੋਨ ਕਾਪੀਆਂ, ਹੋਸ਼ ਵੈਲਿਊ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜੋ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਇਹ ਨਿੱਜਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ

3 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਨਿਊਜ਼ਕਲਿੱਕ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪੱਤਰਕਾਰ

ਅਭਿਸਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਘਰ ਵੀ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲੈਪਟਾਪ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਯੂਟਿਊਬ 'ਤੇ ਪੋਸਟ ਕੀਤੀ ਇੱਕ ਵੀਡੀਓ 'ਚ ਅਭਿਸਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਾਰੰਟ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਉੱਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੈਪਟਾਪ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਲੈਪਟਾਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਨਮੋਲ ਹੈ। ਬੀਬੀਸੀ ਨੇ ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿਊਜ਼ਕਲਿੱਕ ਨਿਊਜ਼ ਪੋਰਟਲ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਅੱਠ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ। 3 ਅਕਤੂਬਰ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸੈੱਲ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਅਤੇ ਲੈਪਟਾਪ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ।

ਇਸ ਸਾਬਕਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੇਰਾ ਫੋਨ ਅਤੇ ਲੈਪਟਾਪ ਜ਼ਬਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਨਿਊਜ਼ਕਲਿੱਕ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਬਕਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਅਤੇ ਲੈਪਟਾਪ ਨੂੰ ਉਹ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨਿਊਜ਼ਕਲਿੱਕ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਅਤੇ ਲੈਪਟਾਪ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਲਗਭਗ 20 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਗੇ। ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਾਬਕਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਚਿੰਤਤ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਨਿੱਜਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਨਿੱਜੀ ਡੇਟਾ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਾਨੈਕਟ ਨੰਬਰ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਆਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡਿਵਾਈਸਾਂ 'ਚ ਕੁਝ ਵੀ ਪਲਾਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੈ ਵੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਦੱਸ ਕੇ ਨਹੀਂ ਗਏ, ਨਾ ਹੀ ਲਿਖਤ 'ਚ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਕੇ ਗਏ ਕਿ ਉਹ ਕੀ-ਕੀ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ ਹਨ। ਨਾ ਹੀ ਲਿਖਤ 'ਚ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ-ਕੀ ਸੀ। ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਨਵੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਕੁਝ

ਰਹੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਟੇਡਨ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹਨ। ਸਾਲ 2022 ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸੈੱਲ ਨੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਵੀ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ' ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀਤਾ ਡਿਵਾਈਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਅਤੇ ਲੈਪਟਾਪ ਵਰਗੇ ਉਪਕਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਡੂੰਘੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਹਨ।

ਟੇਡਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੀ ਪਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ

ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਭੀਮਾ ਕੋਰੋਗਾਓ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿੱਚ ਪਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਟੇਡਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਫੋਨ ਬਹੁਤ ਨਿੱਜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਫੋਨ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਅਜਿਹੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਜਨਤਕ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੋਗੇ। ਇੱਥੇ ਨਿੱਜਤਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਹੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਉਪਾਅ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਉਪਾਅ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਨਿੱਜਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸ

ਸੁਤੰਤਰ ਪਲਾਟ ਕਰਨਾ ਸੱਖਾ

ਸਾਲ 2021 ਵਿੱਚ, 'ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਪੋਸਟ' ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਇੱਕ ਖ਼ਬਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਅਮਰੀਕੀ ਡਿਜੀਟਲ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਫਰਮ ਨੇ ਪਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਕੁਨ ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਾਡਲਿੰਗ, ਜੋ ਕਿ ਭੀਮਾ ਕੋਰੋਗਾਓ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਹਨ, ਦੇ ਲੈਪਟਾਪ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ 20 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉਸ 'ਚ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਭਾਵ ਉਸ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੈਸਾਚਿਉਸੇਟਸ ਅਧਾਰਤ ਡਿਜੀਟਲ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਫਰਮ ਆਰਸੇਨਲ ਕੋਲਸਟਿਗ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀਆਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਕਾਪੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਾਡਲਿੰਗ ਅਤੇ ਰੋਨਾ ਵਿਲਸਨ ਦੇ ਈਮੇਲ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਆਰਸੇਨਲ ਕੋਲਸਟਿਗ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਗਾਡਲਿੰਗ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਹਮਲਾਵਰ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸੇ ਕੇਸ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਰੋਨਾ ਵਿਲਸਨ ਦੇ ਲੈਪਟਾਪ 'ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਪਲਾਟ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਐਸ, ਉਸ ਕੇਸ ਦੀ ਪੇਰਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ - ਰਾਮ ਰਾਮਾਸਵਾਮੀ, ਸੁਜਾਤਾ ਪਟੇਲ, ਮਾਧਵ ਪੁਸ਼ਪਾ, ਮੁਕੁਲ ਕੋਸ਼ਲ ਅਤੇ ਦੀਪਕ ਮਲਘਨ - ਨੇ ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿੱਜਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 'ਪੁਲਿਸ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਉਪਕਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਉਪਕਰਨਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨਾ ਸੱਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ

ਨੂੰ ਵਾਇਰਲੈੱਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਕਿਹੜੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਉਪਕਰਨਾਂ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬੇਤਾ ਕਲੋਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਸ਼ ਵੈਲਿਊ ਦੇਣ ਦੀ ਸਹਿਣਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ, 'ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਛੇੜਛਾੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਾਲੀ ਹੋਸ਼ ਵੈਲਿਊ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜੋਂ ਵੀ ਵੈਲਿਊ ਦੇਣ ਦੀ ਸਹਿਣਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਸਭ ਇਸ ਲਈ ਕੁਝ ਸਾਬਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਦੀ ਵੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੋਗੇ? ਮੰਨ ਲਵੋ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲ ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਵਰਗੇ ਨਿੱਜੀ ਡਿਜੀਟਲ ਉਪਕਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਕੀਲ, ਤੁਹਾਡੇ ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਿੱਜੀ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਨਾਲ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਿੱਥੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ? ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਇਕ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕਦੇ ਹਨ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਲ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਟਸਐਪ ਚੈਟ ਲੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਰੀਆ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਅਤੇ ਅਰਭਗ ਗੋਸਵਾਮੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਟਸਐਪ ਚੈਟ ਲੀਕ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। @

ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ
ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਲੇਬਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ, ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਮਾਮਲੇ ਸੰਚਾਲਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਆਮ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਰ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ, ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨਾ, ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਸੂਬੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੇ ਤੌਰ-ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਧੀਗਤ (ਪਰਸੀਜਰਲ) ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਚੰਗੀਆਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕੋਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਧੀਗਤ (ਪਰਸੀਜਰਲ) ਐਸਓਪੀ (ਸਟੈਂਡਰਡ ਓਪਰੇਟਿੰਗ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰਜ਼) ਹਨ ਅਤੇ ਸੀਬੀਆਈ ਮੈਨੂਅਲ ਡਿਜੀਟਲ ਸਬੂਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਵਿਵਸਥਾਰ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।

ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 2023: ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਫੈਨ ਇਸ਼ ਸੋਢੀ ਸਣੇ 5 ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ 'ਚ ਖੇਡ ਰਹੇ

ਤੁਸੀਂ ਜਦੋਂ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਫਿਰਕੀ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ ਇਸ਼ ਸੋਢੀ ਬਾਰੇ ਗੁਜ਼ਲ ਉੱਤੇ ਸਰਚ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇੱਕ ਵੀਡੀਓ ਪਹਿਲੇ ਆਪਸਨਜ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੀਡੀਓ ਨੂੰ ਇਸ਼ ਸੋਢੀ ਨੇ ਆਈਸੀਸੀ ਲਈ ਸ਼ੁਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਉਸ ਵੀਡੀਓ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਮੇਂਟਰੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਵੀਡੀਓ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਕਮੇਂਟਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹੀ ਕਮੇਂਟਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੀਡੀਓ ਵੀ ਕਾਫੀ ਵਾਰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬੈਟ ਵਜ਼ੂ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਣਾ ਗਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਰੰਗੀਨ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਾਲੇ ਇਸ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੀ ਪਿੱਛ ਉੱਤੇ ਵੀ ਕਾਰਨਾਮੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਦਬਦਬਾ ਭਾਰਤ ਵਿਸ਼ਵ ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਕਤ ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ, ਮੈਚਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਜਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣੂ ਹੈ। ਇਸ ਜਨੂੰਨ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 2023 ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਟੀਮਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਟੀਮਾਂ ਜੋ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿੱਚ ਕੁਆਲੀਫਾਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਰ ਸਕੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਕਈ ਖਿਡਾਰੀ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿੱਚ ਕੁਆਲੀਫਾਈ ਹੋਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਵਾਰ ਲਾਈ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਸਫ਼ਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿੱਚ ਵੀ 6 ਖਿਡਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਹਨ। ਇਸੇਵਾਂ ਹੀ ਮੈਂਚਾਂ ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਰਹੀ ਸਿਰਾਪੁਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੀਮ ਦੇ 15 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 12 ਖਿਡਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਹਨ। ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜੋ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਲਿਸਟ ਕਾਫੀ ਵੱਡੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਸਿਰ ਹੁਸੈਨ, ਜੀਤਨ ਪਟੇਲ, ਮੈਟੀ ਪਨੇਸਰ ਵਰਗੇ ਖਿਡਾਰੀ ਹਨ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਹੋ ਕੇ ਹੋਰ ਟੀਮਾਂ ਲਈ ਕ੍ਰਿਕਟ ਖੇਡ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਪੰਜ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਇਸ ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 2023 ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਟੀਮਾਂ ਲਈ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ਼ ਸੋਢੀ

ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਟੀਮ ਵਿੱਚ ਲੈਗ ਬ੍ਰੇਕ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ ਵਜੋਂ ਖੇਡਦੇ ਇਸ਼ ਸੋਢੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ 31 ਅਕਤੂਬਰ 1992 ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕ੍ਰਿਕਟ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਇੱਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ ਸੋਢੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਦਿਆਂ ਤੋਂ ਨਾਨਕਿਆਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਹੈ। ਈਐੱਸਪੀਐੱਨ ਕ੍ਰਿਕ ਇਨਫੋ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ਼ ਦੇ ਮਾਪੇ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਸਾਊਥ ਅਕਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਵਸ ਗਏ ਸੀ। ਇਸ਼ ਨੇ ਅਕਲੈਂਡ ਦੇ ਪਾਪਾਟੋਟੋਵੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਸ਼ ਦਾ ਇਹ ਸਕੂਲ ਕ੍ਰਿਕਟ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਇਸ਼ ਨੂੰ ਖੇਤਰੀ ਕਲੱਬ ਟੀਮਾਂ ਵਿੱਚ ਥਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਦਿੱਖਤ ਆਈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਿੱਖਤ ਵੀ ਦਰਪਸ ਆਈ ਸੀ। ਅਕਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਜੋ ਪਿੱਛਾਂ ਸਨ ਉਹ ਫਿਰਕੀ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਮਦਦਗਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖੇਤਰੀ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਕਪਤਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸੋਢੀ ਵਰਗੇ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਫੈਨ ਹਨ ਸੋਢੀ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕ੍ਰਿਕਟ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਇੱਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 12 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਕਟ ਖੇਡਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਕ੍ਰਿਕਟ ਖੇਡਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਯੂਟਿਊਬ ਉੱਤੇ ਮਹਾਨ ਲੈਗ ਸਪਿਨਰ ਸ਼ੇਨ ਵਾਰਨ ਤੋਂ ਅਬਦੁੱਲ ਕਾਦਰ ਵਰਗੇ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵੀਡੀਓ ਵੇਖਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਦੀਪਕ ਪਟੇਲ ਤੋਂ ਫਿਰਕੀ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਗੁਰ ਵੀ ਸਿੱਖੇ। ਇਸ਼ ਨੇ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਲਈ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਟੈਸਟ ਮੈਚ

ਸਾਲ 2013 ਵਿੱਚ ਖੇਡਿਆ ਸੀ ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਵਨਡੇਅ ਮੈਚ ਸਾਲ 2015 ਵਿੱਚ ਖੇਡਿਆ ਸੀ। ਇਸ਼ ਸੋਢੀ ਨੇ ਵਨਡੇਅ ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿੱਚ 60 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਕਟਾਂ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਟੀ-20 ਫਾਰਮੇਟ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ ਸੋਢੀ ਵੱਧ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟੀ-20 ਫਾਰਮੇਟ ਵਿੱਚ 126 ਵਿਕਟਾਂ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਿਲਾਫ ਕਾਫੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟੀ-20 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ 25 ਵਿਕਟਾਂ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ਼ ਸੋਢੀ ਮਹਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਫੈਨ ਹਨ ਤੇ ਹਿਪ-ਹਾਪ ਸੰਗੀਤ ਸੁਣਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਇਸ਼ ਸੋਢੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਬਾਇਓ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਰੈਪਰ ਵੀ ਹਨ। ਇਸ਼ ਸੋਢੀ ਦੇ ਮਨਪਸੰਦ ਖਿਡਾਰੀ ਵੀਵੀਐੱਸ ਲਕਸ਼ਮਣ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਵੀ ਟਾ ਨਾਂ ਦਾਗਲੀਆ ਲਕਸ਼ਮੀ ਸੋਢੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਰਚਿਨ ਰਵਿੰਦਰ

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਖਿਡਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਹਸਤੀਆਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਸਿਤਾਰੇ ਰਚਿਨ ਰਵਿੰਦਰ ਦੀ। ਰਚਿਨ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿੱਚ 'ਰਾ' ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਖਿਡਾਰੀ ਰਾਹੁਲ ਦਾਵਿਡ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ 'ਚਿਨ' ਨੂੰ ਸਚਿਨ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਰਚਿਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਰਚਿਨ ਰਵਿੰਦਰ ਦਾ ਜਨਮ 18 ਨਵੰਬਰ 1999 ਵਿੱਚ ਵਲਿੰਗਟਨ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਲ 2018 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਰਚਿਨ ਇੱਕ ਥੇਟਿੰਗ ਆਲ ਰਾਊਂਡਰ ਵਜੋਂ ਅੰਡਰ-19 ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਖੇਡ

ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਈਐੱਸਪੀਐੱਨ ਕ੍ਰਿਕ ਇਨਫੋ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਰਵੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮੂਰਤੀ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਮੇਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਆਵਾਂ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਨਹੀਂ ਖੇਡੀ। ਰਚਿਨ ਲਈ ਮੈਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਖੇਡਿਆ। ਰਚਿਨ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਤੋਂ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਰਚਿਨ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਵਸ ਗਏ ਸੀ। ਰਚਿਨ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਵਿੱਚ ਕਲੱਬ ਕ੍ਰਿਕਟ ਖੇਡੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਤੇਜ਼ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ ਜਵਾਗਲ ਸ਼੍ਰੀਨਾਥ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਮਿੱਤਰ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰਚਿਨ ਮੁਰਾਬਕ ਜਵਾਗਲ ਸ਼੍ਰੀਨਾਥ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਕਈ ਗੁਰ ਤੇ ਤਜਰਬੇ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਰਚਿਨ ਅਜੇ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਹਨ ਤੇ ਅਜੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਮਯਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 2023 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੈਚ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਪਿਲਾਫ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 96 ਗੇਂਦਾਂ ਉੱਤੇ 123 ਦੌੜਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪਾਰੀ ਖੇਡੀ ਤੇ ਮੈਨ ਆਫ ਦਿ ਮੈਚ ਵੀ ਰਹੇ। ਰਚਿਨ ਨੂੰ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਚੰਗੇ ਭਵਿੱਖ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੀਦਰਲੈਂਡਜ਼ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਲੰਧਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 20 ਸਾਲਾ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੇ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਨਡੇਅ ਮੈਚਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਪਿਲਾਫ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 2003 ਵਿੱਚ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਚੀਮਾ ਖੁਰਦ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਲ 1980 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਦੇ ਦਾਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਚੀਮਾ ਨੀਦਰਲੈਂਡਜ਼ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਦੇ ਪਿਤਾ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿਰਫ 5 ਸਾਲ ਦੇ ਸਨ। ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਨਾਤਾ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ। ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਨੇ ਮੁੱਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। 2008 ਵਿੱਚ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਨੀਦਰਲੈਂਡਜ਼ ਚਲੇ ਗਏ ਸੀ। ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਦੇ ਪਿਤਾ ਵੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਖੇਡ ਪ੍ਰਤੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ। ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 11 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਅੰਡਰ-12 ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਖੇਡਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਵਿਕਰਮ ਸਲਾਮੀ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਦੇ ਦਾਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਚੀਮਾ ਦੱਸਿਆ, 2016 ਤੋਂ 2018 ਤੱਕ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਗੁਰੂ ਸਾਗਰ ਕ੍ਰਿਕਟ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿਖੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬਾਜਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਕਟ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲਈ। ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਾਦੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਕਰਮ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੌਕ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਜਦੋਂ ਵੀ ਆਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਨੀਦਰਲੈਂਡਜ਼ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨੀਦਰਲੈਂਡਜ਼ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ

ਕੰਮਕਾਰ ਹੈ। ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਨੀਦਰਲੈਂਡਜ਼ ਲਈ ਸਲਾਮੀ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ ਵਜੋਂ ਖੇਡਦੇ ਹਨ। ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੇ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਹੁਣ ਤੱਕ 25 ਮੈਚਾਂ ਵਿੱਚ 800 ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੌੜਾਂ ਬਣਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵਨਡੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੈਂਕੜਾ ਤੇ 5 ਅਰਧ ਸੈਂਕੜੇ ਲਗਾਏ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੈਚ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਿਲਾਫ 52 ਦੌੜਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪਾਰੀ ਖੇਡੀ।

ਅਨਿਲ ਤੇਜਾ ਨਿਦਾਮਨੂਰੂ

ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 2023 ਦੇ ਕੁਆਲੀਫਾਇਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਨੀਦਰਲੈਂਡ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਦੇ ਵਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨ ਰਹਿ ਚੁੱਕੀ ਵੈਸਟ ਇੰਡੀਜ਼ ਨਾਲ ਸੀ। ਵੈਸਟ ਇੰਡੀਜ਼ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 374 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਨੀਦਰਲੈਂਡਜ਼ ਨੇ ਵੀ ਬਾਖੂਬੀ ਖੇਡ ਦਿਖਾਇਆ। ਨੀਦਰਲੈਂਡਜ਼ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਅਨਿਲ ਤੇਜਾ ਨਿਦਾਮਨੂਰੂ ਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੈਂਕੜਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 76 ਗੇਂਦਾਂ ਉੱਤੇ 111 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਮੈਚ ਟਾਈ ਹੋਇਆ ਤੇ ਨੀਦਰਲੈਂਡਜ਼ ਦੀ ਸੁਪਰ ਓਵਰ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤ ਹੋਈ। ਇਸ ਮੈਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੇਜਾ ਬਹੁਤ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਹੋ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਰੰਗ ਲਿਆਈ ਸੀ। ਤੇਜਾ ਆਪਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਜੇਵਾੜਾ ਵਿੱਚ ਜੰਮੇ ਹਨ। ਈਐੱਸਪੀਐੱਨ ਕ੍ਰਿਕਇਨਫੋ ਅਨੁਸਾਰ 6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਤੇਜਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਆ ਕੇ ਵਸ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਪੋਰਟਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਤੇ ਮਾਰਕਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਅਕਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਕਟ ਵੀ ਖੇਡਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਖਿਡਾਰੀ, ਮਾਰਕ ਚੈਪਮੈਨ, ਕੋਲਿਨ ਮੁਨਰੋ, ਗਲੈਨ ਵਿਲੀਪਸ ਵਰਗੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲਿਸਟ ਏ ਕ੍ਰਿਕਟ ਖੇਡੀ ਪਰ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿੱਚ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕੇ।

ਨਾਟਕੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚੇ ਨੀਦਰਲੈਂਡਜ਼ ਤੇਜਾ ਨੇ ਫਿਰ 2019 ਵਿੱਚ ਨੀਦਰਲੈਂਡ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਯੂਟਰੇਕਟ ਦੇ ਇੱਕ ਕਲੱਬ ਲਈ ਖੇਡਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਰੰਗ ਨਾਟਕੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਨੀਦਰਲੈਂਡਜ਼ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਜਾਂਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੀਦਰਲੈਂਡਜ਼ ਟੀਮ ਵਿੱਚ ਥਾਂ ਮਿਲੀ। ਕ੍ਰਿਕਇਨਫੋ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਤੇਜਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕੱਲਿਆਂ ਹੀ ਪਾਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਜਾ ਕੇ ਵਸ ਗਏ ਸੀ। ਮੈਂ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਹੀ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲਿਆਂ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤੇਜਾ ਦੀ ਨੀਦਰਲੈਂਡਜ਼ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਈ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹ ਨੀਦਰਲੈਂਡਜ਼ ਦੇ ਲਈ 20 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਨਡੇਅ ਤੇ 6 ਟੀ-20 ਖੇਡ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਕੇਸ਼ਵ ਮਹਾਰਾਜ ਕੇਸ਼ਵ ਮਹਾਰਾਜ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਹਨ। 33 ਸਾਲਾ ਕੇਸ਼ਵ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ 2014-2015 ਤੇ 2015-16 ਵਿੱਚ ਘਰੇਲੂ ਸੀਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਟੀਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਕੇਸ਼ਵ ਤੇਜ਼ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ ਸਨ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਹ ਫਿਰਕੀ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ੀ ਵੱਲ ਮੁੜ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਟੈਸਟ ਮੈਚ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਪਿਲਾਫ ਖੇਡਿਆ ਸੀ। ਕੇਸ਼ਵ ਮਹਾਰਾਜ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਲਈ 49 ਟੈਸਟ ਮੈਚ ਅਤੇ 31 ਵਨਡੇਅ ਮੈਚ ਖੇਡ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਟੈਸਟ ਮੈਚਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਲਈ 158 ਵਿਕਟਾਂ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਕੇਸ਼ਵ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਮਾਰਚ 2023 ਵਿੱਚ ਵੈਸਟ ਇੰਡੀਜ਼ ਦੇ ਪਿਲਾਫ ਇੱਕ ਵਿਕਟ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਸਰਜਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿੱਚ ਖੇਡਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਾਫੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਕੇਸ਼ਵ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਲਗਨ ਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਕਾਰਨ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਕੇਸ਼ਵ ਮਹਾਰਾਜ ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 2023 ਲਈ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਟੀਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ।

ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

Weekly Preetnama www.preetnama.com
+1 (201) 312-4180

PRITPAL KAUR

Editor-In-Chief

+1 201-312-4180

+1 917-328-8436

ADVISORY BOARD

ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ

*****

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਊਜਰਸੀ

*****

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਧਲਵਾਨ ਸ਼ਿਕਾਰੋ

*****

ਜੀ. ਐਸ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ

*****

ਸੁਜਾਨ ਨਾਗ, ਯੂ.ਐਸ.ਏ.

*****

ਸਰਜੀਤ ਕੌਰ ਪੰਜਾਬ

*****

ਸੁਖਮੰਦਰ ਬਰਾੜ

*****

(ਭਗਤਾ ਭਾਈਕਾ) ਵੈਨਕੂਵਰ,

*****

ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਗ੍ਰਾਫਿਕ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ

9592.398822

*****

The Preetnama is not responsible or legally liable
for any news, article, advertisement or typing
mistakes in the news or articlesਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਠਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੇਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਫੋਨ ਆ ਰਹੇ ਹਨ,
ਜਿਸ ਲਈ ਲਈ ਖਿਆ ਦੇ ਜਾਚਕ ਹਾਂ। ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ ਵੱਲੋਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ
ਵਿਚ ਇੱਕ ਹੀ ਲੇਖ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਢੁਕਵੀਂ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

Preetnamausa@gmail.com

www.preetnama.com

ਮੋਦੀ ਜੇਕਰ ਅਣਖ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤਾਂ ਟਰੂਡੋ ਅੱਗੇ ਝੁਕੇ ਨਾ ਜਦ ਤੱਕ
ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਮੁਆਫੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦਾਸਿੱਖ ਆਗੂ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਨੇਡਾ ਭਾਰਤ @ਤੇ ਲਾਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ
ਹਟਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਤੱਕ
ਟਰੂਡੋ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ
ਸਾਹਮਣੇ ਨਿੱਝਰ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਲਾਇਆ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ
ਉਹ ਜਦ ਤੱਕ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਟਰੂਡੋ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ
ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ ਵਾਪਸ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਨਹੀਂ
ਮੰਗ ਲੈਂਦੇ ਤੱਕ ਤਕ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਜੇਕਰ ਅਣਖ ਵਾਲੀ ਹੈ ਤਾਂ ਟਰੂਡੋ ਅੱਗੇ ਨਾ
ਝੁਕੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਹੋ ਲੀ ਹੋ ਲੀ ਨਰਮ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ
ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਭਾਰਤ ਜਿਸ ਸਿੱਖਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ
ਗੁਜ਼ਾਰਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁਣਾ।ਜੋ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਦੇ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਝਲਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ
ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਧਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ
ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੇ 'ਡਰੈਸਿੰਗ ਦੋਸ਼' ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੈਨੇਡਾ
ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਨੌਜਲੇ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ
ਰਹਿਣ ਦੀ ਖਵਾਇਸ਼ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ
ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਥਿੰਕ ਟੈਂਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ
ਕੈਨੇਡਾ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਲਈ \$700 ਮਿਲੀਅਨ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਝਟਕਾ
ਲੱਗੇਗਾ। ਜੇ ਇੱਕ ਕੈਨੇਡਾ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦਾ
ਹੈ।ਇਮਾਗਿਡੀਆ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ 2024 ਵਿੱਚ ਉੱਚ
ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ 5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਦਰਜ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੈਨੇਡੀਅਨ
ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ \$700 ਮਿਲੀਅਨ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ।
ਭਾਰਤ ਹਰ ਸਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ
ਵੱਡਾ ਸਰੋਤ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਦਾਖਲਾ ਲਗਭਗ 200,000 ਹੈ। 2022
ਵਿੱਚ, ਲਗਭਗ 225,000 ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਵੀਜ਼ਾ
ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਰਤੀ ਵੀਜ਼ਾ ਤੋਂ ਹੀ
ਨਹੀਂ ਬੱਲਕੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ
ਬਾਅਦ ਸਥਾਨਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿੱਚ
ਜੋ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ \$34 ਮਿਲੀਅਨ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ
ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਅਰਥਚਾਰੇ
ਨੂੰ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ \$734 ਮਿਲੀਅਨ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।
ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਗੱਲ ਟਰੂਡੋ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਲਿਆਂ ਪੰਗਾ ਉਸ
ਨੂੰ ਮਹਿੰਗਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਾਰਤ ਪ੍ਰਤੀ
ਗੈ ਬੰਜੀਦਗੀ ਵਾਲਾ ਰਵੇਈਆਂ ਹੁਣ ਨਰਮ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ
ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼
ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਸਰੀ ਦੇ
ਗੁਰਦੁਆਦੁਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਵਿਵਾਦਤ ਬੈਨਰ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼
ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਹ ਉਹੀ ਬੈਨਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ @ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ
ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਦਲਦੇ ਪੱਤਰੇ
ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਦਬਾਇਆ
ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਦੇ
ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆਂ ਹੁਦਾਇਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ, ਪਰ ਹੌਲੀ-
ਹੌਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ @ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਰਹੀ ਹੈ।ਜਿਥੇ ਕਿ ਟਰੂਡੋ ਨਰਮ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਲਾਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਦੇ ਨਜ਼ਰ
ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਝਟਕਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ
ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ 10 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਪਣੇ 62
ਡਿਪਲੋਮੈਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 41 ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਿਥੇ ਹੁਣ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਮੀਕਰਨ, ਭਾਰਤ ਦਾ

ਰੁਤਬਾ, ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ, ਬਾਜ਼ੀਲ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਹੁਣ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ
ਕੇ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ
ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਰੁਖ਼ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ
ਭਾਰਤ ਹੁਣ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ
ਵਿਚ ਖੜ੍ਹ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੇ ਚਿੱਕੜ ਸੁਟ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਕਿਉਂਕਿ ਟਰੂਡੋ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ
ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਸੂਚੀ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ
ਕੀਤੀ ਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਵੱਖਵਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ
ਸੰਗਠਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀਆਂ ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ
ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਮ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ
ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਬਹੁਮੰਲਾ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤ ਕੈਨੇਡਾ
ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਅਜਿਹੇ
ਮਾਮਲੇ ਦੁਵੱਲੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਲਝਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਚਿਤ
ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਕੂਟਨੀਤਕ ਉਪਰਾਲੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ
ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਹੀ ਰਾਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ

ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ
ਸਮੇਤ ਪੱਛਮੀ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੇ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾ
ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਸਬੰਧਾਂ
ਵਾਲੇ ਜਨਤਕ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇੱਛੋ-
ਪੈਸੀਫਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਚੀਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਤੁਲਨ
ਮੰਨਦੇ ਹਨ।ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਹੋਮਲੈਂਡ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ
ਹਮਾਇਤੀ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਦਾ ਕਤਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।
ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਹਿਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ 1970 ਅਤੇ 80 ਦੇ
ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਵਧ ਲਿਆ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ
ਅਸਥਾਨ @ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦੀ 1984 ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੇ ਸੈਂਕੜੇ ਮੌਤਾਂ ਅਤੇ
ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚਕਾਰ ਤਣਾਅ ਨੂੰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਸਾਲਾਂ
ਵਿੱਚ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਸਮਰਥਨ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਖ਼ਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ।
ਨਿੱਝਰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਗੈਰ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਸਿੱਖ ਡਾਇਸਪੋਰਾ
ਰਾਏਸ਼ੁਮਾਰੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ
ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਤਣਾਅ
ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਹੱਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੀ
ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਸੰਭਾਵੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੂਟਨੀਤਕ
ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।ਇੱਕ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ @ਤੇ ਟਰੂਡੋ
ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੀ ਜੌਰਾਈ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ - ਜਦੋਂ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਜਾਂ
ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਯਮਨ ਅਲ-ਜ਼ਵਾਹਿਰੀ
ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮਾਰਨ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣ
ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਮਾਪਦੰਡ ਬੇਸ਼ਰਮੀ
ਭਰੇ ਸਨ। ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਡਰੋਨ ਦੁਆਰਾ ਅਯਮਨ ਅਲ-ਜ਼ਵਾਹਿਰੀ
ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟਰੂਡੋ ਨੇ ਟਵੀਟ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਯਮਨ ਅਲ-ਜ਼ਵਾਹਿਰੀ
ਦੀ ਮੌਤ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸੰਸਾਰ ਵੱਲ ਇੱਕ ਕਦਮ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਸਾਡੇ ਗਲੋਬਲ
ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਅੱਤਵਾਦੀ ਖਤਰਿਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ
ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ, ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ
ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗਾ। ਟਰੂਡੋ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ
ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਸੀ, ਜੋ
ਹੋਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਉਹ ਗਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ।ਘੱਲ ਕੀ ਜੋ ਦੁਵੱਲੇ ਉੱਲੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਮਸਲਾ ਸੁਲਝਾਇਆ ਜਾ
ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਬਨੇਰੇ ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਲਾਉਣ
ਸਪੀਕਰ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਦੀ ਹਰਗਿਜ਼ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ।

Preetnama Talk Show

News

Social

Political

Talk Show

Music

Interview

Current Issue

PREET NAMA
ONLINE AND PRINT MEDIA
KHARA SACH
CHIEF EDITOR: PRITPAL KAUR +1 201-312-4180
Preetnama TV

Host : Pritpal Kaur Preet

Web : www.preetnama.com, Email : Preetnamausa@gmail.com

LIVE

Live on Facebook
page PreetnamaTv

+1 201-312-4180

+1 917-328-8436

ऊंगलियों की दूरी भी बताती है कैसा रहेगा जीवन

हाथ की रेखाओं के साथ आप उंगलियों से भी आप वर्तमान और भविष्य के बारे में जान सकते हैं। हस्तरेखा विज्ञान के अनुसार हस्तरेखा में उंगलियों की लंबाई के साथ उनकी बनावट और उनके बीच की दूरी भी इंसान के बारे में बता सकती है। अंगुलियों के बीच का अंतर भविष्य में क्या छिपा है यह बता सकता है।

लक्ष्य को लेकर होते हैं काफी गंभीर हस्तरेखा शास्त्र के अनुसार तर्जनी यानी अंगुठे के पास वाली उंगली और मध्यमा यानी मीडिल फिंगर के बीच में खाली जगह है तो उस व्यक्ति के विचार स्वतंत्र होते हैं। वह आसानी से हर बात को कह देता है। अंगुलियों के बीच की ज्यादा दूरी है तो वह काफी मतलबी हो सकते हैं। हालांकि इस तरह के लोग अपने लक्ष्य को लेकर काफी गंभीर होते हैं और इनकी मेहनत भी काफी रंग लाती भी है।

ऐसे लोग केवल अपने फायदे सोचते हैं-हस्तरेखा विज्ञान के अनुसार मध्यमा यानी मीडिल फिंगर और अनामिका यानी रिंग फिंगर के बीच में दूरी नहीं होनी चाहिए। इन दोनों अंगुलियों का पास-पास होना शुभ माना जाता है। अगर इनके बीच में खाली जगह हो तो ऐसा व्यक्ति काफी लापरवाह माना जाता है। यह केवल अपने बारे में सोचते हैं।

परिवार के लिए करते हैं सभी कार्य अनामिका यानी रिंग फिंगर और कनिष्ठा यानी

सबसे छोटी उंगली के बीच की खाली जगह अशुभ मानी जाती है। ऐसे व्यक्ति बहुत क्रोधी होते हैं। यह अपने हक के लिए किसी भी स्तर पर जा सकते हैं फिर यह गलत और सही नहीं देख पाते। जिनकी खाली जगह होती है वह काफी सकारात्मक सोचते हैं और अपने परिवार के शांति के लिए सभी कार्य करते हैं। बड़े पदों पर काम करते हैं ऐसे लोग अगर तर्जनी यानी अंगुठे के पास वाली उंगली

अनामिका यानी रिंग फिंगर से छोटी होती है। तो ऐसे व्यक्ति में अहं भाव सम्मान पाने की इच्छा बहुत होती है। यदि यह उंगली अनामिका से बड़ी हो तो व्यक्ति उत्तरदायित्व वाले पदों यानी बड़े पदों पर काम करता है। अगर यह सामान्य से छोटी हो तो व्यक्ति में महत्वाकांक्षा की कमी होती है। गंभीर स्वभाव के होते हैं ऐसे व्यक्ति हस्तरेखा विज्ञान के अनुसार यदि किसी भी उंगलियों में फसला नहीं है तो ऐसे व्यक्ति

काफी गंभीर स्वभाव के होते हैं। ऐसे लोग किसी से ज्यादा बात नहीं करते हैं हमेशा अपने आप में रहते हैं। जिनकी सभी उंगलियों में फासला होता है ऊर्जावान होते हैं। इन लोगों की सोच काफी सकारात्मक होती है।

मनी प्लांट लगाते समय रखें यह ध्यान यूं तो हर कोई मनी प्लांट अपने घर में लगाता है ताकि घर में आर्थिक रूप से संपन्नता हो

लेकिन क्या आप जानते हैं कि गलत दिशा में रखा गया मनी प्लांट आपको तबाह कर सकता है। आर्थिक रूप से कंगाल बना सकता है। तो अगर आप भी ये पौधा अपने घर में लगाना चाहते हैं तो पहले इन बातों को जान लें। इसके मुताबिक ही घर में मनी प्लांट लगाएं। इससे आपको काफी लाभ होगा।

जब भी घर में ये पौधा लाएं तो ध्यान रखें कि इसे आग्नेय दिशा यानी कि दक्षिण पूर्व में ही लगाएं। बता दें कि इस दिशा के देवता गणेश जी हैं जो कि अमंगल नाशक हैं और प्रतिनिधि ग्रह है शुक्र जो कि सुख, समृद्धि दायक है। इस तरह आपको आग्नेय दिशा में मनी प्लांट लगाने से फायदा ही फायदा होगा।

वहीं अगर आपने इसे किसी और दिशा में या फिर नकारात्मक कही जाने वाली ईशान दिशा यानी कि उत्तर पूर्व में रख दिया तो आपको हानि ही हानि होगी। इसके पीछे कारण यह है कि बृहस्पति जो कि देवताओं के गुरु हैं और शुक्र राक्षसों के गुरु हैं। दोनों ही एक-दूसरे के शत्रु हैं और ईशान का प्रतिनिधि ग्रह बृहस्पति है ऐसे में जब भी आप इस दिशा में मनी प्लांट लगाते हैं तो आपको नुकसान ही नुकसान होगा। तो जब भी आपको घर में मनी प्लांट का पौधा लगाना हो ध्यान रखें कि उसकी दिशा आग्नेय हो। इससे आपको धन संबंधी लाभ तो मिलेगा ही साथ ही घर में सकारात्मक ऊर्जा का संचार होगा।

मोदी की स्वच्छता अपील देश, विश्व तथा पर्यावरण के लिए हितकारी - राजश्री शर्मा

मोगा (सुनील कुमार गुंड) = अपनी लोक सेवाओं तथा निष्काम जनहित कार्यक्रमों के लिए विख्यात 'राधे राधे ट्रस्ट' (पंजीकृत) मोगा के नेचर पार्क में स्वच्छता के लिए श्रमदान का आयोजन किया जिसमें ट्रस्ट के सदस्यों सहित अनेक स्वच्छता प्रेमी नागरिकों ने अपने श्रम का योगदान देते हुए पार्क को स्वच्छ किया। उल्लेखनीय है कि मन की बात के 105वें एपिसोड में माननीय प्रधानमंत्री नरेंद्र भाई मोदी जी ने 1 अक्टूबर को सुबह 10 बजे सभी नागरिकों द्वारा सामूहिक रूप से स्वच्छता के लिए 1 घंटे के श्रमदान की अपील की थी, जो गांधी जयंती की पूर्व संध्या पर ही बापू की 'स्वच्छोजलि स्वस्व' होगी। स्वच्छता ही सेवा अभियान पर अपने विचार रखते हुए ट्रस्ट की अध्यक्ष तथा विख्यात समाज सेविका राजश्री शर्मा ने सभी इलाका निवासियों को स्वच्छता को अपनी आदत बनाने की अपील की। राजश्री ने कहा कि सभी को चाहिए कि समय निकालकर

स्वच्छता से जुड़े इस अभियान में सहयोग करें; अपनी गली, आस-पड़ोस, किसी पार्क, नदी, झील या किसी अन्य सार्वजनिक स्थान पर इस स्वच्छता अभियान में शामिल हो कर वातावरण को स्वच्छ बनाने का पुरजोर प्रयास

करें जो हम सबकी और से बापू गांधी जी को सच्ची श्रद्धांजलि होगी। इस मौके पर अपना स्वच्छता योगदान देते हुए ट्रस्ट की (कमेटी प्रधान) श्रीमती पवन बिंद्रा, (महासचिव) कंचन ग्रेवर, (कोषाध्यक्ष)

गीतिका ग्रेवर ने देशवासियों को स्वच्छता की राह पर अग्रसर करने के लिए मोदी का धन्यवाद किया। सतनाम सिंह, राज कुमार, गुरलीन कौर सहित अन्य गणमान्य मोगा निवासियों ने पार्क की सफाई में अपना

योगदान दिया। राजश्री शर्मा ने कहा कि जो मोदी जी ने स्वच्छता मुहिम शुरू की है उसमें सभी देशवासियों को तन, मन तथा धन से अवश्य हिस्सा लेना चाहिए क्योंकि ये संपूर्ण देश, विश्व तथा पर्यावरण के हित में है।

आहार ग्रहण करते समय कुछ नियमों का पालन जरूरी

सनातन धर्म में आहार ग्रहण करने के दौरान भी कुछ नियमों का पालन करना जरूरी माना गया है। माना गया है कि जिसप्रकार हम आहार करेंगे वैसे ही हमारे विचार भी होंगे। सर्वप्रथम रू भोजन करने से पूर्व हाथ पैरों व मुख को अच्छी तरह से धोना चाहिये। भोजन से पूर्व अन्नदेवता अन्नपूर्णा माता की स्तुति करके उनका धन्यवाद देते हुए तथा सभी भूखों को भोजन प्राप्त हो ईश्वर से ऐसी प्रार्थना करके भोजन करना चाहिए।

वहीं भोजन बनाने वाला स्नान करके ही शुद्ध मन से मंत्र जप करते हुए ही रसोई में भोजन बनाएं और सबसे पहले 3 रोटियां, गाय कुत्ते और कौवे हेतु अलग निकालकर फिर अन्नदेव को भोग लगाकर ही घर वालों को खिलाएं।

भोजन के समय

प्रातः और सायं ही भोजन का विधान है क्योंकि पाचनक्रिया की जटिल प्रक्रिया से 2 घंटे बाद तक एवं सूर्यास्त से 2.30 घंटे पहले तक प्रबल रहती है।

जो व्यक्ति सिर्फ एक समय भोजन करता है वह योगी और जो दो समय करता है वह भोगी कहा गया है

एक प्रसिद्ध लोकोक्ति है सुबह का खाना स्वयं

खाओए दोपहर का खाना दूसरों को दो और रात का भोजन दुष्टमन को दो

भोजन की दिशा:-

भोजन पूर्व और उत्तर दिशा की ओर मुंह करके ही करना चाहिए। दक्षिण दिशा की ओर किया हुआ भोजन प्रेत को प्राप्त होता है। पश्चिम दिशा की ओर किया हुआ भोजन खाने से रोग की वृद्धि होती है।

ऐसे में न करें भोजन--

शैया पर हाथ पर रखकर टूटे-पूटे बर्तनों में भोजन नहीं करना चाहिए।

मल,मूत्र का वेग होने पर कलह के माहौल में अधिक शोर में पीपल, वटवृक्ष के नीचे भोजन नहीं करना चाहिए।

परोसे हुए भोजन की कभी निंदा नहीं करनी चाहिए।

ईर्ष्या भय क्रोध लोभ रोग दीनभाव द्वेषभाव के साथ किया हुआ भोजन कभी पचता नहीं है। खड़े-खड़े जूते पहनकर सिर ढंककर भोजन नहीं करना चाहिए

ये भोजन न करें।

गरिष्ठ भोजन कभी न करें।

बहुत तीखा या बहुत मीठा भोजन न करें। किसी के द्वारा छोड़ा हुआ भोजन न करें।

आधा खाया हुआ फल मिठाइयां आदि पुनः नहीं खाना चाहिए।

खाना छोड़कर उठ जाने पर दुबारा भोजन नहीं करना चाहिए।

जो ढिंढोरा पीटकर खिला रहा हो वहां कभी न खाएं।

पशु या कुत्ते का हुआ रजस्वला स्त्री का परोसा श्राद्ध का निकाला बासी मुंह से फूंक मारकर ठंडा किया बाल गिरा हुआ भोजन न करें।

अनादरयुक्त अवहेलनापूर्ण परोसा गया भोजन कभी न करें।

'कंजूस का राजा का वेश्या के हाथ का शराब बेचने वाले का दिया भोजन और ब्याज का धंधा करने वाले का भोजन कभी नहीं करना चाहिए।

भोजन करते वक्त क्या करें--

भोजन के समय मौन रहें।

रात्रि में भरपेट न खाएं।

बोलना जरूरी हो तो सिर्फ सकारात्मक बातें ही करें।

भोजन करते वक्त किसी भी प्रकार की समस्या पर चर्चा न करें।

भोजन को बहुत चबा-चबाकर खाएं।

गृहस्थ को 32 ग्रास से ज्यादा न खाना चाहिए। सबसे पहले मीठा फिर नमकीन अंत में कड़वा खाना चाहिए।

सबसे पहले रसदार बीच में गरिष्ठ अंत में द्रव्य पदार्थ ग्रहण करें।

थोड़ा खाने वाले को आरोग्य आयु बल सुख सुंदर संतान और सौंदर्य प्राप्त होता है।

भोजन के पश्चात क्या न करें--

भोजन के तुरंत बाद पानी या चाय नहीं पीना चाहिए। भोजन के पश्चात घुड़सवारी दौड़ना बैटना शौच आदि नहीं करना चाहिए।

भोजन के पश्चात क्या करें--

भोजन के पश्चात दिन में टहलना एवं रात में सौ कदम टहलकर बाईं करवट लेटने अथवा वज्रासन में बैठने से भोजन का पाचन अच्छा होता है। भोजन के एक घंटे पश्चात मीठा दूध एवं फल खाने से भोजन का पाचन अच्छा होता है।

क्या-क्या न खाएं-रात्रि को दही सत्तू तिल एवं गरिष्ठ भोजन नहीं करना चाहिए दूध के साथ नमक दही खट्टे पदार्थ मछली कटहल का सेवन नहीं करना चाहिए शहद व घी का समान मात्रा में सेवन नहीं करना दूध,खीर के साथ खिचड़ी नहीं खाना चाहिए।

ऊंगलियों की दूरी भी बताती है कैसा रहेगा जीवन

हाथ की रेखाओं के साथ आप ऊंगलियों से भी आप वर्तमान और भविष्य के बारे में जान सकते हैं। हस्तरेखा विज्ञान के अनुसार हस्तरेखा में ऊंगलियों की लंबाई के साथ उनकी बनावट और उनके बीच की दूरी भी इसान के बारे में बता सकती है। अंगुलियों के बीच का अंतर भविष्य में क्या छिपा है यह बता सकता है।

लक्ष्य को लेकर होते हैं काफ़ी गंभीर हस्तरेखा शास्त्र के अनुसार तर्जनी यानी अंगूठे के पास वाली ऊंगली और मध्यमा यानी मीडिल फिंगर के बीच में खाली जगह है तो उस व्यक्ति के विचार स्वतंत्र होते हैं। वह आसानी से हर बात को कह देता है। अंगुलियों के बीच की ज्यादा दूरी है तो वह काफ़ी मालुमी हो सकते हैं। हालांकि इस तरह के लोग अपने लक्ष्य को लेकर काफ़ी गंभीर होते हैं और इनकी मेहनत भी काफ़ी रंग लाती भी है।

ऐसे लोग केवल अपने फायदे सोचते हैं-हस्तरेखा विज्ञान के अनुसार मध्यमा यानी मिडिल फिंगर और अनामिका यानी रिंग फिंगर के बीच में दूरी नहीं होनी चाहिए। इन दोनों अंगुलियों का पास-पास होना शुभ माना जाता है। अगर इनके बीच में खाली जगह हो तो ऐसा व्यक्ति काफ़ी लापरवाह माना जाता है। यह केवल अपने बारे में सोचते हैं।

परिवार के लिए करते हैं सभी कार्य अनामिका यानी रिंग फिंगर और कनिष्ठा यानी सबसे छोटी ऊंगली के बीच की खाली जगह अशुभ मानी जाती है। ऐसे व्यक्ति बहुत क्रोधी होते हैं। यह अपने हक के लिए किसी भी स्तर पर जा सकते हैं फिर यह गलत और सही नहीं देख पाते। जिनकी खाली जगह होती है वह काफ़ी सकारात्मक सोचते हैं और अपने परिवार की शांति के लिए सभी कार्य करते हैं।

बड़े पदों पर काम करते हैं ऐसे लोग

अगर तर्जनी यानी अंगूठे के पास वाली ऊंगली अनामिका यानी रिंग फिंगर से छोटी होती है। तो ऐसे व्यक्ति में अहं भाव सम्मान पाने की इच्छा

बहुत होती है। यदि यह ऊंगली अनामिका से बड़ी हो तो व्यक्ति उत्तरदायित्व वाले पदों यानी बड़े पदों पर काम करता है। अगर यह सामान्य से छोटी हो तो व्यक्ति में महत्वाकांक्षा की कमी होती है। गंभीर स्वभाव के होते हैं ऐसे व्यक्ति हस्तरेखा विज्ञान के अनुसार यदि किसी भी ऊंगलियों में फसला नहीं है तो ऐसे व्यक्ति काफ़ी गंभीर स्वभाव के होते हैं। ऐसे लोग किसी से ज्यादा बात नहीं करते हैं हमेशा अपने आप में रहते हैं। जिनकी सभी ऊंगलियों में फसला होता है ऊर्जावान होते हैं। इन लोगों की सोच काफ़ी

सकारात्मक होती है।

मनी प्लांट लगाते समय रखें यह ध्यान

यू तो हर कोई मनी प्लांट अपने घर में लगाता है ताकि घर में आर्थिक रूप से संपन्नता हो लेकिन क्या आप जानते हैं कि गलत दिशा में रखा गया मनी प्लांट आपको तबाह कर सकता है। आर्थिक रूप से कंगाल बना सकता है। तो अगर आप भी ये पौधा अपने घर में लगाना चाहते हैं तो पहले इन बातों को जान लें। इसके मुताबिक ही घर में मनी प्लांट लगाएं। इससे आपको काफ़ी लाभ होगा।

जब भी घर में ये पौधा लाएं तो ध्यान रखें कि इसे आग्नेय दिशा यानी कि दक्षिण पूर्व में ही लगाएं। बता दें कि इस दिशा के देवता गणेश जी हैं जो कि अमंगल नाशक हैं और प्रतिनिधि ग्रह है शुक्रे जो कि सुख, समृद्धि दायक है। इस तरह आपको आग्नेय दिशा में मनी प्लांट लगाने से फायदा ही होगा।

वहीं अगर आपने इसे किसी और दिशा में या फिर नकारात्मक कही जाने वाली ईशान दिशा यानी कि उत्तर पूर्व में रख दिया तो आपको हानि ही हो सकती है। इसके पीछे कारण यह है कि

बृहस्पति जो कि देवताओं के गुरु हैं और शुक्रे राक्षसों के गुरु हैं। दोनों ही एक दूसरे के शत्रु हैं और ईशान का प्रतिनिधि ग्रह बृहस्पति है। ऐसे में जब भी आप इस दिशा में मनी प्लांट लगाते हैं तो आपको नुकसान ही नुकसान होगा। तो जब भी आपको घर में मनी प्लांट का पौधा लगाना हो ध्यान रखें कि उसकी दिशा आग्नेय हो।

इससे आपको धन संबंधी लाभ तो मिलेगा ही साथ ही घर में सकारात्मक ऊर्जा का संचार होगा।

चेतावनी: नामीबिया के चीते भारत के अनुकूल नहीं होंगे

- विद्याचस्पति डॉक्टर अरविन्द प्रेमचंद जैन

कुनो अभयारण्य के पास माधव राष्ट्रीय उद्यान शिवपुरी में हैं उसके मुख्य द्वार के दोनों ओर काले परदे लगे हुए हैं और उन पर लिखा गया है कि इस परदे के पीछे बहुत खतरनाक जानवर हैं, जैसे ही आप पर्दा उठाएंगे तो आपको आइना दिखाई देगा जिसमें आपका अक्स दिखाई देगा। यानी मानव/मनुष्य से बड़ा और खतरनाक जानवर अन्य कोई नहीं है। सब जानवर अपना अपना धर्म पालते हैं पर मनुष्य सब जानवरों के गुणों का भण्डार/संग्रह हैं।

इसी प्रकार आयुर्वेद शास्त्र में लिखा गया है कि जो जीव जिस देश/जलवायु/वातावरण का होता है उसके निवासियों को उसी देश/जलवायु/वातावरण की औषधि लाभकारी होती है। जैसे हमारे देश में ही जो औषधि कश्मीर के निवासियों को लाभकारी होती है वो दक्षिणी प्रांतों में लाभकारी नहीं होती। जलोका जिसे अंग्रेजी में लीच कहते हैं जो जिस तालाब की होती है उसी तालाब के जल में जीवित रहती है यदि उसका जल बदल जाता है तो वह मर जाती है।

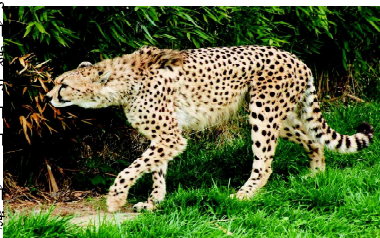
इसी प्रकार गंगा-कावेरी नदी का जोड़ना, केन बेतवा का जोड़ना, नर्मदा-क्षिप्रा का जोड़ना सिचाई आदि के लिए हितकारी हो सकता है पर प्रत्येक नदी का जल अपनी विशेषता रखता है।

पानी मात्र हाइड्रोजन और ऑक्सीजन का मात्रा मिश्रण नहीं हैं, सबका पानी अपने अपने गुणों से भरपूर होता है।

बहुत पहले स्प्रिट मिलती थी उसमें नीला थोथा मिलाकर उसे डीने चड

ब न। य। जाकर बेचा जाता था और कोई उसको पी नहीं सकता था। इसी प्रकार यहाँ के

वातावरण/जलवायु में यहाँ के ही मनुष्य/जानवर/जल/सास शब्दियाँ आयुर्वेद दवाएँ लाभकारी होती हैं और होंगी। इससे यह स्पष्ट समझ में आ रहा है की यहाँ का वातावरण उन चीतों की मनोकुल नहीं होगा और सरकारों केंद्र और राज्य सरकारों अपने शोक के लिए निरीह चीतलों को शांकों में रख रही हैं। जो चीतल शाकाहारी होते हैं और उनकी अपनी जिंदगी है, अपना विचरण हैं उनको बंदीगृह में रखकर मांसाहारी जानवरों का भोजन बना रहे हैं। यह जानते हुए की चीता मांसाहारी जानवर हैं और वे अपने मनोकुल आहार भोजन करते हैं उनको जबरन निरीह

चीतलों का कोपभाजन बना रहे हैं। वे पंचइन्द्रिय जीव होते हैं और वे शांत रहते हैं उनको बलात चीता का भोजन बना रहे हैं। यहाँ यह चेतावनी है कि इन चीतों का हृष्ट बहुत दयनीय होकर मृत्यु को प्राप्त होंगे और उनके कारण चीतलों की हत्याओं का पाप देश के प्रथम नौकर और प्रदेश के प्रथम नौकर को लगेगा और उनके पाप और निरीह जानवरों की चीख से आप बच नहीं सकेंगे। वैसे शासक नरक गामी होते हैं। भारत एक अहिंसा प्रेमी देश है यहाँ जीव दया प्रमुखता से की जाती है पर अपने शौक और ऊपरी वाह वाह पाने के लिए जीव हिंसा करना कितना आवश्यक है। एक प्रकार से चीतों को चीतल खिलाना वैसा ही मन जयेगा जैसे उद्घाटन कर्ताओं द्वारा स्वयं मांसाहार करना।

इन जीवों की हत्या का पाप निश्चित ही इस जीवन में भोगना होगा और अगले जीवन में आप भी किसी के भोजन अवश्य बनेंगे। सड़े गले उस देह को। देख सतत धीमान घातक वह था पूर्व में, सोचें मन अनुमान। देखो, वह आदमी जिसका सड़ा हुआ शरीर पीवदार भावों से भरा हुआ है, वह पिछले भावों में रकपात बहाने वाला रहा होगा, ऐसा बुद्धिमान कहते हैं। जीवन संकट ग्रस्त हो, पाकर विपदा-काल। तो भी पर के प्राण को, मत ले विजयमाल तुम्हारे प्राण संकट में भी पड़ जावे तब भी किसी की प्यारी जान मत लो।

"Srinagar's Sunday Markets: Tradition, Traffic, and Transformation"

By Aubaid Akhoun

akhoun.aubaid@gmail.com

In the heart of the smart city of Srinagar, cradled by the majestic mountains, a cherished tradition flourishes. This tradition not only intricately threads the vibrant fabric of the city's culture but also breathes life into the livelihoods of many – the captivating Sunday markets. These bustling markets, stretching from TRC ground ground, Poloview to Lal Chowk, offer a vibrant display of goods ranging from clothing to everyday essentials. While they serve as a haven for shoppers seeking variety at affordable prices, the ensuing traffic chaos and pollution have raised concerns about the well-being of the city and its residents.

The concept of Sunday markets is not unique to Srinagar; it thrives in many parts of the world, providing people with an array of choices and bargains. In this age of convenience, these markets maintain their relevance by offering not only clothes and garments but also a wide range of everyday products. It's a testament to their enduring popularity and the economic significance they hold for countless families.

However, the charm of these markets is increasingly marred by the worsening traffic conditions. On Sundays, as eager shoppers flock to these markets, the streets transform into chaotic arteries, clogged with vehicles and honking horns. This traffic congestion not only disrupts the flow of daily life but also contributes to noise and air pollution, taking a toll on the well-being of the residents of this otherwise smart city.

Solutions for Efficient Traffic Management:

To preserve the essence of these markets while ensuring a healthier urban environment, the onus falls upon the traffic department to devise innovative solutions. Here are some key approaches that could be considered:

Alternate Routes: Implementation of alternate routes that bypass the core market areas on Sundays. By doing so, the traffic department can alleviate congestion on the main thoroughfares and significantly reduce noise and air pollution.

Restrict Vehicular Access: Consider

restricting vehicular access within the Sunday market premises during market hours. This would not only ease the traffic burden but also create a pedestrian-friendly shopping experience, allowing people to enjoy their shopping without the stress of navigating through congested roads.

Promotion of Public Transportation: Encourage the use of public transportation, such as buses or trams, to reduce the number of private vehicles on the road during Sundays.

Pedestrian Zones: Create designated pedestrian zones within the market areas to enhance the shopping experience and promote a safer and more enjoyable environment for shoppers.

Parking Facilities: Develop convenient and secure parking facilities in the vicinity of the Sunday markets, connected to the market areas through shuttle services.

Information and Communication: Implement advanced traffic management systems that provide real-time updates on traffic conditions and parking availability.

Environmental Initiatives: Introduce electric or hybrid public transportation options and encourage the use of eco-friendly vehicles to reduce air pollution in the city.

Community Engagement: Involve the local community, including vendors and residents, in discussions and

decision-making regarding traffic management to find effective and sustainable solutions that benefit everyone. Gender-Segregated Sunday Markets for Safety and Respect: Creating separate Sunday markets for males and females could indeed be considered as a potential solution to address the issues of harassment and overcrowding in Srinagar's Sunday markets. In recent times, it has become evident that some individuals visit these markets not for shopping but for inappropriate behavior, causing discomfort and distress,

particularly to women. The overcrowding during these events sometimes enables such behavior to go unchecked. By establishing gender-segregated markets, authorities can provide a safer and more comfortable shopping environment for all attendees. These separate markets could be organized in close proximity to each other, maintaining the tradition of the Sunday markets while ensuring a more respectful and secure atmosphere. Moreover, this initiative would empower individuals, especially women, to enjoy their shop-

ping experience without fear of harassment and contribute to fostering a culture of respect and decency in these cherished marketplaces. Implementing this idea would require careful planning and coordination between the authorities, vendors, and the community. By taking such proactive steps, Srinagar can preserve the essence of its Sunday markets, making them inclusive and enjoyable for everyone while addressing the concerning issues of harassment and overcrowding.

Bottom line:

Efforts to enhance traffic management in Srinagar's Sunday markets should be part of a broader urban planning strategy aimed at improving the overall quality of life in the city while preserving its cultural heritage and economic vitality. By prioritizing efficient traffic management, Srinagar can maintain the vitality of its beloved markets while ensuring the well-being of its residents, thus fostering a more prosperous and harmonious city.

About the Author:

Aubaid Ahmad Akhoun is a renowned Columnist & Motivational Speaker and an Associate Editor of the Weekly Publication 'Education Quill.' He currently serves as the Senior EDP Head at DD Target PMT Kashmir, a reputable institute renowned for its coaching classes in the medical/JEE/Foundation Classes

A Look at Environmental Impact and Sustainability Issues: Natural Colorants a Conscious Choice

The main element that is directly linked to a consumer's attractiveness is colour. There are several uses for natural and synthetic colourants (dyes and pigments) in industries like food, feed, medicine, textiles, cosmetics, and others. Due to their excellent stability and affordable availability, synthetic food colourings have become more and more popular. Natural colourants are advantageous because they have strong antioxidant qualities, antimutagenic characteristics, anti-inflammatory properties, antineoplastic properties, and antiarthritic effects. In the poor world, natural dyes have a great potential to offer a variety of dye sources and increase locals' income through their sustainable gathering and sale. The textile industry has recently been under pressure from the public to use natural colourants that don't affect the environment or the aquatic ecosystem.

We can accomplish a lot if each person merely contributes a little. All living things need nature to survive. The goal is to expand exponentially while preserving all of the natural beauty of the world, and it is doable. It might be attained if we all reach out and save lovely mother nature by just doing what is absolutely necessary to breathe life back into the natural world.

Introduction:

The adoption of different commodity materials depends on colourants since they offer broader perspectives from sensory experiences. They play a variety of functions throughout the history of humanity, from textiles to the hues of contact lenses. Markets for commodities are significantly impacted by colourants. Therefore, knowledge of colourant sources is crucial in a few industries, including the textile and food sectors. It gives the study of biochemistry, processing, and characterization of colourants, regardless of their sources-natural or artificial-utmost priority. They can be divided into soluble colourants, such as dyes, and insoluble colourants, such as pigments, based on how soluble they

are. Dye origins are frequently thought to be synthetic. The details are outlined in the relevant following parts, however despite their natural origins, pigments are rarely used as a colourant in many industries, making synthetic or semi-synthetic dyes a potential source in our daily lives. Painters once used natural dyes made from plants, animals, mollusks, and minerals to colour their artwork. Their distinctive style was a result of the application of diverse dye and mordant mixtures, as well as enamel and glaze, which were responsible for the cohesiveness of the colourants and the preservation of the surface that had been damaged by outside forces. Natural colours (Annatto, Curcumin, and Cochineal) were employed in clothing as well as in the henna, catechu, saffron, and medicinal sectors, as well as the food industry.

Natural Colorants and Their Classification by Source:

Origin & History:

The use of colourants dates back to the Stone Age, and even when weaving became more common, the use of dyes in textile production spread to many civilizations. Blue indigo, madder, and yellow dye obtained from turmeric or saffron were once common dyes, whereas limestone, ochre, and charcoal were regarded as significant colouring agents. Minerals, plants, and animals are the primary sources of naturally occurring colourants. Almost all plant

parts, including roots, leaves, flowers, fruit, wood, seeds, and bark, have also been used to produce a variety of colours and the appropriate colour combinations. While mineral components were primarily used as pigmenting agents in the early stone age, they were also used as bio-coloring agents by the Phoenicians, ancient Romans and Indians, Egyptians, and Africans. Natural colourants can be derived from a huge variety of natural sources. Because of this, each colourant has a distinct chemical makeup that affects its solubility, stability, heat sensitivity, and pH characteristics.

Classification by Source:

PLANT:

Natural colourants can be derived from a huge variety of natural sources. Because of this, each colourant has a distinct chemical makeup that affects its solubility, stability, heat sensitivity, and pH characteristics. There are numerous plant-derived colourants, with curcumin being a natural one. The majority of the world's production of curcumin, a member of the ginger family, takes place in tropical and subtropical regions. It also goes by the names yellow saffron or turmeric yellow, and it has several uses. The affordable antibacterial, antiviral, antifungal, anticancer, antioxidant, and anti-inflammatory compound curcumin has these outstanding qualities.

ANIMAL:

The production of various organic-colored molecules with varied chemical compositions is influenced by both plants and animals. Animal-derived pigments provide a variety of functions, including UV protection, blood oxygen transfer, and many others. Purines, melanin, and carminic acid are only a few of the many colourants that come from animals. Among the aforementioned colourants, carminic acid, a common red pigment. Carminic acid, an anthraquinone colouring substance, is present in several insects, such as cochineal, Coccus cactus L.

Cochineal or cochineal extract is produced by hydroalcoholic extraction of insect corpses. About 50% of carmine is carminic acid, and pigments made from it are used to create red colours.

MICROBES & MINERALS:

Bacteria can also create colourants, and because we can regulate the bacteria' development circumstances, carotenoids and Monascus' pigments are advantageous from a commercial and economic standpoint. This has a wider future reach and will be further discussed in the section that follows. Geological processes frequently result in the formation of minerals, which are either chemical compounds or elements. The chemical composition and physical structure of colourants derived from minerals might vary depending on the type of mineral source.

Classification Based on their Chemical Structure:

a) ANTHOCYANINS: FLAVONOID DERIVATIVES:

A group of optional plant metabolites known as flavonoids are represented by the polyphenolic compounds' C6C3C6 carbon skeleton. An important subclass of water-soluble pigments known as anthocyanins gives characteristic red-to-blue tones to plants. Regularly burnt through soil products contain six important aglycones (anthocyanidins), differing in hydroxylation and methoxylation levels. These aglycones are unquestionably connected to sugars and can be further acylated with aliphatic or sweet-smelling acids. Since basic anthocyanidins are rarely found in nature, both glycosylation and acylation increase the anthocyanin's structural integrity. The majority of naturally occurring colours that dissolve in water are made up of anthocyanins, and over 700 remarkable structures have been identified. Studies have demonstrated that copigmentation communications with dry particles in coordination with the colour can settle and strengthen the anthocyanins' hue. The interconversion between different red and blue primary structures and enhancing purple tones are factors in anthocyanins' sensitivity to pH.

b) ISOPRENOID DERIVATIVES: CAROTENOIDS:

Carotenoids are lipid-soluble, yellow-orange-red pigments that are present in all higher plants as well as some animals. They are one of the categories of natural pigments. Because carotenoids cannot be produced by animals, their presence must come from dietary sources. The most significant carotenoids include violaxanthin, neoxanthin, zeaxanthin, and canthaxanthin, as well as carotenes (alpha-carotene, beta-

carotene, beta-cryptoxanthin, lutein, and lycopene). Although β -carotene is oil soluble and orange-yellow in colour, it can be converted into a water-dispersible emulsion. A good source of β -carotene is the carrot (*Daucus carota*). But nowadays, algae are the primary source of β -carotene used for commercial purposes. The contents of the antioxidants β -cryptoxanthin and β -carotene in food were dramatically increased by oil palm, orange, apricot, mango, peach, and pepper. In addition to serving as colourants, carotenes are also utilised as provitamin A agents for nutrition, such as in margarine, where they also add colour. Saffron dissolves in water and regarded as the most expensive spice and colourant. The blossom has a pale purple colour and a pigment called a red stigma that resembles a thread. Saffron's aroma is occasionally described to express its colour, tone, and aroma, as sea air. The hue seems like a strong yellow one that is used in the production of saffron rice.

c) PYRROLE DERIVATIVES: CHLOROPHYLL:

The five-membered ring of chlorophyll pyrrole contains one nitrogen atom and four carbon atoms. They are extensively used to coordinate metals and create hydrogen bonds. Heme and chlorophyll pigments are common pyrrole derivatives. A core magnesium ion and a porphyrin ring with a phytol connection make up the structure of chlorophyll. Alkaline saponification separates the phytol connection, changing the chlorophyll from lipophilic to hydrophilic.

d) NITROGEN-HETEROCYCLIC DERIVATIVES: BETALAINS

They are betalamic acid-derived pigments with yellow and red colours. They are made up of yellow-orange betaxanthins and red-violet betacyanins. Red beetroot, cactus pears, and plants in the order Caryophyllales all contain them. They are water soluble. They are stable within a pH range.

WATER SOLVENT COLORS

Some of the colourants include amaranth, Allura Red, tartrazine, and erythrosine, and they are often soluble in water. A mixture of a water-soluble dye, a water-miscible solvent, and a water-soluble resin that contains a dye that is soluble in a water-miscible solvent but insoluble in water alone.

OIL SOLUBLE COLORS

They cannot form salts, unlike the case with water-soluble colourants, hence they are not soluble in water. Apart from chlorophylls, carotenoids make up the majority of the oil-soluble colours in nature.

(Contd. on Next Page)

What is good for the goose is not good for the cow

After the murder of the Sikh leader, Canada seems to be backing away from the accusations against India. Now the Modi government should stand as long as Trudeau, as he stood in the Parliament of Canada and blamed the Indian government for the killing of Nijhar in front of the whole world.

If the Modi government is unwilling, then he should not bow down to Trudeau, because as Trudeau is gradually softening, he also knows the point India has reached. Canada cannot survive without India. A statement by Prime Minister Justin Trudeau has made it clear that he prefers closer ties with India despite India's growing influence and 'credible allegations' of the Indian government's involvement in the killing of Sikh leader Hardeep Singh Nijhar. Allies are valuing India's desire to stay connected.

On the other hand, an independent think tank based in New Delhi has revealed in its study that the Canada-India war will cause an economic blow of \$700 million to Canada. This can be very damaging for a country like Canada. The Imagindia Institute has concluded that a mere 5 percent drop in the number of Indian students going to Canada for higher education in 2024 will cost the Canadian economy \$700 million. India is the largest source of foreign students to Canada each year, with an annual intake of around two million. In 2022, nearly 250,000 Indian students were granted Canadian visas.

It is also worth mentioning here that Canada could lose \$34 million not only from Indian visas but

also from the contribution Indian students make to the Canadian economy by working for local businesses while and after completing their studies. Taken together, the Canadian economy is likely to lose \$734 million.

Perhaps Trudeau has understood that the mess with India is costing him dearly. His speech and his unscrupulous attitude towards India are now softening, and the Canadian government has gradually started to stop the Khalistanis from raising their voice. Last week, instructions were given to remove the controversial banners from Surrey's gurdwaras. These are the same banners on which the Indian High Commission and other members were threatened.

After the change of attitude of the government, the voice of Khalistani supporters is now starting to be suppressed. Although

Justin Trudeau's government is not giving open instructions to the Khalistanis in view of its vote bank, it is gradually curbing their activities.

Today, while Trudeau seems to be softening and backing away from

Surjit Singh Flora
647-829-9397

the allegations, the Modi government has dealt another blow to Canada by recently asking it to recall 41 of its 62 diplomats from New Delhi. Now India's equation and India's status around the world are changing. India, Brazil, and many other countries are no longer ready to turn a blind eye and follow the advice of Western countries.

Canada and its partners have realized from India's tough stance that India is no longer a country in which any political leader can stand in their parliament and throw mud at India.

During Trudeau's initial visit, Canada did not take any mea-

sures regarding the list of separatists provided by India. In recent years, there have been multiple instances of organized crime associated with separatism in Canada, yet no specific actions have been taken to address anti-India elements. India's cooperation in this matter may not yield any results if Canada continues to make exaggerated claims about its moral standing. Resolving such matters requires bilateral cooperation, and the appropriate diplomatic efforts are the correct approach to addressing these issues.

Even the United States and other Western allies have expressed their concerns about the situation. However, they have chosen not to make strongly worded public statements in order to avoid antagonizing India. India is perceived as a strong force that can effectively counterbalance China's influence in the Indo-Pacific region.

The murder of Hardeep Singh Nijhar, a strong supporter of the independent Sikh homeland of Khalistan in India, is of historical

importance. The Khalistan movement has been around for decades but gained momentum in the 1970s and 1980s. The Indian state's 1984 crackdown on Sikhism's holiest site resulted in hundreds of deaths and heightened tensions between Canada and India. The Khalistan movement has gained more support among the Indian diaspora in recent years, prompting tougher measures by the Modi government. Nijhar was trying to hold an unofficial Sikh diaspora referendum on independence from India when he was assassinated. Consequently, Canada's shift in rhetoric appears to be an attempt to ease tensions and seek a private solution to the dispute with India. The potential consequences and importance of diplomatic relations between the two countries are being taken into consideration. Despite Trudeau's accusations against India for the killing of a Canadian citizen, people celebrated when Osama bin Laden and the US killed al-Qaeda chief Ayman al-Zawahiri in his home. Canadian double standards in celebrating were shameful. Following his death by a US drone in Kabul, Trudeau tweeted that Ayman al-Zawahiri's passing makes the world safer. Canada will work with global partners to combat terrorism, promote peace and security, and ensure safety at home and abroad. Trudeau may not have grasped the idea of respecting sovereignty. What's good for a goose isn't good for a cow. Indeed, the matter that could have been addressed through diplomatic negotiations did not necessitate the public proclamation made in the Canadian Parliament.

A Look at Environmental Impact and Sustainability Issues: Natural Colorants a Conscious Choice

The primary colour in carrot roots is produced from beta-carotene. Organic skincare products frequently contain macerated carrot root, which has a lovely orange tint.

Various ways of Extraction of Natural Colours are:

1. **Aqueous Extraction:** If the raw material is dry, it is broken up, ground or soaked in water to loosen the cell structure.
2. **Acid or Alkaline Extraction:** Dye is extracted in acidic or alkaline medium.
3. **For glycoside hydrolysis and better extraction,** dilute acidic or alkaline can be used. Phenolic colour extraction uses alkaline medium. This method extracts lac insect, annatto seed, and safflower petal colour.
4. **Solvent Extraction:** Natural dyes are extracted using acetone, petroleum, ether, chloroform, and ethanol. Solvent extraction outperforms aqueous. The dye yield is high-quality, low-temperature, and low-water.
5. **Enzymatic Extraction:** Cellulase,

amylase, and pectinase are commercial enzymes that loosen binding material in natural materials like bark, roots, and other hard plant parts.

6. **Ultrasonic Microwave Extraction:** This extraction method uses microwave or ultrasonic rays to treat raw material in aqueous solution for high temperature, less time, and faster extraction. This extracts butterfly pea and annatto seed colour.

7. **Super Critical Fluid Extraction:** This extraction method uses a gas-like fluid. Low surface tension, viscosity, and diffusivity improve substrate interaction.

8. **By Fermentation:** This extraction method ferments raw materials using microorganisms. This method extracts turmeric, indigo, and annatto colours. This method is time-consuming, smelly due to microbial action, and extracts colour immediately after harvesting.

An Urge to go for Natural Dyes

Growing public awareness of the environmental damage caused by the production and use of some synthetic colourants has significantly rekindled interest in natural colourants in recent years and inspired the environmentally responsible and sustainable expansion of their production. Natural dyeing can be tackled from a different perspective, that of researchers and conservators who study ethology. Because of the toxicity issues and health risks that the synthetic dyes had caused, natural colouring agents were now creating trends for their business all over the world. Since they are entirely made from natural and renewable resources, natural dyes are not detrimental to the environment. They come from plants, fruits, minerals, insects, or plants. It is difficult to locate alternative sources of mordant-like substances that are environmentally beneficial, making it difficult to argue that the use of natural dyes sup-

ports the sustainable textile industry. According to some reports, tannins could take the place of a mordant during the natural dyeing process. Although the results won't be as colourful as those, you'd get from a craft store, these colours are ideal for those who are chemically sensitive and are safe enough for youngsters to use. Plus, you're helping the environment by recycling your leftover food scraps! Through the use of green chemistry techniques, naturally occurring bio-colorants that are safe and non-toxic are once again becoming popular as a viable alternative for textile colouring and other biochemical aspects. Natural colours are biodegradable, non-toxic, and non-allergenic, making them safer to use around people and the environment because they lack the carcinogenic substances that are present in many synthetic dyes. We should all work together to protect the environment in every manner possible.

Deadly effect of internet media

A recent report related to the new generation is very worrying. A report by Gallup and Walton Family Foundation says that 'Jane G' is going through a terrible period of loneliness and is feeling alone. Those born between 1997 and 2012 are called the Gen Z generation. This trend raises further concerns because this is a generation that is far more privileged than previous generations. Despite this, she is immersed in stress, anxiety and depression. Other studies around the world also tell us about the generation. The sad aspect is that despite such trends and warnings from psychologists, necessary thinking is not taking place on this subject. Mental pain does not easily attract anyone's attention. Especially if we talk about India in this context, here 'mental pain' is considered to be a momentary impulse of stress and depression, whereas it is such a feeling that if it is not understood and treated in time, it can also be fatal. Could. The above study of Gallup and Walton Family Foundation has been prevalent in the society for a long time. It also breaks the myth that prosperity is synonymous with happiness and satisfaction. The reality is that society has covered itself with the cloak of materialism in such a way

that nothing else is left within it except loneliness. He himself does not realize when the desire for maximum in a short time turns a human being into a mechanized structure. The calculation of earning money using that period in proportion to the time spent in maintaining relationships amid the endless race drives the youth to choose loneliness. That too without the fact that ultimately human relationships are essential for communicating emotions. Ignoring this truth ultimately leads to loneliness on the part of the youth, where there are no relationships left to witness their defeat, frustration and disappointment. This pain pushes them towards depression. Behind the youth, there is also a crowd of teenagers who, though they have not yet joined the race of earning money, but words like 'friendship and kinship' are disappearing from their vocabulary. In the Department of Psychology at Princeton University, data scientist Chris Syed says that 'Internet media is like an atomic bomb attack on the social life of teenagers.' Syed's statement cannot be dismissed as an exaggeration, because the mass communication revolution that took place in the last decades did not have the same impact on social relations as the Internet

media has. In relation to the way this affects the mental health of teenagers, media psychologist Don Grant has used the term 'compare and despair'. Grant says the InternetTeens spend most of their time on media watching the lives and images of their peers and observing themselves. In this process, if they find their personality, external appearance and economic status inferior, then their self-esteem gets hurt and it creates inferiority complex within them to such an extent that sometimes they decide to end their life. Also bring thoughts to mind. 'Associations between screen time and lower psychological well-being among children and adolescents: evidence from a population based research' titled 'The Study' shows that teenagers who spend more than seven hours a day on Internet media are twice as likely to suffer from depression as those who spend less time on Internet media. In. According to studies conducted in America, as soon as Internet media started gaining popularity after 2000, the mental health of teenagers and young adults there started deteriorating continuously. Studies also show that after that period, suicidal tendencies among youth also increased. Increase was observed. These sta-

tistics and trends not only reveal the reality of America's 'Gen G' generation, but they also reflect the state of mind of teenagers around the world. In such a situation, it becomes necessary to return the teenagers to the flow of social relations. It will not be easy to do this. The pseudo world away from the real world is like a utopia for teenagers, where they not only find their happiness but also struggle to make their place in it. This world of fantasy is very dangerous, but no effort is made to consider that we are also the ones pushing them towards this. Amidst our busyness, aspirations and storms, we are the ones who put smartphones in the hands of small children and we never know when these smartphones become a substitute for the loving touch of their parents. Therefore, it is important that we consider this issue seriously and give up our aspirations and give time to our children. A strong link of emotional support has to be added to their feelings, confusions and frustrations, otherwise they will just remain in disguise. You will continue to get trapped in the clutches of the world.

Vijay Garg Retired Principal Educational Columnist Malout Punjab

India emerges as a voice of Global South

India has been airing the concerns of the Global South vociferously; S Jaishankar's address at the 78th Session of UNGA was a case in point

India has tried to use consistently the forum of the United Nations not only in pursuing its foreign policy goals effectively but also in projecting itself as the advocate of the Global South. India's leadership quality was demonstrated in the 1972 Stockholm Conference on the Human Environment which made it possible for the Stockholm Declaration to embody several principles that protect the interests of the global south. The legacy of Stockholm carries even today when India's External Affairs Minister S. Jaishankar raised the issue of climate change, mobilising resources for sustainable development goals and reforming multilateral development banks at the 78th session of the UN on 29 September 2023.

This has to be seen in the context of the New Delhi Declaration of G20. The declaration set the direction of future negotiations on important economic issues including climate financing which has for the first time put a \$5.9 trillion figure to green financing requirements for developing countries, reforms in multilateral development banks, international taxation and sustainable development. Although this new green financing requirement does not generate legal obligations for the developed north, it amounts to underlining very clearly that in the context of urgency of restricting global average temperature below 1.5 degrees as compared to industrial level, financial needs will have to enhance over and above 100 billion dollar mark. The requirement of mobilising 100

billion dollars per year by 2020 is the obligation on the part of the developed north.

India as an Advocate in the Context of Climate Change. One agenda item that India has used to position itself as the advocate of the global south is the issue of climate change. The latter is not only a serious environmental challenge but is also a serious economic and developmental concern, which also directly impinges upon realizing the goals of sustainable development. India's contribution is least in the cre-

ation of climate change but it is placed to bear the brunt likewise of many developing countries more. India used its coalitional reach of the global south that the developed countries are historically responsible for climate change and their per capita emissions of greenhouse gases are very high as compared to developing countries. In addition, the developed north is financially and technologically capable of playing a lead role in dealing with the challenge of climate change.

India's arguments relating to climate change galvanized adequate support of the global south in enshrining a regime of differentiation in the UN Framework Convention on Climate Change (UNFCCC). The idea of differentiation expressed through the

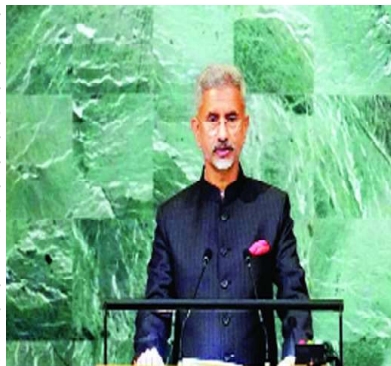
principle of common but differentiated responsibilities and respective capabilities (CBDR) has been held responsible for warding off pressure by the developed north that the developing countries should also bear greenhouse gas mitigation obligations. The formulation of the principle of CBDR is being interpreted as an Indian formula that corresponds between the northern advocates of common responsibilities and southern proponents of a main responsibility of the developed north. Although the regime of differentiation has changed as it is reflected in the Paris Agreement on Climate Change 2015, it still guides many aspects of climate change and the environment, especially the transfer of finance and technology from the developed north to the developing south.

Mr Jaishankar touched upon lifestyle for the environment in his speech at the UN, which is not rhetoric but is grounded in a reasoned argument. This is an affirmation of Prime Minister Narendra Modi's introduction of the mission of "LiFE (Lifestyle for the Environment)" at the Conference of the Parties meeting of the UNFCCC. The lifestyle for the environment is aimed at engaging individuals in mitigating the adverse effects of climate change. In other words, it is also about developing long-

term environment-friendly habits. India's lifestyle for environment argument is aimed at curbing and underlining the overconsumption lifestyle more found in the North than in the South. This argument is very close to the argument developed by noted environmentalists Anil Agarwal and Sunita Narain in their research titled Global Warming in an Unequal World. They argued in their work, which constitutes a centrepiece of the argument taken by the global south quite often during climate change negotiations, that there is a need to distinguish between "survival" emissions of developing countries and "luxury" emissions in developed countries.

The Energy and Resources Institute (TERI) shows that lower capita GHG emissions in India are not due to poverty alone, but also to more sustainable lifestyles than in developed countries. For example, CO2 emissions from the agricultural sector- from the field to the table- are about 0.1 tons CO2/million calories in India against 1.7-2.2 tons in developed countries, inter alia due to a less meat-based diet. CO2 emissions from transportation per passenger kilometre are 16 grams in India against 118 and 193 grams in the European Union (EU) and the US respectively.

This is an era when agriculture systems worldwide are in search of sustainable cropping to deal with existing issues of malnutrition, food insecurity, resource depletion, climate-resilient crops, and environmental problems associated with agriculture, millet is a new tool for India which fits in well with India's efforts in strengthening its narrative of lifestyle for environment.

Priya Haider Production Organised Kaka Live Concert in Manhattan New York.

All Sponsors and Tri-State people Enjoyed this big Entertainment show . Preetnama Media did coverage of this beautiful program and congratulate to Priya for this super hit show .

NewYork (October 6) - Priya Haider Organised a Live Concert of Kaka under Priya Haider Production and Meetu Magic in Association with Badshah Caffe in Manhattan NewYork . It was really awesome program . Kaka is a famous Punjabi Singer. He have sweet voice which is attractive his young generation fans . His songs like 'Kala Libas, Mitti De Tibbe , & Geet Lagdi ' are very popular.

In concert he sung his

famous songs and bollywood songs too.

Kaka had only one show in Tri- State so New York, New Jersey and Pennsylvania peoples join this program. . Not just only his songs also his music band was awesome too . Especially Flute player who was playing flute like magic . Miss Anu Sharma start

program with welcome to all sponsors and guests. As he came on stage , people welcomed him with claps and joyful whistles. He

introduced his band guys with all . After this, as soon as he started the song, people could not stop themselves from dancing. "Priya always bring big entertainment for

Community .

This Kaka Concert was also great entertainment as usual she organised others show . The best thing she provide entertainment on very reasonable tickets so everyone enjoyed . Badshah Cafe provided yummy food . So Everyone enjoyed Kaka's songs and Indian food . "Preetnama Media did coverage of this beautiful program and congratulate to Priya for this super hit show

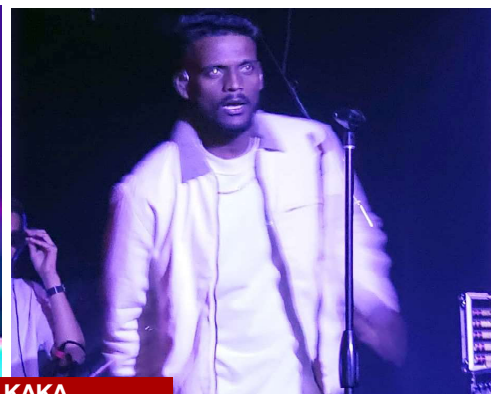
**SPECIAL
COVERAGE**

PRIYA HAIDER

KAKA

ANU SHARMA

ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਨਸੀਅਤ

ਬਰਕਤਾਂ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦੀਆਂ ਉਹ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾਵਾਂ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਆਪਣੇ ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਰੱਖਵਾਲੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਅਹਿਸਾਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸੁੱਖ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਮੰਗਦੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬਗੀਚੀ ਲਈ, ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਸਿਰ ਪਲੱਸਕੇ ਅਸੀਸਾਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੀਆਂ, ਪੁੱਤਰ, ਨੂੰਹਾਂ, ਪੋਤਰੇ, ਪੋਤਰੀਆਂ, ਦੋਹਤੇ, ਦੋਹਤੀਆਂ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਛੂਹ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉਠਕੇ ਆਸਮਾਨ ਤੀਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ। ਬਹੁਤ ਨਸੀਬਾਂ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਲੋਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਸਾਇਆ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਵੀ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਰਕਤਾਂ ਵਾਲੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਆਦਰ, ਮਾਣ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਾਇਦਿਮੈਂਦ ਸੋਦਾ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਚੰਦ ਮਿਟਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪਰ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਗਈ। ਕਾਲਜ ਦੇ 'ਚ ਨਿਕਲੇ ਰੁੱਗ ਦੀ ਚੀਸ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਔਘਾ, ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਡੁਟਿਆ ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਵੇਗ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਲੈ ਵੜਿਆ ਹੈ।

ਡੋਲਦਾ ਕੋਣ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਗਵਾ ਤੇ, ਡੋਲਦਾ ਤਾਂ ਹਰ ਕੋਈ ਐ, ਪਰ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਰਿਹਾ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਸਮਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੱਕ ਉਪਰ ਝੁਲਝੁਲਾ ਬਣ ਰਹਾਗੇ ਆਪਣਾ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਫ਼ਰਜ਼ ਸਮਝਦੇ ਹੋਇਆ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਦੇ ਬਰਕਤਾਂ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਦੇ ਹੈਂਡਲ ਨਾਲ ਟੰਗ ਡੋਲਣੇ ਵਾਂਗੂੰ ਡੋਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।

ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਰਜ਼ਮੀਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਿਆ ਅੰਦਰੋਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਦੋਂ ਦਾ ਮੰਜਰ ਕੀ ਹੈ 84 ਦੇ ਮੰਜਰ ਨੂੰ ਕੋਣ ਭੁਲ ਸਕਦਾ।

ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਇੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਅੱਖੀਂ ਉਜੜ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੰਜਰ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਰੂਹ ਕੰਬ ਗਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਛੱਡਿਆ ਸੀ, ਸਾਡੇ ਜਿਹਾਗ ਦੇ ਟੋਟੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਆਪਣਾ ਮੁਲਕ ਹੀ ਛੱਡੀ ਜਾਂਦੇ ਆ।

ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲੇ ਜਿਹੜੇ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਤਾਂ ਕਰ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਬੁਰਜੁਗਰਾਹੀ ਨੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਸਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਇਹ ਉਜੜ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਘਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਸਮਝੋ, ਸੁਣੋ ਤੇ ਸਮਝਾਵੇ ਕੋਣ ਸਾਨੂੰ? ਸਾਡੇ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਤੋੜਣ ਦੀ ਚਾਲ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿੰਨੀ ਵਧੂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਚੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਅੱਜ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਅਸੀਂ ਅੱਜਮਾ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣਦੇ ਹੋਏ ਸੀ ਕਿ 'ਮੂਲ ਨਾਨਕ', ਵਿਆਜ ਪਿਆਰਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

‘ਧੀਏ ਘੜੀ ਵਰਗੀ ਬਣਨੀ ਹੁਣ, ਗਲਤ ਵਕਤ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਆ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਚੱਲਣਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿੱਧਾ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਹੀ ਆ... ਦੁਨੀਆਂਦਾਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਾਡੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਗੋੜੇ ਮਾਰ ਜਾਣਗੇ, ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਵੱਢੀ ਉਗਲ ਤੇ ਨਹੀਂ ਮੂੜਦੇ ਬੇਗਰਜ਼ੇ। ਪਰ ਸਾਡੀ ਦੌੜ ਸਾਰਥਿਕ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮੰਜ਼ਿਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਮੰਜ਼ਿਲ ਰਹਿਤ ਦੌੜ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਹਲੂ ਦੇ ਬੈਲ ਵਾਂਗ ਉਥੇ ਹੀ ਘੁੰਮੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਹੋਣ ਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਰ ਨਵੀਂ ਸਵੇਰ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਪੈਗਾਮ ਦਿੰਦੀ ਐ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਪਾਣੀ

ਵਾਂਗ ਕੋਈ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਸੂਰਤ ਰੰਗ ਭਰਨੇ ਜਾਂ ਕਾਲਸ ਦੇ ਧੱਬੇ ਪਾਉਣੇ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਅਖਤਿਆਰ ਹਨ। ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਇਰਾਦਾ ਤੇ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ? ਜੇ ਕਦੇ ਅੱਗ ਬਾਲਣੀ ਸਿੱਖ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਘਰੇਲੂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਤਾਂਹੀ ਅੱਜ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਉੱਡਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸਿੱਖੀ ਹੈ। ਪਰ ਆਲਸੀ, ਸੁਸਤ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਟਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅੱਜ ਵੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰੀਵਰਤਨ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹੁੰਦਿਆ ਵੀ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਸੁੱਖ ਤੋਂ ਦੁੱਖੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਜ਼ਮੇਦਾਰੀ ਬੈਂਕਸ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। 'ਜ਼ਮੇਦਾਰੀ, ਜ਼ਮੇਦਾਰੀਕਲ, ਮੈਂਬੇਰੀਟਕਸ ਅਤੇ ਕੰਪਾਸ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਸਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਇਹ ਉਜੜ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਘਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਸਮਝੋ, ਸੁਣੋ ਤੇ ਸਮਝਾਵੇ ਕੋਣ ਸਾਨੂੰ? ਸਾਡੇ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਤੋੜਣ ਦੀ ਚਾਲ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿੰਨੀ ਵਧੂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਚੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਅੱਜ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਅਸੀਂ ਅੱਜਮਾ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣਦੇ ਹੋਏ ਸੀ ਕਿ 'ਮੂਲ ਨਾਨਕ', ਵਿਆਜ ਪਿਆਰਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

‘ਤੇ ਖਲੋਤਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਮਨ ਬਣਾ ਕੇ ਚੱਲਣਗੇ ਓਹੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਣਗੇ, ਜਿਹੜੇ ਹਿਮਤ ਕਰਨਗੇ ਓਹੀ ਕਾਲ੍ਹ ਦੇ ਲਾਭ ਪਾਤਰ ਹੋਣਗੇ। ਪਰ ਰੰਗਲੇ ਤੋਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਜ਼ਮੀਂ ‘ਤੇ ਵਸਦੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਲੱਖਾਂ-ਕਰੋੜਾਂ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮੱਧ-ਵਰਗੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਹਾਲ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੁਧੇਗਾ?

ਗੰਭੀਰ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਬਣਕੇ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਡਿੱਗ ਹੀ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, ਖੜੇ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਸਿਰਫ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਪੁੱਤ ਕੋਲ ਦੇ-ਤਿੰਨ ਉਮੀਦਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੀ ਦੇਖ ਲਵੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਚੁਣੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿੱਡਾ ਵੱਡਾ ਫਤਵਾ ਦੇ ਕੇ ਜਿਤਾਇਆ ਸੀ ਇੱਕ-ਪਾਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਉਲਟਾ ਉਮੀਦ ਇਹ ਰੱਖ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਚਾਹੀਦਾ ਪਰ ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਨਹੀਂ ਬਦਲਣਾ। ਸਾਡੀ ਇਹੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੇ ਬੇੜਾ ਗਰਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਖੁਦ ਨੂੰ ਬਿਨ ਬਦਲਿਆ ਕੋਈ ਪ੍ਰੀਵਰਤਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਆਹ ਪਦਸੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਵੀ ਆਪਣੀ ਉਮੀਦ ਐ, ਇਹ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣਿਆਂ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਲਈ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਮੁਸ਼ੱਕਤਾਂ ਕਰੋ। ਆਉਂਦੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਉਮੀਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚਣੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਿੱਖਿਅਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਉਮਰ ਕਾਫੀ ਵੱਡੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਰਗ ਦਾ ਤਾਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਲੱਕ ਹੀ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੁਣ ਰੁੜ੍ਹਦੇ-ਰੁੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਬੇੜੇ ਸਮਾਂ ਕੱਢਣਗੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਭ ਖਾਲੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਇਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੋਲ ਨੌਕਰੀਆਂ ਹਨ, ਨਾ ਰਾਜਪਾਨੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਚਾਕਰੇ ਤੋਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਪੱਕੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਸਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਮਕਸਦ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿਵਲ ਅਧਿਆਪਕ ਨਹੀਂ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਗਿਆ, ਤੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਪਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਗਾ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਣ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਾਫੀ ਕੋਰਸ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਹੁਣ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਮੀਦ ਹੈ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਛੇਤੀ ਸੁਧਰ ਸਕਣ ਹਨ ਪਰ ਬੇਅਸਰ ਵੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਉਜਲ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਨੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਸਿਲੇਬਸ ਇੱਕ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਦਾਖਲੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨਾ ਮੰਗਿਆ ਜਾਵੇ। ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜਾਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਜਿਵੇਂ ਇੰਨਕਸ ਟੈਕਸ ਵਸੂਲਣ ਦੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇ ਸਿਕੱਤਾ ਕਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਵੇਲੇ ਲਗਾਓ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਦੀ ਕੋਈ ਰੋਸ਼ੋ ਰੱਖਕੇ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਪਬਲਿਕ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਪੀਨੀ ਨੇ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਇਹ ਪੈਸਾ ਹਜ਼ਪਤਾਲਾਂ ਅਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਲਈ ਖਰਚ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਆਪਾਂ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ, ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਤੇ ਤੇਜ਼ਰੂਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰ

ਗੰਭੀਰ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਬਣਕੇ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਡਿੱਗ ਹੀ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, ਖੜੇ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਸਿਰਫ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਪੁੱਤ ਕੋਲ ਦੇ-ਤਿੰਨ ਉਮੀਦਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ (ਜੋ ਮਿਲਦੀ ਨਹੀਂ) ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਕੰਮ (ਜੋ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਖ਼ਤਮ) ਖੇਤੀ (ਫਾਹਿਆਂ ਦਾ ਸੌਦਾ) ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਕਾਰਨ ਕਰਜ਼ਈ ਹੋ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਚੱਲੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦੀ ਇਕੋ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗ ਸੀ ਕਿ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿਓ, ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਹੂ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਤਾਂ 200 ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਏ, ਜਦਕਿ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਭਾਅ 10 ਗੁਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਧੇ, ਸਿੱਟਾ ਕਿਸਾਨ ਸਿਰ ਭਾਰੀ ਕਰਜ਼ਾ ਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ, ਹੁਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਗਰਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਸਕੀਏ। ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਮੰਝੀ ਨੇ ਸਾਡੀ ਹੱਕ ਸੱਚ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ 52 ਦੇਸ਼ ਗਾਹ ਲਏ, ਅਸਥਾ ਰੁਪਏ ਬਰਬਾਦ ਕਰਤੇ, ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤ ਫਿਰ ਵੀ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ, ਨਾਂਹੀ ਸਾਡੇ ਅਮਰੀਕਾ, ਚੀਨ-ਪਾਕਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸੁਧਰੇ ਨਾਂਹੀ ਯੂ. ਐਨ. ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਕੌਂਸਲ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸਥਾਈ ਸੀਟ ਹੀ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਿਕੋਮਿਸਿਟਮ ਨੂੰ ਲੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰੋੜਾਂ ਲਾਹਣਤਾਂ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੁਲਕ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਵੇਲੇ ਜੇਕਰ ਰੁਪਿਆ ਤੇ ਡਾਲਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਬਰਾਬਰ ਸੀ, ਤਾਂ 85 ਦਾ ਡਾਲਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਜ਼ਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਅੱਜ ਕਿਥੇ ਹਨ। ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਮੋਹਰ ਕਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚੋਂ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਸਿਆਪਾ ਮੁੱਕ ਜਾਵੇ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਕੋੜ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਬਰਖਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ 'ਚ ਦੱਬਿਆ ਤੇ ਚੜਿਆ ਸੋਨਾ-ਚਾਂਦੀ ਤੇ ਦੋ, ਤਿੰਨ, ਚਾਰ ਸਭ ਨੰਬਰ ਦਾ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਸਾਰਾ ਧਨ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ 80 ਡਾਲਰ 'ਚ ਇੱਕ ਰੁਪਿਆ ਵਿਕਦਾ ਦੇਖੀਏ, ਇਹ ਜੁਗੁਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਸ ਜਾਗਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਸੁੱਤੇ ਰਹਾਗੇ ਤਾਂ ਕੁੱਝ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੱਚੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋ ਕੇ ਅੱਜ ਸੱਚੇ ਦਿੱਲੇ ਸਕੂਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਖੜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਨੂੰ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਉਜੜਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਭਾਵੇਂ ਪਰਖ ਤੋਲ ਕੇ ਹੀ ਸਹੀ ਪਰ ਗਲ ਤਾਂ ਲਾ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿਵਲ ਅਧਿਆਪਕ ਨਹੀਂ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਗਿਆ, ਤੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਪਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਗਾ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਣ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਾਫੀ ਕੋਰਸ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਹੁਣ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਮੀਦ ਹੈ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਛੇਤੀ ਸੁਧਰ ਸਕਣ ਹਨ ਪਰ ਬੇਅਸਰ ਵੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਉਜਲ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਨੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਸਿਲੇਬਸ ਇੱਕ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਦਾਖਲੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨਾ ਮੰਗਿਆ ਜਾਵੇ। ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜਾਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਜਿਵੇਂ ਇੰਨਕਸ ਟੈਕਸ ਵਸੂਲਣ ਦੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇ ਸਿਕੱਤਾ ਕਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਵੇਲੇ ਲਗਾਓ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਦੀ ਕੋਈ ਰੋਸ਼ੋ ਰੱਖਕੇ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਪਬਲਿਕ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਪੀਨੀ ਨੇ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਇਹ ਪੈਸਾ ਹਜ਼ਪਤਾਲਾਂ ਅਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਲਈ ਖਰਚ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਆਪਾਂ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ, ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਤੇ ਤੇਜ਼ਰੂਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰ

ਸਕੀਏ। ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਮੰਝੀ ਨੇ ਸਾਡੀ ਹੱਕ ਸੱਚ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ 52 ਦੇਸ਼ ਗਾਹ ਲਏ, ਅਸਥਾ ਰੁਪਏ ਬਰਬਾਦ ਕਰਤੇ, ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤ ਫਿਰ ਵੀ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ, ਨਾਂਹੀ ਸਾਡੇ ਅਮਰੀਕਾ, ਚੀਨ-ਪਾਕਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸੁਧਰੇ ਨਾਂਹੀ ਯੂ. ਐਨ. ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਕੌਂਸਲ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸਥਾਈ ਸੀਟ ਹੀ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਿਕੋਮਿਸਿਟਮ ਨੂੰ ਲੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰੋੜਾਂ ਲਾਹਣਤਾਂ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੁਲਕ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਵੇਲੇ ਜੇਕਰ ਰੁਪਿਆ ਤੇ ਡਾਲਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਬਰਾਬਰ ਸੀ, ਤਾਂ 85 ਦਾ ਡਾਲਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਜ਼ਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਅੱਜ ਕਿਥੇ ਹਨ। ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਮੋਹਰ ਕਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚੋਂ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਸਿਆਪਾ ਮੁੱਕ ਜਾਵੇ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਕੋੜ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਬਰਖਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ 'ਚ ਦੱਬਿਆ ਤੇ ਚੜਿਆ ਸੋਨਾ-ਚਾਂਦੀ ਤੇ ਦੋ, ਤਿੰਨ, ਚਾਰ ਸਭ ਨੰਬਰ ਦਾ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਸਾਰਾ ਧਨ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ 80 ਡਾਲਰ 'ਚ ਇੱਕ ਰੁਪਿਆ ਵਿਕਦਾ ਦੇਖੀਏ, ਇਹ ਜੁਗੁਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਸ ਜਾਗਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਸੁੱਤੇ ਰਹਾਗੇ ਤਾਂ ਕੁੱਝ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੱਚੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋ ਕੇ ਅੱਜ ਸੱਚੇ ਦਿੱਲੇ ਸਕੂਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਖੜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਨੂੰ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਉਜੜਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਭਾਵੇਂ ਪਰਖ ਤੋਲ ਕੇ ਹੀ ਸਹੀ ਪਰ ਗਲ ਤਾਂ ਲਾ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿਵਲ ਅਧਿਆਪਕ ਨਹੀਂ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਗਿਆ, ਤੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਪਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਗਾ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਣ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਾਫੀ ਕੋਰਸ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਹੁਣ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਮੀਦ ਹੈ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਛੇਤੀ ਸੁਧਰ ਸਕਣ ਹਨ ਪਰ ਬੇਅਸਰ ਵੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਉਜਲ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਨੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਸਿਲੇਬਸ ਇੱਕ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਦਾਖਲੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨਾ ਮੰਗਿਆ ਜਾਵੇ। ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜਾਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਜਿਵੇਂ ਇੰਨਕਸ ਟੈਕਸ ਵਸੂਲਣ ਦੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇ ਸਿਕੱਤਾ ਕਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਵੇਲੇ ਲਗਾਓ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਦੀ ਕੋਈ ਰੋਸ਼ੋ ਰੱਖਕੇ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਪਬਲਿਕ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਪੀਨੀ ਨੇ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਇਹ ਪੈਸਾ ਹਜ਼ਪਤਾਲਾਂ ਅਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਲਈ ਖਰਚ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਆਪਾਂ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ, ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਤੇ ਤੇਜ਼ਰੂਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰ

ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖ਼ਮ ਪਾਲੀਵਾਲ, ਮੁੱਖਲੇਖਕਾ
ਸ਼ੁਰੂਕੋਟ (ਮੋਗਾ) ਸ਼ੁਰੂ ਨਾਨਕ ਚੇਅਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
ਯੁਨੀਵਰਸਿਟੀ 8847227740

ਵਿਆਹ ਖਰਚੀਲਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਾਦਾ ਫੈਸਲਾ ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ

ਵਿਆਹ ਹਰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਚਾਹੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੁੜੀ ਦਾ ਹੋਵੇ। ਵਿਆਹ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਰੂਹ-ਰੀਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਤਨ ਵਿਆਹ ਬਹੁਤ ਸਾਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਹਲਵਾਈ, ਸਮਿਆਨਾ, ਕਰਿਆਨੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ, ਅਤੇ ਬੈਂਡ ਬਾਜ਼ਾ ਹਰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਆਹ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਵੀ ਵਾਜ਼ਿਬ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਵਿਆਹ ਲਈ ਕੁਝ ਚਾਵਲ, ਅਨਾਜ, ਸ਼ਬਜੀ, ਤੇਲ, ਘਿਉ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿੱਕੇ ਮੱਤੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਘਰ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਵਿਆਹ ਲਈ ਦੁੱਧ ਦੀ ਲੋੜ ਤਕਰੀਬਨ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਗਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਰੀਤ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਆਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਰ ਘਰ ਤੋਂ ਦੋਵੇਂ ਡੰਗ ਦਾ ਦੁੱਧ ਆਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਲਈ ਕੋਈ ਵੇਟਰ ਜਾਂ ਕੋਟਰਿਗ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਮਿਲ ਕੇ ਸਬਜ਼ੀ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਬਰਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਖੁਆਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਖਾਪੁਬੀ ਮਿਲ ਜੁਲ ਕੇ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਬਰਾਤ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਦਾਪਣ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬਰਾਤ ਦੇ ਖਾਸ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਲਣੀਆਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁੰਦਰੀਆਂ ਜਾਂ ਛੱਲੇ ਦੀਆਂ ਚੋਨੀਆਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਬਰਾਤੀਆਂ ਲਈ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਸਾਲੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਜਿਸਨੇ ਜਿੰਨਾ ਖਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਉਨਾ ਹੀ ਥਾਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ ਭਾਵ ਖਾਣੇ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਕੁੜੀ ਜਾਂ ਮੁੰਡੇ ਲਈ ਲਹਿੰਗਾ ਜਾਂ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਲੈਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਕੁੜੀ ਦੇ ਦਾਜ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਾਰਾ

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਰੰਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ
9417131332

ਸਮਾਨ ਹੱਥੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਮਾਪੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦਾ ਸਮਾਨ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਵਿਆਹੇ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਵਿਆਹ ਸਾਧੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਬੱਝੀ-ਮੋਟੀ ਰਕਮ ਦੀ

ਜ਼ਰੂਰਤ ਵੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਸਾਕ ਸੰਬੰਧੀ ਤੋਂ ਹੱਥ ਉਧਾਰ ਫੜ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਫਸਲ ਵੇਲੇ ਇਹ ਉਧਾਰ ਚੁੱਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਭ ਦੇ ਉਲਟ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕੁੜੀ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਵੇਖਾਂ ਵਖਾਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਖਰਚੀਲੇ ਹੋਣ

ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਵੇਰ ਮੰਗਣੀ ਦੀ ਰਸਮ ਵੀ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜਿਸਦੇ ਕਾਰੀ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੀ-ਵੈਡਿੰਗ ਸ਼ੂਟ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਫਿਲਮਾਉਣ ਲਈ ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਲਈ ਲੱਖਾਂ ਖਰਚ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਹਿੰਗੇ ਹੋਟਲ ਜਾਂ

ਪੈਲੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਜਿਵੇਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਸਜਾਵਟ, ਗੇਟ ਦੀ ਸਜਾਵਟ ਤੇ ਕੋਟਰਿਗ ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖਾਣੇ ਦੀ ਬਹੁਤ ਢਾਲਤੂ ਬਰਬਾਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਹਿੰਗਾ ਡੀ.ਜੇ. ਜਾਂ ਮਹਿੰਗਾ ਅਖਾੜਾ ਲਵਾਉਣਾ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਹੋਏ ਖਰਚ ਦੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕੁੜੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ, ਮੁੰਡੇ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗੇ ਤੋਹਫ਼ੇ, ਗਹਿਣਾ ਆਦਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਤੇ ਲੱਗਭਗ ਪੱਚੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਲੱਖ ਦਾ ਖਰਚ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਖਰਚੇ ਦਾ ਭਾਰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਕੁੜੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬੜੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਵੀ ਜੁੜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਚੰਡੇ ਬਰਾਤ ਇੱਕ ਬੱਸ ਤੇ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਜਿੰਨੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਓਨੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਮਿਲਣੀਆਂ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਵੀ ਵੱਧ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਜੋ ਧਿਆਨਪੂਰਵਕ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਫਸੂਲਖਰਚੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਵਿਆਹ ਜੇਕਰ ਦੇ ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਸਾਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੀ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ, ਰੀਸ਼ੇ ਰੀਸ ਕੰਗਾਲ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਿਵਾਜ ਦੁਬਾਰਾ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ। ਇਹ ਰਿਵਾਜ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਹਿਲ ਕਰਨੀ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਨਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮੇਰੇ ਜਾ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ? ਤੁਹਾਡੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਾਰਾ ਸਮਾਜ.....

ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੇਲੇ ਛਪਾਰ ਤੋਂ ਰੌਣਕਾਂ ਖੰਭ ਲਾ ਕੇ ਉਡੀਆਂ

ਵਿਰਾਸਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਲਗਭਗ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕੰਢੇ/ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਚਾਅ ਪਿਆ ਮੱਠਾ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਖਾਸ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੇ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀਆਂ @ਹੱਦਾਂ@ ਵਿੱਚ ਲੱਗਦੇ 5 ਦਿਨਾਂ ਛਪਾਰ ਦੇ ਮੇਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਅਕਸਰ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਗਾਂਗੇ-ਬਗਾਂਹੇ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਛਪਾਰ ਦੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਝਲਕਾਂ ਮਾਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਮੇਲਾ ਬੇ-ਰੌਣਕੀ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਮੇਲੇ ਦੇ @ਵਿਕੇ@ ਰਹਿਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਵੇਲਿਆਂ ਅੰਦਰ ਕਈ ਫਿਲਮ

ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਵੀ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਉੱਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਵਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਇਹ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੇਲਾ ਪੰਜੇ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਭਰ ਜੋਬਨ ਉੱਤੇ ਆ ਕੇ ਵਿਛੜਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ ਲੱਗਿਆ ਇਕੱਠ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਪਣੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਪੋਤੇ ਪੋਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆ ਕੇ ਇਸ ਮੇਲੇ ਉੱਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਸਮੇਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਖਿਡਾਉਣੇ ਅਤੇ ਮਨਿਆਈਆਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਫਰੋਖਤ ਕਰਨ ਨੂੰ ਖਾਸ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

@ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਚੋਂਸ@ ਖੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਘੰਤੀਆਂ ਵਹੀਰਾਂ ਦੀ ਬਦਲਤ ਟਰੈਫਿਕ ਜਾਮ ਹੋ ਕੇ ਕਈ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੱਕ ਕਤਾਰਾਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਹੁਣ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਵਰਿਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਉੱਤੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਘਟੀ ਆਮਦ ਨੇ ਮੇਲੇ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਹੀ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਇੱਥੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੇਲੇ ਤੋਂ @ਰੌਣਕਾਂ ਖੰਭ ਲਾ ਕੇ ਉਡਾਰੀ@ ਮਾਰ ਗਈਆਂ ਹੋਣ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਮੰਡੀ ਵਪਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖਿੱਚ ਦਾ

ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰੋਂਦ
(ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ) 9463463136

ਕੇਂਦਰ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਘੋੜੇ ਖੱਚਰਾਂ ਆਦਿ ਪਸ਼ੂ ਇੱਥੇ ਵਿਕਣ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇੱਥੇ ਨਾ ਮਾਤਰ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਇਸ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੇਲੇ ਦੀ ਉੱਤੇ ਇਕੱਠ ਘੱਟ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਨੌਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਵੀ ਮਹਿਜ਼ ਇੱਕਾ-ਦੁੱਕਾ ਸਿਆਸੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨੌਜਵਾਨੀ ਦਾ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਇੱਕ ਵੱਡਾ

ਕਾਰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਲਾ ਕੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਉਦਾਸ ਬੈਠੇ ਆਮ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੇਲਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਵੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਪਰ ਕੋਰੋਨਾ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੇਲੇ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਗਿਣਤੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ @ਫੋਟਾਂ ਨਾਲ ਖਰੀਦਿਆਂ@ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ @ਖੁੱਸਦਾ@ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਛਪਾਰ ਦਾ ਮੇਲਾ ਜਾਂ

ਹੋਰਨਾਂ ਮੇਲਿਆਂ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਦਾਦਿਆਂ ਨਾਲ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪਾਥੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿੱਨੇ ਹੀ ਖਿਡਾਉਣੀਆਂ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਮਨ ਪਰਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਗਾਇਬ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਕੱਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਤਾਂ ਮੋਬਾਇਲ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਅੰਦਰ ਗੇਮਾਂ ਖੇਡਣ ਤੋਂ ਹੀ ਵੇਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ। ਕਣ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਮਾਂ ਪਿਛੇ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲਿਆਂ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਇੱਕ ਝਲਕ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਕਾਹਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਖੈਰ ਸਮੇਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਰੀ ਪਲਟੀ ਸਦਕਾ ਸਭ ਕੁਝ ਭਾਵੇਂ ਬਦਲ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਤੇ ਆ ਕੇ ਤੇਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਝਲਕ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮਨ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਉੱਠਦਾ ਹੈ।

ਮਸ਼ਰੂਮ ਸਿਟੀ ਆੱਫ ਇੰਡੀਆ

ਸੋਲਨ

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓ ! ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕੁਦਰਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ, ਵਰਤਾਰਿਆਂ, ਕਲਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੀ ਪਸੰਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਨਮੋਹਕ, ਅਲੌਕਿਕ, ਦਿਲੋਂ - ਦਿਮਾਗ @ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਵਿਚਿੱਤਰ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਪਾਵਨ - ਪਵਿੱਤਰ ਭੂਮੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਸੁਹੱਪਣ ਨਾਲ ਰੱਜ ਕੇ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਖਾਸੀਅਤ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਕਰਕੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ + ਦੇਵ ਭੂਮੀ + ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। @ ਹਿਮਾਚਲ @ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ : ਹਿਮਾਲਿਆ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਵਸਿਆ ਖੇਤਰ। ਫਲਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੈਦਾਵਾਰ ਸਦਕਾ ਇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ @ ਫਲਾਂ ਦੀ ਟੋਕਰੀ @ ਦੇ ਨਾਂ ਵਜੋਂ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓ ! ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਾਸ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਜਿਲ੍ਹੇ ਸੋਲਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰਾਂਗੇ। ਸੋਲਨ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ 12 ਸੁੰਦਰ ਜਿਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਤੰਬਰ 1972 ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਸੋਲਨ ਸ਼ਹਿਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ - ਕਾਲਕਾ - ਸ਼ਿਮਲਾ ਮਾਰਗ @ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਸਮੁੰਦਰ ਤਲ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਉੱਚਾਈ ਲਗਭਗ 1350 ਮੀਟਰ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸ਼ੁਲਿਨੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੰਦਿਰ ਹੈ ਤੇ ਇੱਥੇ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮੇਲਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਲਾ ਇਥੋਂ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਖਾਸ ਪਹਿਚਾਣ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਸੋਲਨ ਮਸ਼ਰੂਮ ਦੀ ਖੇਤੀ ਤੇ ਖੋਜ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਾਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਚੰਬਾ ਘਾਟ ਵਿਖੇ ਡਾਏਰੈਕਟਰੇਟ ਆੱਫ

ਮਸ਼ਰੂਮ ਰਿਸਰਚ ਕੇਂਦਰ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਸੋਲਨ ਮਸ਼ਰੂਮ ਸਿਟੀ ਆੱਫ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਖਾਸ ਪਹਿਚਾਣ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਪੁਰਾਣੀ ਰਿਆਸਤ ਬਾਗਟ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਟਮਾਟਰ ਦੀ ਖੇਤੀ ਵੀ ਕਾਫੀ ਜਿਆਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਇੱਥੇ ਟਮਾਟਰ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਸੋਲਨ ਨੂੰ @ ਸਿਟੀ ਆੱਫ ਰੈਡ ਗੋਲਡ @ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓ !

ਮਾਸਟਰ ਸੰਜੀਵ ਧਰਮਾਲੀ

ਵਿਸ਼ਵ ਪਰੋਹਰ ਕਾਲਕਾ - ਸ਼ਿਮਲਾ ਨੈਰੋਗੇਜ਼ ਹੋਰੀਟੇਜ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨ ਵੀ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੋਲਨ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਲੰਘਦੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਪਹਾੜੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਕਾਫੀ ਖੁਸ਼ਨੁਮਾ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਅਤੇ ਮਿਲਣਸਾਰ ਹਨ। ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਮੱਸਮ ਭਾਵ ਮਈ - ਜੂਨ ਦੌਰਾਨ ਸੋਲਨ ਘੁੰਮਣ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਹੀ ਅਨੰਦ ਤੇ ਸਕੂਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੋਲਨ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਸੈਲਾਨੀ ਦਾ ਦਿਲ ਜਿੱਤ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਲਗਭਗ ਛੇ ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ @ਤੇ ਭਗਵਾਨ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਤੇ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਅਦਭੁੱਤ ਸੁੰਦਰ ਜਟੋਲੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਮੰਦਿਰ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੰਦਿਰ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲਗਭਗ 35 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸਥਾਨ ਦੀ ਉਰਜਾ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ

ਮਨ ਨੂੰ ਮੋਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਟੋਲੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਮੰਦਿਰ ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਸ਼ਿਵਜੀ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਪਾਉਣ @ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਡਮਰੂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ - ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡੀ ਕਲਾਕਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਚਿੱਤਰ ਗੱਲ ਹੈ। ਸੋਲਨ ਵਿਖੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪਾਰਕ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਨਮੋਹਕ ਅਤੇ ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਪਲ ਸਕੂਨ ਨਾਲ ਬਤੀਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਨਜਦੀਕ ਸਰਕਾਰੀ ਹੋਟਲ ਪਾਈਨਵੁੱਡ ਵੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 1998 ਤੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਇਸ ਹੋਟਲ ਦੀ ਦਿੱਖ, ਮਾਹੌਲ ਅਤੇ ਆਲੇ - ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਆਦਿ ਸਭ ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਖਰਾ, ਸ਼ਾਂਤੀ - ਸਕੂਨ ਭਰਿਆ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਨੁਮਾ ਹੈ। ਸੋਲਨ ਦੇ ਨਜਦੀਕ ਹੀ ਮੋਹਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹੋਰੀਟੇਜ ਪਾਰਕ ਵੀ ਦੇਖਣ ਯੋਗ ਹੈ। ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓ ! ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਸੋਲਨ ਜਾਓ ਤਾਂ ਇਹ ਹੋਰੀਟੇਜ ਪਾਰਕ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਦੇਖਣਾ। ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਿਰ ਵੀ ਦੇਖਣਯੋਗ ਹੈ। ਸੋਲਨ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਮਨੋਸਟਰੀ /ਬੋਧੀਮਨ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਂਤ, ਕਲਾਪ੍ਰੀਆ, ਕਲਾਤਮਕ ਅਤੇ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪਾਰਮਿਕ ਥਾਂ ਹੈ। ਸੋਲਨ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਸੱਤ - ਅੱਠ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰੀ @ਤੇ ਬਡੋਗ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਿਕ ਨਜ਼ਾਰੇ ਵੀ ਦੇਖਣਯੋਗ ਹਨ। ਸੋਲਨ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਸਾਨੂੰ ਇਥੋਂ ਦੇ ਦੂਰ - ਨੇੜੇ ਵਸੇ ਹੋਰ ਚੰਦਰ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਨਿਹਾਰਨਾ ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਰਲ ਗੁਫਾ, ਡਗਸ਼ਾਈ, ਸਨਾਵਰ, ਬੋਧੀ ਮੱਠ ਆਦਿ। ਬੱਚਿਓ ! ਡਗਸ਼ਾਈ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਮਹੱਤਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸ਼ਾਸਨ ਸਮੇਂ ਇਥੋਂ ਦੀ ਜੇਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ @ਤੇ ਇੱਕ ਦਾਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਗ - ਏ - ਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਫੇਰ ਡਗਸ਼ਾਈ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਲਨ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 20 ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਵਸਿਆ ਸਥਾਨ ਸਨਾਵਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਡੱਢ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਰਾਣੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਕੂਲ, ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਰਕ, ਚਰਚ ਆਦਿ ਲਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਸੋਲਨ ਆਪਣੀ ਸ਼ੁੱਧ ਆਵੇ - ਹਵਾ, ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਮਨਮੋਹਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ, ਖਾਣ - ਪੀਣ, ਹਿਮਾਚਲੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੁਹੱਪਣ ਲਈ ਖਾਸ ਪਹਿਚਾਣ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸਥਿਤ ਸ਼ੁਲਿਨੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਸੋਲਨ ਰੇਲਵੇ ਅਤੇ ਸੜਕ ਮਾਰਗ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਿਮਲਾ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਮਾਂ ਮਿਲੇ

ਤਾਂ ਸੋਲਨ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਕਸੌਲੀ, ਕਾਲਕਾ ਵਿਖੇ ਕਾਲੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਮੰਦਿਰ, ਪਿੰਜੌਰ ਵਿਖੇ ਯਾਦਵਿੰਦਰਾ ਗਾਰਡਨ ਆਦਿ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਗਾਰਡਨ ਵਿੱਚ ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਮੌਸਮੀ ਫੈਸਟੀਵਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਵੀ ਸਮੇਂ - ਸਮੇਂ @ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓ ! ਸਾਨੂੰ ਪਹਾੜੀ ਸਥਾਨਾਂ @ਤੇ ਮਈ - ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਹੀ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੌਰਾਨ ਪਹਾੜੀ ਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਸਥਾਨਾਂ @ਤੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਲਿਫਾਫਿਆਂ, ਬਰਮੋਕੋਲ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਪਲੇਟਾਂ ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰੀਏ, ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਵਿਹਾਰ ਕਰੀਏ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ

ਆਸਥਾ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਸਭ ਨਾਲ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆ ਕੇ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਲਾਭ ਉਠਾਈਏ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਾਨ, ਦਵਾਈਆਂ, ਕੈਮਰਾ, ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ, ਪਾਵਰ ਬੈਂਕ, ਏ.ਟੀ.ਐਮ., ਪਹਿਚਾਣ - ਪੱਤਰ ਆਦਿ ਜ਼ਰੂਰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ; ਜੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬਹੁਤ ਕੰਮ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਬੱਚਿਓ ! ਖੂਬ ਮਨ ਲਗਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੇ ਮਾਤਾ - ਪਿਤਾ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਹਿਣਾ ਮੰਨਣਾ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿੱਧਰੇ ਘੁੰਮਣ - ਫਿਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਘੁੰਮਣ - ਫਿਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਇਓ; ਕਿਉਂਕਿ ਘੁੰਮਣ - ਫਿਰਨ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਸਿੱਖਦੇ ਤੇ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਸਾਡਾ

ਲੀਡਰ ਦਾ ਮੁੰਡਾ

ਇੱਕ ਲੀਡਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਕੋਠੀ ਵਿੱਚ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਵੇਸੇ ਸਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੇੜਾ ਜੀ ਖਾਨਦਾਨੀ ਨੰਗ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਮੋਤਰੀ ਬਣ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਮੇਵਾ ਛਕ ਕੇ ਕਰੋੜਪਤੀ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਲ ਲ ਕਾ ਰਿ ਆ, ਜਵਾਨਾਂ ਗੱਲ ਸੁਣੇ

ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਕਮਾਂਡੇਟ
ਪੰਡਰੀ ਸਿੱਧਵਾਂ
9501100062

ਮੇਰੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ। ਕਲ੍ਹ ਦਾ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੋ ਬੰਦੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜ ਪਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਖੱਠਣ ਬੰਨ੍ਹ ਲਉ ਤੇ ਕਲ੍ਹ ਤੜਕੇ ਈ ਪੈ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ, ਮਜ਼ਾ ਚਖਾ ਦਿਉ। ਨਾ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਸਬੂਤਾ ਛੱਡਣਾ ਆ ਤੇ ਨਾ ਈ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਜਨਾਨੀ ਜਿੰਦਾ ਬਚੇ। ਬਾਕੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੇਰੀ ਆ।

ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਖੜਪੇ ਸੱਪ ਵਾਂਗ ਨਫਰਤ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਉਗਲਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਖਾਸ ਚੇਲਾ ਲੱਡੂ ਭਲਵਾਨ ਫਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਮੁਸਕਰਾਇਆ। ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਲੀਡਰ ਦੇ ਆਖੇ ਲੱਗ ਕੇ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦੋ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਤੋੜਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਸਬੂਤਾ ਛੱਡਣਾ ਆ ਤੇ ਨਾ ਈ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਜਨਾਨੀ ਜਿੰਦਾ ਬਚੇ। ਬਾਕੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੇਰੀ ਆ।

ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਫੀਸ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ਨੇੜਾ ਜੀ, ਪਿੱਟੂ ਵੀਰ ਜੀ ਨਈਂ ਦਿਸਦੇ ਕਿਤੇ? ਪਿੱਟੂ ਲੀਡਰ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਨਾਮ ਵਾਰ ਮੋਤਰੀ ਬਣ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਮੇਵਾ ਛਕ ਕੇ ਕਰੋੜਪਤੀ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਲ ਲ ਕਾ ਰਿ ਆ, ਜਵਾਨਾਂ ਗੱਲ ਸੁਣੇ ਮੇਰੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ। ਕਲ੍ਹ ਦਾ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੋ ਬੰਦੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜ ਪਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਖੱਠਣ ਬੰਨ੍ਹ ਲਉ ਤੇ ਕਲ੍ਹ ਤੜਕੇ ਈ ਪੈ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ, ਮਜ਼ਾ ਚਖਾ ਦਿਉ। ਨਾ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਸਬੂਤਾ ਛੱਡਣਾ ਆ ਤੇ ਨਾ ਈ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਜਨਾਨੀ ਜਿੰਦਾ ਬਚੇ। ਬਾਕੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੇਰੀ ਆ।

ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹਕੂਮਤਾਂ ਲਈ ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦਰਮਿਆਨ ਤਣਾਅ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਬਾਰੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੀ ਇਹ ਸਮਰਥਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਿਆਸਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਕੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸਮਰਥਕ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਦੇ ਕਤਲ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਜੋੜਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਦੇਸੀ-ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਛਿੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਸਮਰਥਕ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਨਾਗਰਿਕ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 18 ਜੂਨ 2023 ਨੂੰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਸਰੀ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਨਿੱਝਰ ਦੇ ਕਤਲ ਪਿੱਛੇ ਭਾਰਤੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਣ ਦਾ ਖ਼ਬਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਸੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਦੇ ਵੱਟਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਸਮਰਥਕਾਂ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ। ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਲਹਿਰ ਲਈ ਸਮਰਥਨ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੌਰਾਨ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਾਂਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਹਾਸਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ

ਡਾਕਟਰ ਹਰੀਸ਼ ਪੁਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਨ ਅਤੇ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਹਾਰਤ ਹੈ। ਗੋਲਾਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ, ਗ਼ਦਰ ਤਾਂ ਨਿਰਲੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਸਨ। ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਸਣੇ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਛੱਡ ਕੇ, ਘਰ-ਘਰ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵੇਚ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਗ਼ਦਰ ਕਰਨ ਆਏ ਸਨ। 21 ਅਪ੍ਰੈਲ 1913 ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਈ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹਿੰਦੀ ਪੈਰਿਫਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਗ਼ਦਰ ਨਾਂ ਦਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਲਹਿਰ, ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਮਕਬੂਲ ਹੋਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ 1914 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਆ ਕੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ

ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਗ਼ਦਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਐਂਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ 13 ਅਕਤੂਬਰ 1914 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 25 ਫਰਵਰੀ 1915 ਤੱਕ 2312 ਹਿੰਦੂ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਆਏ ਅਤੇ 1916 ਤੱਕ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਆਉਣਾ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਅਜਿਹੇ 8000 ਲੋਕ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਗ਼ਦਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਏ ਸਨ। ਇਸ ਐਂਕੜੇ ਵਿੱਚ ਕੋਲੰਬੋ ਰੂਟ ਰਾਹੀਂ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫੜੇ ਗਏ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 291 ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲਾਹੌਰ ਸਾਜਿਸ਼ ਕੇਸ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 42 ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ, 114 ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ 93 ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ।

ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ
ਡਾਕਟਰ ਪਰਮਿੰਦਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਅਦਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਉੱਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਘਟਨਾ ਜਿਹੜੀ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ

ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ

ਅਸਫਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚੇ-ਖੁਚੇ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਅਹਿਸਕ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਚੱਲੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਣਾ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਪਰਮਿੰਦਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਜਿੱਥੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਕਿਰਸਾਨੀ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸਿੱਧੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਕਾਲੇਪਾਣੀ' ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਨਿਰਲੇ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਸਾਥ ਮਿਲਿਆ। ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਰਹੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਸੁਧਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸ਼ਿਖਰ ਭਾਵੇਂ 1926 ਵਿੱਚ ਸੀ ਪਰ ਇਹ 1941 ਤੱਕ ਸਰਗਰਮ ਰਹੀ। ਇਸ ਦੇ 37 ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ ਭੁਗਤੀ ਅਤੇ 21 ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਕੱਟੀਆਂ। ਡਾਕਟਰ ਪਰਮਿੰਦਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਫੇਜ਼ 1947 ਤੋਂ

ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਗਿਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗ਼ਦਰ, ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਹਿੰਸਾ ਪਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ੇਵਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਵੀ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਖ਼ਾਸਕਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਹੀ ਸੀ। ਪਰ ਉਦੋਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨ ਸੀਮਤ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਚਿੰਨਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਮੰਗਦਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਲੜਾਈ, ਮੁਜ਼ਾਰਾ ਲਹਿਰ, ਨਕਸਲਵਾਦੀ ਲਹਿਰ, ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ, ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ 2020-21 ਵਿੱਚ ਲੜੇ ਗਏ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੜੇ ਹਨ। ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਲੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਲਹਿਰ ਜਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਮਾਲੀ ਖ਼ੁਦ ਨਕਸਲਵਾਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲੀ ਇਮਦਾਦ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ

ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ

ਡਾਕਟਰ ਹਰੀਸ਼ ਪੁਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰਵਾਸੀ ਲੋਕ ਭਾਵੇਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕੁਝ ਗ਼ਲਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਸੋਚਦੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਪੁਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਹਿਰ ਲਈ ਫੰਡ ਦੇਣ ਜਾਂ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਚੰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਜਾਂ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗ਼ਲਤ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਸਾਧ ਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਗ਼ੜਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਰਥਕ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡੋਰਿਆਂ ਦੇ ਸਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਫੰਡ ਵੀ ਭੇਜਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਕਸਬਿਆਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਅੱਗ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਲੋਕ ਵੱਕਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਪੁਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਦੂਜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਫੀ ਪੈਸੇ ਵੀ ਕਮਾਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਵੀ ਜੱਦੀ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਸੰਕਟ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤ ਮਿਕਸ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪ-ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਉਂਦੇ।

ਅਮਰਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਪੈਸੇ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਗਲੋਬਲਾਇਜ਼ਡ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਵੀ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਹੈ।

ਰਹੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਐਨਐਥੀਆਰ ਵਿੰਗ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਹਰ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਤੋਂ ਫੰਡ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕੋਈ ਮੰਨੇ ਜਾ ਨਾ ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਡ ਪੰਜਾਬ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪਰਵਾਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਐਂਟਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜਗਜ਼ ਭਰ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੜਤਾਲ ਮੋਦੀ ਵਰਗੇ ਰੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਅਤੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੀਆਂ ਫੋਰੀਆਂ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਹੈ।

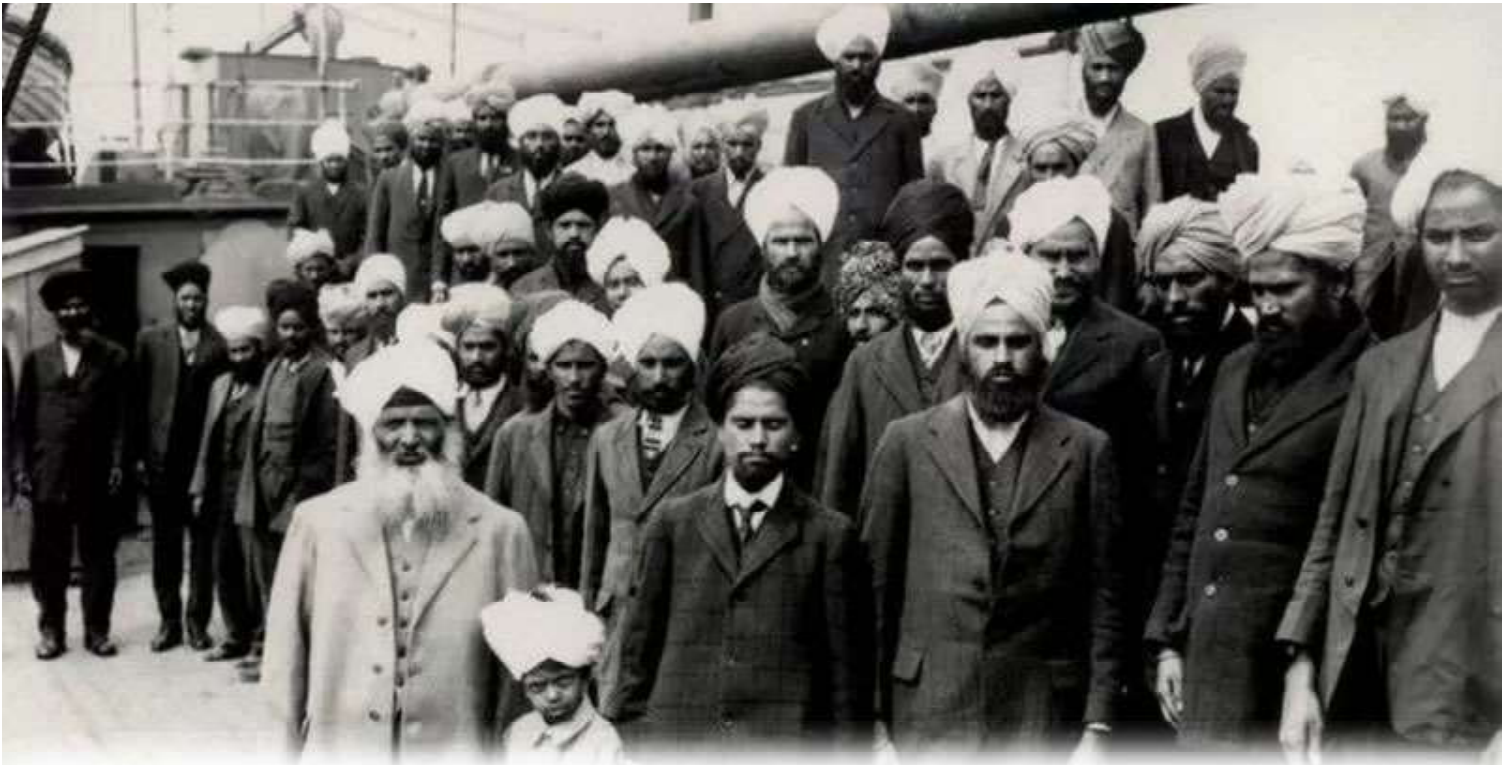
ਨਕਸਲਵਾਦੀ ਲਹਿਰ

ਨਕਸਲਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਅਗਾਜ਼ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਪਿੰਡ ਤੋਂ 1967 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਲਹਿਰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਅੰਦੋਲਨ ਸੀ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਬਿਹਾਰ, ਆਂਧਰਾ ਸਣੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰੀ ਅਸਰ ਪਿਆ। ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਮਾਰਗ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚੋਂ

ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਸਰਦਾਰ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਸਨ

ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਨਕਸਲ ਲਹਿਰ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਈ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਕਾਫੀ ਅਧਾਰ ਸੀ। ਗਰੇਵਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ 1967-68 ਵਿੱਚ ਨਕਸਲ ਲਹਿਰ ਆਈ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਰਾ ਇਨਕਲਾਬ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਰਥਚਾਰਾ ਵੀ ਉੱਭਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਦਖਲ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਚਰਨ ਗਿੱਲ ਮੰਨਦੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰੀ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਆਪਸੀ ਵਧੇਰੇ ਨਾਲ ਢਹਿਓਗੇ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਾਫੀ ਆਗੂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਵੱਸੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਹਿਰ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਉਸ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਹਿਰ

ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬੀਬੀਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਲਿਖੇ ਇੱਕ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਜਿਕਰ ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਜਿਵੇਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ ਤੇ ਫਿਰ 70ਵਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ 1970ਵੇਂ ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ 1978 ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਗੇੜ ਸਾਲ 1984 ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਉ

ਸਟਾਰ ਤਹਿਤ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਨੂੰ 'ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਬਲੂ ਸਟਾਰ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਦੇ ਇਸ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਹਾਂ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਨਾਅਰਾ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ @ਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ 1973 ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਕਾਲਤ

ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਤਾ ਸੀ।

1966 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਨਰ ਗਠਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਸ਼ਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਾ ਹੋਣ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਪਰਮਜੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਿਆ, ਜੋ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਿਆ।

1980-90 ਵਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਚੱਲੀ ਇਸ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ਰੀਆਂ ਬਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਕੱਟੀਆਂ, ਕੁਝ ਤਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹਨ।

1984 ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਫੇਰ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਨਿਆਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰੋਸ ਘਰ ਕਰ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਲਈ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਸੁਖਾਲਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸਮਰਥਕ ਵੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰਾ ਇਕੱਠ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋਵੇ।

ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ

ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਨਕਸਲਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਤੇ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੋਕ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਵੱਡਾ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਲੰਗਰ ਲਾਏ ਗਏ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਵੀ ਮਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਗਈ।

ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਕਾਰਨ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਕਦੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਅਤੇ ਕਦੇ ਨਕਸਲਵਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਆਈਐਨਏ ਨੇ 40 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਫੌਡ ਲੈਣ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਵੀ ਭੇਜੇ ਸੀ। ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਕਈ ਪਰਵਾਸੀ ਸਿੱਖਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰੀ, ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰਕੁਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਨੂੰ ਅੰਦੋਲਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ - ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ, ਯੂਕੇ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਅਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿੱਚ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਗੂੰਜ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਸੋਸਦ ਵਿੱਚ ਪਈ ਸੀ।

ਸਮਾਜ ਲਈ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ-ਮਾਂ ਬੋਲੀ

ਮਨੁੱਖ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ-ਗ਼ਮੀਆਂ, ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਬੋਲੀ ਜਾਂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮਨੁੱਖ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਨੇ ਵੱਖਰਾ ਤੇ ਉੱਤਮ ਜੀਵ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਆਪਸੀ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਧਾਤਮਕ ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਇੱਕ ਸਮਾਜ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਚਾਰ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਤੇ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਭਾਸ਼ਾ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆ ਦੇ 8 ਅਰਬ ਲੋਕ ਅਤੇ 195 ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 6500 ਹਜ਼ਾਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵਿਕਸਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸਭ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪੌਸ਼ਟ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਨਿਯਮਾਂ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਅਹਿਮ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਹਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਉਸ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਦਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕੰਮ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੰਮਾਂ ਸਾਂਝਿਆਚਾਰਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬੋਲੀ ਜਾਂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ

ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੈਂਕੜੇ ਕਿਸਮਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਪਰ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮਾਂ ਅਤੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਵਸੀਲਾ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਮਾਂ ਹੀ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਾਂਝ ਪੁਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਂ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ ਥਾਤਾਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ, ਗੀਤ, ਘੋੜੀਆਂ, ਸੁਹਾਗਾ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ-ਗ਼ਮੀ ਸਮੇਂ ਜੋ ਬੋਲਦਾ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਭਾਸ਼ਾ ਹੀ ਬੱਚੇ ਦੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਅਖਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਾਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬੱਚੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਧਿਆਪਕ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਉਹ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੁਲਾੜ ਪੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਬੋਲਚਾਲ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਬੋਲੀ - ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਲਚਾਲ ਦੀ ਜਾਂ ਮੌਖਿਕ ਬੋਲੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਗੱਲਬਾਤ

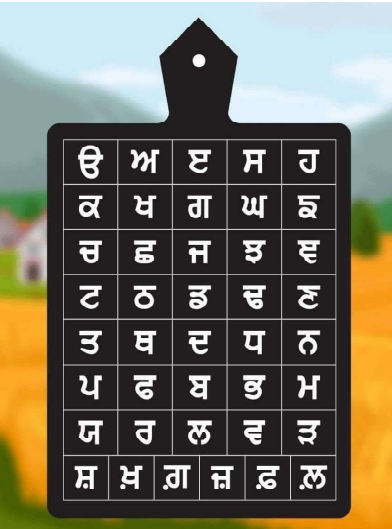
ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਬੋਲੀ, ਟਕਸਾਲੀ ਬੋਲੀ ਜਾਂ ਸਾਹਿਤਕ ਬੋਲੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਆਕਰਨਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਝੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁੱਕਵੇਂ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੱਖਕ, ਸਾਹਿਤਕਾਰ, ਵਿਦਵਾਨ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ - ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬੋਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਜ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਤਾਂ ਜੋ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕੀ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਸੋਖਿਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਰਾਜ ਦਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਰਿਵਾਜਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਭਿੰਨਤਾ ਆ ਜਾਣ ਤੇ ਕਾਰਨ ਬੋਲੀ ਦੇ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਪ-ਬੋਲੀ ਜਾਂ ਉਪ-ਭਾਸ਼ਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਭਾਸ਼ਾ ਸਾਰੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸਥਾਨ ਬਦਲਣ ਕਾਰਨ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨਕ ਰੰਗ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਬੋਲੀਆਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਮਾਝੀ, ਦੁਆਬੀ, ਮਲਵਈ, ਮੁਲਤਾਨੀ, ਪੱਠੋਹਾਰੀ ਪੁਆਧੀ ਆਦਿ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਉਪ-ਬੋਲੀਆਂ ਹਨ। 1947 ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦਾ ਵੰਡਾ ਹਿੰਸਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਪੱਠੋਹਾਰੀ ਅਤੇ ਮੁਲਤਾਨੀ ਉਪ-ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

(1) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਬਟਾਲਾ, ਤਰਨਤਾਰਨ, ਬਿਆਸ, ਪਠਾਨਕੋਟ ਆਦਿ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਝੀ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ 'ਮਾਝੇ' ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ 'ਮਝੀ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂਦੇ 'ਡਿਹਾ', 'ਉਰਦਾ', 'ਬੱਧਾ', 'ਡਿੱਠਾ' ਖਾਸ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹਨ। (2) ਦੁਆਬਾ ਖੇਤਰ - ਦਰਿਆ ਸਤਲੁਜ ਅਤੇ

ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਉਪ--

ਐਡਵੋਕੇਟ ਰਵਿੰਦਰ ਪਾਲੀਵਾਲ
ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮੋ 78374 90309

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁਲਤਾਨ, ਬਹਾਵਲਪੁਰ, ਝੰਗ ਅਤੇ ਡੇਰਾ ਗਾਜੀ ਖਾਂ, ਮੁਜ਼ਫਰਗੜ ਵਿੱਚ ਉਪ-ਬੋਲੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਉਪ-ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਮੁੰਡਾ, ਤੋੜਾ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (7) ਡੋਗਰੀ - ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਾਂਗੜੇ ਵਿੱਚ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਦੇ, ਦੀ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ - ਗਏ ਤੇ ਨੇ, ਆਇਆ ਦਾ ਏ ਆਦਿ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਸ਼ਾ - ਹਿੰਦੀ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੋਲਚਾਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਾਧਨ

ਬਿਆਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਜਿਲੇ ਜਿਵੇਂ ਜਲੰਧਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਨਕੋਦਰ, ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ, ਰਵਾੜਾ ਰੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਬੰਗਾ, ਫਿਲੌਰ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਆਦਿ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੁਆਬੀ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਦੁਆਬਾ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੁਆਬੀਏ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਬਿਚੌਲਾ, ਬੱਧੀ, ਖੱਟਾ, ਬੰਗਾ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲਦੇ ਹਨ (3) ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ -- ਬਠਿੰਡਾ, ਮੁਕਤਸਰ, ਮਾਨਸਾ ਬਰਨਾਲਾ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਮੋਗਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਸੰਗਰੂਰ, ਪਟਿਆਲਾ, ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸਿਰਸਾ (ਹਰਿਆਣਾ) ਸਤਲੁਜ ਤੋਂ ਉਪਰ ਦੇ ਪਾਸੇ ਮਲਵਈ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਘੋਰਾ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ। ਇਥੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਲਵਈ ਆਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਇਲਾਕਾ 'ਮਾਲਵੇ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪ, ਕਰਦਾ ਦੀ ਥਾਂ ਕਰਨਾ, ਖੜ੍ਹ ਜਾ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। (4) ਪੁਆਧੀ ਉਪ-ਬੋਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੋਪੜ, ਮੋਹਾਲੀ ਅਤੇ ਸਿਰਸਾ, ਅੰਬਾਲਾ

ਅਤੇ ਸਿਰਸਾ, ਅੰਬਾਲਾ ਵਿੱਚ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ ਗਿਆਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਭਾਸ਼ਾ ਵੰਡਾ ਵਪਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਨੁਵਾਦ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਨੁਵਾਦ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਗਲੋਬਲ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵਪਾਰ ਵਪਾਦ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਨੁਵਾਦ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਥਾਹ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ। ਸਾਨੂੰ ਫਸ਼ਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬੋਲੀ, ਸੁਣੀ ਤੇ ਲਿਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਮੁੱਦਾ ਦੀ ਬੋਲਚਾਲ ਵਿੱਚੋਂ ਘਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਮਾਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦੀ। ਗੁਰੂਆ ਪੀਰਾ ਦੀ ਸੋਹ ਪ੍ਰਪਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਸਭ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸਿੱਖੀਏ, ਬੋਲੀਏ, ਪੜ੍ਹੀਏ ਤੇ ਲਿਖੀਏ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹਨ। ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲੋਂ ਮੁੱਖ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਜੁਬਾਨ ਦੇ ਸੰਜੀਦੇ ਕਲਾਕਾਰ, ਸ਼ਹਿਤ, ਸ਼ਹਿਤਕਾਰ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਵਿਰਾਸਤੀ ਸਥਾਨਾ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਬਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਬਦਸਤੂਰ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਵੱਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵਣ।

ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਰਕਾਰ, ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਨੇਮਾ, ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਭਾਰਤੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਢੁੱਘੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਨੋਕਤਾ ਨੂੰ ਏਕਤਾ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਬੰਨਣ ਲਈ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੀ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਦਫਤਰੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਸ਼ਾ - ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਬੋਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੁਵਾਰਾ ਕੁਲ ਸੰਸਾਰ ਵਪਾਰ, ਕੂਟਨੀਤਕ ਸਮਝੌਤੇ, ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਕੰਮ, ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਮੁਲਕ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਮਾਨਤਾ

ਸਾਡੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅੱਠਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ 22 ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ, ਅਸਾਮੀ, ਬੰਗਾਲੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ, ਹਿੰਦੀ, ਕੰਨੜ, ਕਸ਼ਮੀਰੀ, ਕੋਂਕਣੀ, ਮਲਿਆਲਮ, ਮਨੀਪੁਰੀ, ਮਰਾਠੀ, ਨੇਪਾਲੀ, ਉੜੀਆ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਸਿੰਧੀ, ਤਾਮਿਲ, ਤੇਲੁਗੂ, ਉਰਦੂ, ਬੋਡੋ, ਸੰਥਾਲੀ, ਮੈਥਲੀ ਅਤੇ ਡੋਗਰੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ।

ਇਸ ਆਧੁਨਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਅਕ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ ਗਿਆਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਭਾਸ਼ਾ ਵੰਡਾ ਵਪਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਨੁਵਾਦ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਨੁਵਾਦ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਗਲੋਬਲ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵਪਾਰ ਵਪਾਦ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਨੁਵਾਦ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਥਾਹ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ। ਸਾਨੂੰ ਫਸ਼ਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬੋਲੀ, ਸੁਣੀ ਤੇ ਲਿਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਮੁੱਦਾ ਦੀ ਬੋਲਚਾਲ ਵਿੱਚੋਂ ਘਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਮਾਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦੀ। ਗੁਰੂਆ ਪੀਰਾ ਦੀ ਸੋਹ ਪ੍ਰਪਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਸਭ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸਿੱਖੀਏ, ਬੋਲੀਏ, ਪੜ੍ਹੀਏ ਤੇ ਲਿਖੀਏ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹਨ। ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲੋਂ ਮੁੱਖ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਜੁਬਾਨ ਦੇ ਸੰਜੀਦੇ ਕਲਾਕਾਰ, ਸ਼ਹਿਤ, ਸ਼ਹਿਤਕਾਰ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਵਿਰਾਸਤੀ ਸਥਾਨਾ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਬਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਬਦਸਤੂਰ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਵੱਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵਣ।

ਸਫਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਦਰ ਅਤੇ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ

ਬਿਲਕੁਲ ਜੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਦਰ ਅਤੇ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਹੀ ਸਫਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਰਾਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਕੈਰੀਅਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੀ। ਜਿਸ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕੀਤੀ ਉਸਨੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਭਾ ਸਵੇਰੇ ਜਾਗੋ ਅਤੇ ਦਿਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਹੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰੋ। ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਲੱਖਿਆ ਸਮਾ ਮੁੜ ਵਾਪਿਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਧੰਦਿਆਂ ਵੱਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦਿਓ। ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਕੰਮ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬਚੇ ਹੋਏ ਕੀਮਤੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਈਡ ਬਿਜਨਸ ਕਰੋ। ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਅਹਿਤਾ ਦਾ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪਤੀ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰੀਏ ਜੀ ਜਿਵੇਂ ਘਰੇਲੂ ਅਹਿਤਾ ਲਈ ਸਿਲਾਈ, ਕਢਾਈ, ਬੁਣਾਈ, ਪੇਂਟਿੰਗ, ਪਾਰਲਰ, ਟਿਫਿਨ ਸਰਵਿਸ ਅਤੇ ਛੋਟੇ, ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਖਿਡੌਣੇ ਬਣਾਉਣਾ ਆਦਿ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਚੰਗੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਵੀ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਸਮੇਂ ਨਿੱਕੇ, ਨਿੱਕੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗਤੀ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸੁਸਤੀ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਸ ਤਰਾ ਪੈਸਾ ਕਮਾਕੇ ਕਾਮਯਾਬ

ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਰਹੋਗੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੋਗੇ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਵੇਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਵੇਂ, ਉਵੇਂ ਕੰਮ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਾਪਰੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਜਾਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ, ਜਿਵੇਂ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਵੇਂ, ਨਵੇਂ ਤਜਰਬੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਕੂਨ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਨਾਲ, ਨਾਲ ਦੋਸਤੋਂ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਟਾਇਮ ਮਨੋਜਮੈਂਟ ਦਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਰੋਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਟੈਂ ਕਨੀ ਕਲ ਕੋਰਸ, ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਸਟਾਫ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਦਰ, ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਸਕਾਰਤਮਿਕ ਸੋਚ ਦਾ

ਵਿਸ਼ਾਲ ਘੇਰਾ ਹੀ ਕਾਮਯਾਬ ਇਨਸਾਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਦਰ ਅਤੇ ਸਖਤ

ਸਰੋਤ ਹਨ। ਸੋ ਜਿੰਦਗੀ ਸਾਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਸਾਨੂੰ ਜਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੀ ਕਲਾ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੀ। ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਅੱਧ-ਅਧੂਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸਹੀ ਮਨੋਂ ਤਾਂ ਉਹ ਲੋਕ ਸਮਾਂ ਹੀ ਬਰਬਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰੋ ਪੱਕੇ ਪੱਕੇ ਹੀ ਕਰੋ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰੋ, ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਆਤਮਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੌੜੀ ਅਤੇ ਸਫਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਦਾ ਖੁਸ਼ ਰਹੋ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਆਪ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਜੈਲਿਸ ਨਾ ਕਰੋ। ਅੱਧ ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਅਮੀਰ ਬਣ ਜਾਵੋ ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਆਪ ਤੋਂ ਨੀਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਲ ਬੈਠੋ ਨੀਵੇਂ ਮਹਿਸੂਸ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿਓ। ਉਸਨੂੰ ਬਣਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਦਿਓ ਤਾਂਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਡੇ ਦਿਲ ਦਾ ਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਤੁਹਾਡਾ ਇਹੀ ਵੱਡਾਪਣ ਤੁਹਾਡੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਅਸਲ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਫਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਵੋਗੇ।

ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਸੋਢੀ ਭਗਤਾ ਭਾਈ ਕਾ
94786 58384

ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਗੈਂਗਸਟਰ ਹੀ ਕਿਉਂ... ?

ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਗੈਂਗਸਟਰਵਾਦ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੈਰ ਪਸਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਦਿਨ ਦਿਨ ਚੋਰੀਆਂ ਤੇ ਲੁੱਟਾਂ ਖੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਂਗ ਵਾਰ ਜਾਂ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਨਾਮੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਉਣਾ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਤੇ ਲੈਣਾ, ਕਿੰਨੀ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਗੱਲ ਇੱਥੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਦੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲਾਂ ਅਤੇ ਟੀ ਵੀ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲਾਂ ਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦਿਲਚਸਪ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਕਰਕੇ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਕਿ ਉਹ ਗੱਲ ਵੱਡਿਆਂ ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਐਨੀ ਘਰ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਉਸ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਕੋਮਲ ਮਨ ਦੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਗਰਮ ਖਿਆਲੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਛੇਤੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਣ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਐਨੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਬੱਚੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਤੇ ਹੈ।

ਮਰਹੂਮ ਗਾਇਕ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਸਟਰ ਮਾਇੰਡ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਤੱਕ ਲਿਜਾਣ ਦੀਆਂ ਲਾਈਵ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਖਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕੋਈ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਨੇਤਾ ਹੋਣ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੱਜਦੇ ਹੁਟਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਜਗਦੀਆਂ ਬੁਝਦੀਆਂ ਲਾਲ ਨੀਲੀਆਂ ਲਾਈਟਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਈਵ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ ਤੱਕ ਲਗਾਤਾਰ ਕਈ ਕਈ ਘੰਟੇ ਜਦ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲਾਂ ਤੇ ਦਿਖਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਚਕਾਚੌਂਹ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਤਾਂ

ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਰੈਂਡਡ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਦਸਤੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹਿੱਕ ਤਾਣ ਕੇ ਬੇਪੱਛ ਚੱਲਣਾ, ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਮੀਡੀਆ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਮਾਈਕ ਲੈ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਦੌੜਨਾ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਐਸ ਪੁਸਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਅਸਰ ਘੱਟ ਤੇ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਅਸਰ ਵੱਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਿੱਜੀ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਪੰਜ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦਾ ਬੱਚਾ ਇਹ ਆਖਦਾ ਆਪਣੇ ਕੰਨੀਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਗੈਂਗਸਟਰ ਕੀ ਕਿਤਨੀ ਟੋਰ ਹੋਤੀ ਹੈ.... ਉਸ ਕੋਲ ਆਗੇ ਪੀਛੇ ਕਿਤਨੀ ਲਾਈਟਾਂ ਵਾਲੀ ਗਾੜੀਆਂ ਹੋਤੀ ਹੈ.... ਕਿਤਨੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਉਸ ਕੋਲ ਆਗੇ ਪੀਛੇ ਹੋਤੇ ਹੋਤ.... ਪੜ੍ਹਨੇ ਸੇ ਅੱਛਾ ਹੈ ਗੈਂਗਸਟਰ ਹੀ ਬਨ ਜਾਓ..... ਜੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਵੇਖ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਟੀ ਵੀ ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵੇਖਣ

ਤੋਂ ਆਪ ਹੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਡੁੱਬੀ ਤਾਂ ਜੇ ਸਾਹ ਨਾ ਆਇਆ, ਜੇ ਮਾਪੇ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਮੱਥਾਈਲ ਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਿੱਜੀ ਚੈਨਲਾਂ ਤੇ ਉਹੀ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਚੋਰੀ ਚੋਰੀ ਵੇਖ ਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਗੇ। ਕੁਝ ਦਿਨ

ਬਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿਸਰਾਉ...
9988901324

ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਆਗਰਾ ਵਿੱਚ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਪੈਰ ਵਿੱਚ ਗੱਲੀ ਮਾਰੀ ਗਈ ਤੇ ਫਿਰ ਗੈਂਗਸਟਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਵੀਡੀਓ ਬਣਾ ਕੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਪਾਈ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜੇ ਜਾਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਗੈਂਗਸਟਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਹੈ। ਜੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਮੀ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਮੰਨਣ ਲੱਗ ਪੈਣਗੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਨੌਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆਉਣ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ

ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹੀ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈ ਜਾਣਗੇ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤਾਂ ਘਰ ਤੋਂ ਹੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਮਾਪਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ ਇਹਨਾਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁਰੇ ਕੰਮ ਦਾ ਬੁਰਾ ਨਤੀਜਾ ਹੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਚੈਨਲਾਂ ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਵਿਖਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿਰਫ਼ ਅੰਸ਼ਕ ਮਾਤਰ ਹੀ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੱਭਾਵਿਤ ਸਜਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਜਾਂ ਯੁਵਾ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਗਲਤ ਰਸਾਇਣਾਂ ਤੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਅੰਜਮ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ।

ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਇਕ ਬਣਾ ਕੇ ਫਿਲਮਾਂ ਤੇ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਰੋਕ ਲੱਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਗਾਣੇ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪਰੋਸੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਹਡੇ ਗੈਂਗਸਟਰਵਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗਾਣਿਆਂ

ਵਿੱਚ ਹਥਿਆਰਾਂ, ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ, ਮਹਿੰਗੇ ਫੋਨਾਂ, ਨਸ਼ੇ ਅਤੇ ਮਾਰਧਾੜ? ਦਿਖਾਉਣ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗਾਣੇ ਆਕਰਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬੱਚੇ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਪਤਾ ਹਨ। ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਲਈ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਕਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਰਾਹੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਬੱਸ ਇਹਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕੁੜ੍ਹਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉੱਤੇ ਗੈਂਗਸਟਰਵਾਦ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈਣਾ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਲਦਲ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਵਿਖਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਬੱਚੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਮੰਨਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਲਨਾਇਕ ਵਜੋਂ ਵੇਖ ਸਕਣ।

ਹੱਸਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾ ਸੱਜਣਾ...

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਹੱਸਣ ਖੇਡਣ ਮਨ ਕਾ ਚਾਉ, ਜੇਕਰ ਅੱਜ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕੰਮਾਂ ਪੈਦਾਈਆਂ ਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਆਲਮ ਬਹੁਤ ਵਿਗੜ ਚੁੱਕਿਆ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਤੇ ਤਨਾਅ ਨੇ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਧ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਅੱਜ ਦਾ ਇਨਸਾਨ ਉਹਨਾਂ ਕਥਨਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿ ਕੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਕਰ ਸਕਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਨਸਾਨ ਪੈਸੇ ਦੇ ਵੱਸ ਪੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹਾਸੇ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੋਜਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਤ ਬਹੁਤ ਗਰਕ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਸ਼ਾ, ਮਾਨਸਿਕ ਤਣਾ, ਪੈਸਾ, ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਦਲਦਲ, ਡੱਬੇ ਚੰਗੀ ਕਿਸਾਨੀ, ਆਦਿ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾ ਸਤਿਆਨਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡਾ ਹਾਸਾ ਗੁਆਚ ਖ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਚੰਗੀ ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ

ਦਾ ਰਾਜ ਸਵੇਰ ਦੀ ਸੈਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਰਾਹੀ ਬਣਦਾ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸੁੱਖ ਮਿਲੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਥੇ ਭਾਵੇਂ ਲੋਕ ਰੱਬ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਲੋਕ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਹਨ। ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਣਾ ਸੀ ਪਰ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਗੁਆ ਲਿਆ। ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਸੇ ਠੱਠਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਸੋ ਅੱਜ ਹਾਲਾਤ ਬਹੁਤ ਮਾੜੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਆਲਮ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਆਪ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਰਗ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਥੇ ਵੀ ਸਭ ਕੁਝ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਜਨਸਮੈਨਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਹਾਲ ਹੀ ਮੌਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਨੂੰ ਸੈਂਕੜੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ

ਰੋਗਾਂ ਨੇ ਘੇਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਲੇਸ਼ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪਹੰਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਬੇਹੱਦ ਮੰਦੇ ਸਥਿਤੀ ਗੁਜ਼ਰ ਬਸਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੰਦੀ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿੱਚ ਫੱਸਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਸ਼ੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰੇ ਹਨ। ਨਸ਼ਾ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਇੱਕ ਲਾਹਣਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇੰਨਾ ਕੁਝ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਭੱਜ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਪੈਸੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਜਿੰਦਗੀ ਜਿਉ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਗੱਲ ਮੈਂ ਇਥੇ ਆਖਣੀ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਪੈਸਾ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ਹਸਣ ਖੇਡਣ ਦਾ ਕਾ ਚਾਉ। ਸਾਰੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਸਣ ਖੇਡਣ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਔਰ ਮਾਲਕ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਰਾਜੀ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦੀਨ ਦੁਖੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹੱਸਣਾ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਸਾਉਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਨਿਰੋਈ ਸਿਹਤ ਦਾ ਰਾਜ ਕੇਵਲ ਸਵੇਰ ਦੀ ਸੈਰ ਹੈ ਅਤੇ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤੀ ਹੈ ਉਸੇ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਇਨਸਾਨ ਨਰੋਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰਿਹ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕਿੱਥੇ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਸਭ ਕੁਝ ਤਰਿਸ ਨਹਿਸ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਵਾਂ ਜਿੱਥੇ

ਇੱਕ ਮਾਂ ਅਤੇ ਪਿਓ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਉਹ ਜਦੋਂ ਵਰਿਆਂ ਬਾਅਦ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੰਕਾਲ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਆਂ ਸਾਡਾ ਹਾਸਾ ਖੁਸ਼ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਉਸ ਮਾਲਕ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਜਿੰਦਗੀ ਵਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗਲਤ ਰਾਹਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਗਲਤ ਰਸਤੇ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਸੁ ਟਰਨ ਮਾਰ ਕੇ ਜਿੰਦਗੀ ਅੰਦਰ ਕਾਬਜ ਹੋਣ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਨਵੀਂ ਪਿਰਤ ਪਾਈ ਹੈ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਘਾਟੇ ਦਾ ਸੱਦਾ ਹੈ

ਰਸਪਤਾਲ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ ਉਥੇ ਤਿਲ ਸਿੱਟਣ ਨੂੰ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਮਿਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਹਾਲ ਇਹੀ ਹੈ ਪਰ ਖੁਸ਼ ਕੋਈ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਪ੍ਰਵਾਸ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ

ਜਾਂ ਹੋਰ ਲਈ ਕਨੇਡਾ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਾਡੇ ਪੱਲੇ ਕੀ ਬਚਿਆ ਹੈ ਸਾਡਾ ਹਾਸਾ ਗੁਆ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਨਸ਼ੇ ਨੇ ਸਾਡਾ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾਅ ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ ਹੈ ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਪੱਲੇ ਕੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ। ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚੱਲਣਾ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਸਮੇਂ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਚੱਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਕਾਲਜੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਟੋਏ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਇਸੇ ਲਈ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਹਿਜ ਮਤੇ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੀ ਟਿੱਛਾ ਰੱਖੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਾਸੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿ ਸਕਣ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਹਾਸਿਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਦਸਤੂਰ ਹੈ।

ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਕਿੱਥੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਾਇਰਲ ਵੀਡੀਓਜ਼ 'ਚ ਕੀ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ

ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਫਲਸਤੀਨੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸੈਰਨਠਨ ਹਮਾਸ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਦੱਖਣੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਦਰਜਨਾਂ ਵੀਡੀਓ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਵਾਇਰਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਵੱਜੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਧਕ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੰਦੀ ਬਣਾਏ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿੰਨੀ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਪੱਕੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਫੌਜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਸੰਖਿਆ ਕਾਫ਼ੀ' ਹੈ। ਜਦਕਿ ਹਮਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਦਰਜਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ 'ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਧ' ਹੈ। ਬੀਬੀਸੀ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਗਾਜ਼ਾ ਲੈ ਗਏ ਹਨ। ਹਮਾਸ ਮੁਤਾਬਕ ਹਮਾਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਕਤਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਪਰ ਬੀਬੀਸੀ-4 ਰੇਡੀਓ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਹਮਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, "ਅਸੀਂ ਬੰਧਕਾਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ, ਆਦਰਸ਼ਮਈ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਆਉਣ ਲਈ ਬਚਨਬੱਧ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ?

ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ੋਅਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਵੀਡੀਓ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਫੈਸਟੀਵਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਮਾਰੂਥਲ ਵਿੱਚ ਭੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੰਤਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ, ਬਚਾਅ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ 250 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਵੀਡੀਓ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਲੋਕ ਹਿਥੁੜ ਵਿੱਚ ਚੀਕ ਰਹੇ ਹਨ- ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ... ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਖੋਲ੍ਹੋ। ਉਹ ਬੇਚੈਨ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਬੰਨ੍ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਪੱਛਮੀ ਨੇਗੇਵ ਵਿੱਚ ਕਿਬੁਟਜ਼ ਰੀਮ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਬੀਬੀਸੀ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਸਥਾਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵੀਡੀਓ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਥਾਂ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਚਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਥਾਨ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਮਾਰੂਥਲ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਲੋਕਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਵੀਡੀਓ

ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੀਡੀਓ ਹੈ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਬੇਰੀ ਵਿੱਚ ਅੱਤਵਾਦੀ ਲਗਭਗ ਚਾਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਭਜਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਧਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਹਿਲਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀਡੀਓ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਰਬੀ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਘੱਟ-ਘੱਟ ਦੋ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਬੀ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਟਿਕਾਣੇ ਦੀਆਂ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਸੜਕ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਆਦਿ ਵੀਡੀਓ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਗਲ ਫੋਟੋਸਟ੍ਰੀਮ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਥਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਵੀਡੀਓ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਘਰਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ ?

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ੋਅਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਮਹਿਲਾ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਵੀਡੀਓ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇੱਕ ਰੇਡੀਓ

ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਮਹਿਲਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਬੰਧਕ ਬਣਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮਹਿਲਾ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਬੰਧਕ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਕੁਝ ਦੀ ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਸ਼ੋਅਰ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੌਆ ਅਰਗਮਨੀ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਬੀਬੀਸੀ ਨੇ ਇੱਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਥਾਨ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨੌਆ ਦੀਆਂ ਸ਼ੋਅਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਖਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭਿਆ।

ਨੌਆ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪੋਸਟਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਾਜ਼ਾ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨੌਆ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਅਕਾਊਂਟ 'ਤੇ, ਬੀਬੀਸੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਦੇਖਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੌਆ ਦੇ ਭਰਾ ਮੋਸ਼ੇ ਅੰਗ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁਆਏਫ੍ਰੈਂਡ ਅਵਿਨਾਤਨ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ। ਕਿਡਨੈਪ ਵਾਲੇ ਵੀਡੀਓ ਵਿੱਚ, ਨੌਆ ਅਵਿਨਾਤਨ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੋਸ਼ੇ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੀਡੀਓ 'ਚ ਨੌਆ ਡਰੀ ਹੋਈ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ।

ਲੱਤ 'ਤੇ ਬਣੇ ਟੈਟੂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਪਛਾਣ
ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਵਾਇਰਲ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੀਡੀਓ 'ਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇੱਕ ਪਿਕ-ਅੱਪ ਟਰੱਕ ਲਗਭਗ ਨਗਨ ਮਹਿਲਾ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੀਡੀਓ ਪੋਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲਾਸ਼ ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਨੀ ਲੂਕ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਰਮਨ ਧੀ ਪੱਛਮੀ ਨੇਗੇਵ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਉੱਤੇ ਬਣੇ ਟੈਟੂ ਦੁਆਰਾ

ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਅਹਿਮ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ

- ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਫਲਸਤੀਨੀ ਇਸਲਾਮੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਮੂਹ ਹਮਾਸ ਨੇ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਤੋਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਹਮਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ।
- ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦਰਜਨਾਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੜਾਕੇ ਦੱਖਣੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰਾਕੇਟ ਦਾਗੇ ਗਏ।
- ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਵੀ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਹਿਦਾਇਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ।
- ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਹਿੰਸਾ 'ਚ 700 ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵੀ 400 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।
- ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰਨੋਵਾ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਫੈਸਟੀਵਲ ਦੀ ਥਾਂ ਤੋਂ 250 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ।
- ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ, ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਨੇਪਾਲੀ ਨਾਗਰਿਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।
- ਹਮਾਸ ਦੇ ਆਗੂ ਮੁਹੰਮਦ ਜ਼ੈਵ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।
- ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਪੀਐਮ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਭੜਕਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਜੰਗ ਹੈ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਭਾਰੀ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ।
- ਕਈ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਧਕ ਬਣਾ ਕੇ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।
- ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀ ਬੈਠਕ 'ਚ ਪੀਐਮ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਨੇ ਘੁਸਪੈਠੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।
- ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ =ਇਹ ਇੱਕ ਜੰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਜੰਗ ਨੂੰ ਜਿੱਤਾਂਗੇ।
- ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਯੋਆਵ ਗੱਲੋਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਮਾਸ ਨੇ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।
- ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਜਨਾਂ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕਈਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਹੈ।
- ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਪੂਰਵੀ ਭੂਮੱਧ ਸਾਗਰ 'ਚ ਇੱਕ ਬੇੜਾ, ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਕਰੂਜ਼ਰ, ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਜੇਟ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹੋ ਸਕੀ। ਵੀਡੀਓ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਮਹਿਲਾ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਬੀਬੀਸੀ ਨੇ ਸ਼ਨੀ ਦੇ ਵੀਡੀਓ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਵੀਡੀਓ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਟੈਟੂ ਸ਼ਨੀ ਦੀਆਂ ਇਸ਼ਟਾਗ੍ਰਾਮ ਵਾਲੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵੀਡੀਓ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਬੰਧਕਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ?

ਸ਼ੋਅਰ ਕੀਤੇ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਵਿੱਚ ਬੰਧਕ ਬਣਾਏ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਮਰ ਦੇ ਮਰਦ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਵੱਜੀ ਦੇਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹਨ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀਆਂ ਪੋਸਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ, ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੋਅਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ 'ਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਏਰਜ਼ ਕਰਾਸਿੰਗ ਦੇ ਬਾਹਰ ਤਿੰਨ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਵੱਜੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਹਮਾਸ ਦੇ ਵੱਜੀ ਵਿੰਗ, ਅਲ ਕਾਸਮ ਬ੍ਰਿਗੇਡਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਪੋਸਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੀਡੀਓ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੌਕੀ (ਚੈਕਪੁਆਇੰਟ) ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਘੜੀਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਵਿੱਚ ਵੱਜੀਆਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਇੱਕੋ-ਜਿਹੇ ਹਨ। ਬੀਬੀਸੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਅਲ ਕਾਸਮ ਵੀਡੀਓ ਦੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸਥਾਨ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆਈਆਂ ਸਰਹੱਦੀ ਕੰਧਾਂ, ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਾਲੇ ਟਾਵਰ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਚਿੱਤਰਾਂ 'ਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਖਾਕੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੂਰਬ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਉਗਦਾ ਸੂਰਜ ਦੇਖ ਕੇ ਕੀਤਾ।

ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੀਡੀਓ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਇਆ ਗਿਆ ? ਬੰਧਕਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ।

ਇੱਕ ਵੀਡੀਓ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿਕ-ਅੱਪ ਟਰੱਕ ਭੀੜ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭੀੜ 'ਅੱਲੂ ਹੂ ਅਕਬਰ (ਓਥ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਹੈ)' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੋਸਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ, ਟਰੱਕ 'ਚ ਪਿਆ ਬੰਦਾ ਇੱਕ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਬੰਧਕ ਹੈ। ਬੀਬੀਸੀ ਨੇ ਇਸ ਥਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਵਿੱਚ ਬਾਨੀ ਸੁਰੇਲਾ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬੀਬੀਸੀ ਨੇ ਇੱਕ ਕਸਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੀਆਂ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੀਡੀਓ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਸਿਪਾਹੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਜਾਂ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੀਬੀਸੀ ਨੇ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੀਡੀਓ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਲ-ਅਵਾਦਾ ਰੋਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਵੀਡੀਓ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਪਲੱਬਿੰਗ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੀਬੀਸੀ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਹਮਾਸ ਦੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਸੈਨਿਕਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਕਸਬਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਗਾਜ਼ਾ ਲੈ ਜਾਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ।

ਹਮਾਸ: ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਉੱਤੇ ਰਾਕੇਟ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਫਲਸਤੀਨੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ

ਹਮਾਸ ਫਲਸਤੀਨੀ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਇਸਲਾਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ 'ਇਸਲਾਮਿਕ ਰਜ਼ਿਸਟੈਂਟ ਮੁਵਾਹਿਦਾ' ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਹੈ, ਜੋ 1987 ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਵੈਸਟ ਬੈਂਕ ਤੇ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਉੱਪਰ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਹਮਾਸ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਸੀ - ਪਹਿਲਾ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇਸ ਦੇ ਮਿਲਟਰੀ ਵਿੰਗ- ਅਜ਼ਦੀਨ ਅਲ ਕਾਸਮ ਨਾਲ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੜਾਈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸਮਾਜਿਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ। ਪਰ 2005 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਰਬ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਸਲਾਮਿਕ ਗਰੁੱਪ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਬੇਲੋਟ ਬਾਕਸ ਰਾਹੀਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ, ਅਮਰੀਕਾ, ਯੂਰਪੀਅਨ ਯੂਨੀਅਨ, ਯੂਕੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਮਾਸ ਨੂੰ ਇੱਕ @ਅੱਤਵਾਦੀ ਗਰੁੱਪ@ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਮਾਸ ਦਾ 2017 ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਹਮਾਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪੱਤਰ ਅਨੁਸਾਰ "ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ" ਇਸ ਦਾ ਮੰਤਵ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਖਾੜਕੂ ਅੰਦੋਲਨ ਹੈ। 2017 ਵਿੱਚ ਇਸ ਗਰੁੱਪ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ 1967 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਪੱਤਰ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਹਮਾਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਿੱਖ ਨੂੰ ਨਰਮ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇਗਾ। 2006 ਵਿੱਚ ਹਮਾਸ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਲੈਜ਼ਿਸਲੇਟਿਵ ਕੌਂਸਲ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਫਤਾਹ ਗਰੁੱਪ ਫਲਸਤੀਨੀ ਅਥਾਰਿਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਮਹਿਮੂਦ ਅੱਬਾਸ ਨਾਲ ਤਲਖੀ ਵੀ ਵੱਧੀ। 2007 ਵਿੱਚ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਖੇ ਫਤਾਹ ਅਤੇ ਹਮਾਸ ਵਿਚਕਾਰ ਖੂਨੀ ਝੜਪਾਂ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਹਮਾਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਫਤਾਹ ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨ ਅਥਾਰਿਟੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਰਾਹੀਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਹਮਲਿਆਂ ਲਈ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਹਮਾਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਵੱਡੇ ਮਿਲਟਰੀ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਸੰਬਰ 2008 ਵਿੱਚ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਾਸਟ ਲੈਡ, ਨਵੰਬਰ 2012 ਵਿੱਚ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਪਿਲਰ ਆਫ਼ ਡਿਫੈਂਸ ਅਤੇ ਜੁਲਾਈ 2014 ਵਿੱਚ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਟੈਕਟਿਵ ਐਜ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਹਵਾਈ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿੱਚੋਂ ਰਾਕੇਟ ਲਾਂਚ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਮਿਸਰ ਵੱਲੋਂ ਵਾਸਤੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਮਾਸ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। 2013 ਵਿੱਚ ਮਿਸਰ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੁਹੰਮਦ ਮੋਰਸੀ ਦਾ ਤਖ਼ਤਾ ਪਲਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਹਮਾਸ ਨੂੰ ਨਕਸ਼ਾਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਅਪ੍ਰੈਲ 2014 ਵਿੱਚ ਹਮਾਸ ਨੇ ਫਤਾਹ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਕੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂਨਿਟੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਈ, ਪਰ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲੀ ਨਹੀਂ।

ਆਤਮਘਾਤੀ ਹਮਲੇ
ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਵਿਚਕਾਰ ਉਲਝੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਮਾਸ- ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਵਿਰੋਧੀ ਗਰੁੱਪ ਵਜੋਂ ਉਭਰਿਆ। ਫਰਵਰੀ ਦੀ ਮਾਰਚ 1996 ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਨੇ ਬੱਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਆਤਮਘਾਤੀ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤਕਰੀਬਨ 60 ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਹ ਸਭ ਦਸੰਬਰ 1995 ਵਿੱਚ ਹਮਾਸ ਲਈ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਯਹੂਦੀ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਤਮਘਾਤੀ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਓਲੋਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਬੈਨਜ਼ਾਮਿਨ ਨੇਤਨਯਾਹੁ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਆਏ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਮਾਸ ਫਿਰ ਤਾਕਤਵਰ ਹੋਇਆ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਿੱਲ ਕਲਿੰਟਨ ਦੀ ਕੋਪ ਡੋਵਿਡ ਸਮਿਟ 2000 ਅਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਮਾਸ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਲਈ ਸਕੂਲ ਅਤੇ

ਹਮਾਸ ਨੇ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ

2006 ਵਿੱਚ ਹਮਾਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਤਾਹ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਹਮਾਸ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਉੱਪਰ ਦਸਤਖਤ ਲਈ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਰਾਹ ਨਾ ਛੱਡਣ ਦੀ ਵੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਹਮਾਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪੱਤਰ ਪੁਰਾਤਨ ਫਲਸਤੀਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਦਾ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਸਲਾਮਿਕ ਧਰਤੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ। ਹਮਾਸ ਵੱਲੋਂ ਦਸ ਸਾਲ ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿਰਾਮ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ 1967 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਜਗ੍ਹਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੈਸਟ ਬੈਂਕ, ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਛੱਡ ਦੇਵੇ। 1948 ਦੇ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਬਣੇ

ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਪਿਸ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਨ ਜੋ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਖ਼ਤਰਾ ਹਨ। ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹਮਾਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੈਂਬਰ ਗਵਾਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੇਖ਼ ਯਾਸੀਨ, ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼, ਅਲਰਨ ਤਿਸੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ 2004 ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਹਮਾਸ ਦੇ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਲੀਡਰ ਸਲਾਹ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਜੁਲਾਈ 2012, ਇਸਮਾਈਲ ਅਬੂ ਚਨਾਬ ਅਗਸਤ 2003, ਸੱਯਦ ਸੀਅਮ 2009 ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਸ਼ੇਖ਼ ਯਾਸੀਨ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਲੀਲ ਮਜ਼ਾਲ ਇਸ ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਮੁਖੀ ਬਣਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2017 ਵਿੱਚ ਇਸਮਾਈਲ ਹਾਨੀਆ ਹਮਾਸ ਦਾ ਮੁਖੀ ਬਣਿਆ।

ਕਲੀਨਿਕ ਬਣਾਏ। ਫਲਸਤੀਨੀ ਲੋਕ ਫਤਾਹ ਵਾਲੀ ਫਲਸਤੀਨੀ ਅਥਾਰਿਟੀ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। 'ਤੇ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਫਲਸਤੀਨੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। 2004 ਵਿੱਚ ਫਤਾਹ ਆਗੂ ਯਾਸੀਨ ਅਰਾਵਾਤ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਲਸਤੀਨੀ ਅਥਾਰਿਟੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਆਪਣੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਜੋਂ ਵੇਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ

ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੰਨਦਾ ਰਿਹਾ। ਫਤਾਹ ਨੂੰ ਹਮਾਸ ਨੇ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ 2006 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਾ ਹਮਾਸ ਲਈ ਫਲਸਤੀਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ। ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੱਛਮ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਖਲੀਲ ਮਜ਼ਾਲ ਇਸ ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਮੁਖੀ ਬਣਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2017 ਵਿੱਚ ਇਸਮਾਈਲ ਹਾਨੀਆ ਹਮਾਸ ਦਾ ਮੁਖੀ ਬਣਿਆ।

ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਹੋਣ ਲੱਗਾ

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਚਾੜ੍ਹੇ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਉਤੇ ਭਖੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚਾਲੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਰਾਜਪਾਲ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਪੁਰੋਹਿਤ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਨਸੀਹਤ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੱਲ-ਗੱਲ ਉਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸੁਝਾਓ ਦੇ ਬਕਾਏ ਬਾਰੇ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰਨ। ਇਹ ਵੀ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਪਾਲ, ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਨਾਲ ਹਾਲਾਂ-ਬੇਹਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਬਾਰੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਰਹੇ। ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਵਿਚ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਲਏ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਅੱਧੋਂ ਤੱਕ ਵੱਧ ਹਿੱਸਾ ਤਾਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਸਿਰ ਚਾੜ੍ਹੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਵਿਆਜ ਭਰਨ ਉਤੇ ਹੀ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਹਿਸਾਬ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ 2022 ਤੋਂ 31 ਅਗਸਤ 2023 ਤੱਕ 47106 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੋਰ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਡੇਢ ਵਰ੍ਹੇ ਦੌਰਾਨ ਉੱਕੇ 47106 ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ 57 ਫੀਸਦੀ ਰਕਮ ਤਾਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਵਿਆਜ ਵਜੋਂ ਤਾਰੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ 27,106 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਜ਼ੇ 'ਚ 10,208 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪੂੰਜੀਗਤ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਇਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸ਼ਹਿਰੀ ਭੀ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਪਨਸਪ ਦੇ 1148 ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਹਿਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਵਜੋਂ 2556 ਕਰੋੜ ਦੇ ਬਕਾਏ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੰਨਾ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਦੇ 1008 ਕਰੋੜ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਪਾਂਸਰਡ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ 1750 ਕਰੋੜ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡ ਦੇ 798 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਇਹ ਹਿਸਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡ ਦੀ 5637 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਕਾਇਆ ਰਾਸ਼ੀ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁੜ ਅਦਾਇਗੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਚੁੱਕਣਾ। ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਅਖੀਰ

ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਚੱਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਕਰੀਬ 38 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਨਾਲ ਕਿਸ ਕਦਰ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਰਾਜਪਾਲ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਪੁਰੋਹਿਤ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਚਾੜ੍ਹੇ ਕਰਜ਼ੇ ਉਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਕਰਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਹਿਸਾਬ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੰਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਰਾਜਪਾਲ) ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਕਾਏ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ। ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੋਰ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਹਿਸਾਬ ਦੇਣਾ। ਜਿਸ ਪਿੱਛੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਕਰਜ਼ੇ ਲਈ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਵੀ ਰਾਜਪਾਲ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰ ਲਈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਗਏ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਸਪੈਸ਼ਲ ਆਡਿਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ 'ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਸੇਵਾ' (ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਵਰਗੇ) ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦਾ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਸਾਫ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਇਕੱਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਵਿਆਜ ਦਾ ਭਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਦੀ ਥਾਂ ਆਨੇ-ਬਹਾਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਫੰਡ ਰੋਕ ਕੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਵਿਚ ਜੁਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅੰਕੜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਉਤੇ ਸਾਲ 1952 ਵਿਚ ਕਰੀਬ 78.31 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ ਜੋ ਸਾਲ 1964 ਵਿਚ ਵਧ ਕੇ 350 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 80 ਵਿਆਂ

ਵਿੱਚ ਫਤਾਹ ਨੂੰ ਹਮਾਸ ਨੇ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਗਾਜ਼ਾ ਦੁਆਲੇ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਵਧਾ ਕੇ ਰਾਕੇਟ ਫਾਇਰ ਅਤੇ ਹਮਲੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ। ਉਸ ਸਾਲ ਦਸੰਬਰ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਸਟ ਲੀਡ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। 22 ਦਿਨ ਚੱਲੇ ਇਸ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ 1300 ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਅਤੇ 13 ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਸੈਨਿਕ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਮਾਸ ਵੱਲੋਂ ਰਾਕੇਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਹ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਹੋਇਆ।

2012 ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਹਵਾਈ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮਦ ਜਬਰੀ ਜੋ ਕਾਸਿਮ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦਾ ਕਮਾਂਡਰ ਸੀ, ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। 8 ਦਿਨ ਚੱਲੇ ਇਸ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਤਕਰੀਬਨ 170 ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਅਤੇ 6 ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਫਲਸਤੀਨੀ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹਮਾਸ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਾਸਮ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਵੱਲੋਂ ਰਾਕੇਟ ਰਾਹੀਂ ਹਮਲੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪਰ ਹਮਾਸ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਉੱਤੇ ਰਾਕੇਟ ਰਾਹੀਂ ਹਮਲੇ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਹਮਾਸ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਗਰੁੱਪ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਜਿਹਾਦ ਕਿਤੇ ਹਮਾਸ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਾ ਸਮਝਣ। 2014 ਦੇ ਮੱਧ ਵਿੱਚ ਰਾਕੇਟ ਹਮਲੇ ਵਧੇ ਜਦੋਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਕਈ ਹਮਾਸ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵੈਸਟ ਬੈਂਕ ਕੋਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਕਿਸ਼ੋਰਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭ ਰਿਹਾ ਸੀ। 7 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹਮਾਸ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਉੱਪਰ 2012 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਰਾਕੇਟ ਦਾਗਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਬੂਲੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਮਾਸ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿਚਕਾਰ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਲੰਬੀ ਲੜਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ। 50 ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਇਹ ਲੜਾਈ ਜੰਗਬੰਦੀ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੁਕੀ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਵਿੱਚ ਤਕਰੀਬਨ 2189 ਫਲਸਤੀਨੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 1486 ਨਾਗਰਿਕ ਸਨ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ 67 ਵੱਜੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਅਤੇ 6 ਨਾਗਰਿਕ ਵੀ ਮਾਰੇ ਗਏ।

ਦੌਰਾਨ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਦਹਾਕਾ ਕਾਲਾ ਦੌਰ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਖੋਰਾ ਲੱਗਿਆ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਰੀਬ 38 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕਣਾ ਪਿਆ। ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਸਾਲ 2007-08 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ 55,982 ਕਰੋੜ, 2017-18 ਵਿਚ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਵਧ ਕੇ 1.82 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਆਪ' ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ 2.82 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਸਫਾ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹੀ ਤਰਕ ਦਿੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੂਬੇ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਤਿਵਾਦ ਪਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿੱਤੀ ਪੱਖੋਂ ਘੇਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਜੁਟੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ (ਰਾਜਪਾਲ) ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਮੌਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਘੇਰਨ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਗੜਨ ਵੱਲ ਸਾਫ਼ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ
ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਤਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਵਧੇ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 2022-2023 ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਮਦਨ ਵਿਚ 16.6 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। 2021-22 ਵਿਚ 15,542 ਕਰੋੜ ਜੀ ਜੀ ਟੀ ਵਧ ਕੇ 18,128 ਕਰੋੜ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਐਕਸਾਇਜ਼ 2021-22 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 2022-23 ਵਿਚ 37 ਫੀਸਦੀ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ 6,157 ਕਰੋੜ ਜੀ ਜੀ ਟੀ ਹੁਣ 8,437 ਕਰੋੜ ਹੈ। ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਟੈਕਸ ਵਿਚ 13 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। 2021-22 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 2022-23 ਵਿਚ 2,359 ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 2,674 ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਸਟੈਪ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ 28 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਨੂੰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤਰਜੀਹ

ਓਟਾਵਾ : ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੀ ਅਸਲ ਵਜ੍ਹਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਈ ਹੈ। ਰਾਜਸਥੀਰ ਸਿੰਘ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਭਵਿੱਖ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਟੋਰੰਟੋ ਦੇ ਇੱਕ ਕਾਲਜ 'ਚ ਦਾਖਲਾ ਵੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸਟੈਂਡੀ ਵੀਜ਼ਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਰਸਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚਾਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਛੱਡ ਕੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਟੈਂਡਾ ਦੇਖਿਆ। ਰਾਜਸਥੀਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ

ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਰਹਿਤ ਸ਼ਮਾ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਛੱਡ ਕੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਰਹਿਤ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਖਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਮਤ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ

ਹਫ਼ਤੇ 'ਚ 20 ਘੰਟੇ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦੌਰਾਨ ਰਾਜਸਥੀਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫੀਸਾਂ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਰਾਜਸਥੀਰ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰਾਜਸਥੀਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਇਕੱਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜ ਵਿੱਦਿਆਰਥੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ

ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੀ ਫੀਸ ਘਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦਾ। ਉੱਥੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਖਰਚਾ, ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਫੀਸ ਆਦਿ ਸਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਕਮਾਉਣਾ

ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਖ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਨ, ਜੋ ਸਟੂਡੈਂਟ ਵੀਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਸ ਵਿੱਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਹਾਜ਼ਰੀ ਜਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਬੋਝ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਦਬਾਉਂਦੇ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਵਾਧੂ ਸਮਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਲਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ 16 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟੇ ਦੀ ਬਜਾਏ 10 ਡਾਲਰ ਦੇ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਜਦਕਿ ਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਰਾਜਸਥੀਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਇਕੱਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ

ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵਜੋਂ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਰਾਜਸਥੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਖ਼ਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ 5 ਹੋਰ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਪਿਆ।

ਕੁੱਝ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੰਸਲਟੈਂਟਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁੱਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਜੋ ਕੈਨੇਡਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਜਦਕਿ ਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੈਨੇਡਾ ਸਿਰਫ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ।

ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੇ ਕੋਰਸ ਸਬੰਧਤ ਖੇਤਰ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕੈਨੇਡਾ ਕੋਲ ਅਸਲੇ ਦੀ ਘਾਟ ਸੰਕਟ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਪਹੁੰਚੀ: ਫੌਜੀ ਕਮਾਂਡਰ

ਓਟਾਵਾ : ਨਾਟੋ ਦੇ ਇੱਕ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਟੀਪ ਫੌਜੀ ਕਮਾਂਡਰ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੌਰਾਨ ਸਹਿਯੋਗੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਲੇ ਦੀ ਘਾਟ ਸੰਕਟ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਚੀਫ਼ ਆਫ਼ ਡਿਫੈਂਸ ਸਟਾਫ਼ ਜਨਰਲ ਵੇਨ ਆਇਰ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਹਾਊਸ ਆਫ਼ ਕੌਮਨਜ਼ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੈਨੇਡਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਯੂਕਰੇਨੀ ਫੌਜਾਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣਾ ਅਸਲਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗੋਲੇ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਹੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ

ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤੋਪਖਾਨੇ ਦੇ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਆਉਟਪੁੱਟ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਸਪਲਾਇਰਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਿਆਂ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਹਨ - ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਮਝੌਤੇ 155 ਐਮਐਮ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਜਿਹੜੀ ਕਿਸਮ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ \$-777 ਹੀਫਟਜ਼ਰ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਵਾਰਸਾਅ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੌਰਮ ਵਿੱਚ, ਨਾਟੋ ਦੀ ਮਿਲਟਰੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੁਖੀ, ਐਡਮਿਰਲ ਰੌਬ ਬੋਅਰ ਨੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭੰਡਾਰ ਦਾ ਤਲ ਹੁਣ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾਟੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਕੋਲ ਯੂਕਰੇਨ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਅਸਲਾ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।

ਇੰਡਸਟਰੀ ਮਿਨਿਸਟਰ ਦਾ ਭੋਜਨ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ ਵਾਧੇ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਛੋਟਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ

ਟੋਰਾਂਟੋ : ਇੰਡਸਟਰੀ ਮਿਨਿਸਟਰ ਫ੍ਰੈਂਸੁਆ ਫ਼ਿਲਿਪ ਸ਼ੈਂਪੇਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੁਲਕ ਦੇ ਪੰਜ ਵੱਡੇ ਗ੍ਰੁੱਪਸ਼ਨ ਨੇ ਭੋਜਨ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਰਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਫੈਡਰਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸ਼ੈਂਪੇਨ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਲਾਬਲਜ਼, ਸੋਬੀਜ਼, ਮੈਟਰੋ, ਕੋਸਕੋ ਅਤੇ ਵੋਲਮਾਰਟ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠਕ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬੈਂਕਸਿਗਵਿੰਗ ਤੱਕ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਰਤਾ ਬਾਬਤ ਯੋਜਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ੈਂਪੇਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗ੍ਰੁੱਪਸ਼ਰੀ ਚੋਨਜ਼ ਨੇ ਵਧੇਰੇ ਡਿਸਕਾਉਂਟ ਦੇਣ, ਕੀਮਤ ਵਾਧਿਆਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਸਤੇ ਸਟੋਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਮਤਾਂ-ਮੈਚ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਗਸਤ ਦੌਰਾਨ ਸਟੋਰਾਂ ਤੋਂ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਫੂਡ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 6.9% ਵਧੇਰੇ ਦਰਜ ਹੋਈ ਸੀ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ 11% ਵਾਧੇ ਤੋਂ ਘਟ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ 4% ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੈ। ਕੰਪਨੀਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਗ੍ਰੁੱਪਸ਼ਰੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੀ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਘਰੇਲੂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲੋਬਲੋਜ਼, ਮੈਟਰੋ ਅਤੇ ਸੋਬੀਜ਼ ਦਾ ਹੀ ਦਬਦਬਾ ਹੈ। ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਕੀਮਤਾਂ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੋਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਗ੍ਰੁੱਪਸ਼ਰੀ ਚੋਨਜ਼ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਸਹਿਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਟੈਕਸ ਉਪਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗੀ।

ਚੀਨੀ ਏਜੰਟਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਫ਼ਸਾਉਣ ਲਈ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਹਰਦੀਪ ਨਿੱਝਰ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ

ਟੋਰਾਂਟੋ : ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦ ਬਲਾਗਰ ਚੀਨੀ ਮੂਲ ਦੀ ਜੈਨੀਫ਼ਰ ਜੋਗ ਨੇ ਵੱਡਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੇ ਸਰੀ ਸ਼ਹਿਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿੱਚ ਚੀਨੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਏਜੰਟ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਕਤਲ ਪਿੱਛੇ ਚੀਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚਾਲੇ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਫ਼ਸਾਉਣਾ ਸੀ। ਜੈਨੀਫ਼ਰ ਜੋਗ ਚੀਨੀ ਮੂਲ ਦੀ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਕੁਨ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ (ਅਮਰੀਕਾ) ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਿਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਜੋਗ ਨੇ ਇੱਕ ਵੀਡੀਓ 'ਚ ਨਿੱਝਰ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਦੀ ਚੀਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਤਲ ਬਾਰੇ ਹੋਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖ਼ੁਲਾਸੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਤਲ ਸੀ.ਸੀ.ਪੀ. ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

18 ਜੂਨ 2023 ਨੂੰ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਿਤ ਇੱਕ ਖਾਤਕੂ ਨੂੰ ਸਰੀ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਰੀ ਦੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੁਤੰਤਰ ਬਲਾਗਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇੱਕ ਚੀਨੀ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਜੂਟਿਊਬਰ ਲਾਓ ਡੋਂਗ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੈਨੀਫ਼ਰ ਜੋਗ ਨੇ ਐਕਸ (ਟਵਿੱਟਰ) 'ਤੇ ਪੋਸਟ ਕੀਤੀ ਇੱਕ ਵੀਡੀਓ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਲਾਓ ਡੋਂਗ ਨੇ ਇਸ ਸਾਲ ਜੂਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੀ.ਸੀ.ਪੀ. ਰਾਜ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇਗਨੀਸ਼ਨ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੀਏਟਲ ਅਮਰੀਕਾ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਗੁਪਤ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀ.ਸੀ.ਪੀ. ਏਜੰਟਾਂ ਨੇ ਕਤਲ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਅੱਜਮਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਬੂਤ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸੀ.ਸੀ.ਪੀ. ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਬਲਾਗਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਬੰਦੂਕਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਏਜੰਟਾਂ ਨੇ 18 ਜੂਨ ਨੂੰ ਨਿੱਝਰ ਨੂੰ ਲੱਭ ਲਿਆ। ਕਤਲ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਨਿੱਝਰ ਦੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਡੈਸ਼ ਕੈਮਰੇ ਦੀ ਭੰਨਤੋੜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਕਤਲ ਨੂੰ ਅੱਜਮਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਚਲੇ ਗਏ।

ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਤਣਾਅ ਵਿਚਾਲੇ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਸੰਕਟ

ਓਟਾਵਾ : ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ-ਕੈਨੇਡਾ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਤਣਾਅ ਦਰਮਿਆਨ ਇੱਥੇ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹੋਰ ਡਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੋਰ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਘੱਟ ਮੌਕੇ। ਗਲੋਬਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸਰਚ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਏਡੂਡੋਰਾ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ 2022 'ਚ ਕੁੱਲ 226,450 ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਆਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਭਾਰਤ ਸਿਖਰਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪੱਧਰਾਂ ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ 807,750 ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 551,405 ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪਰਮਿਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਏਡੂਡੋਰਾ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ 2022 ਵਿੱਚ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪਰਮਿਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ 226,450 ਸੀ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਪੀਟੀਆਈ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, ਮੈਂ ਭਾਰਤ-ਕੈਨੇਡਾ ਤਣਾਅ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਿੰਤਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ। ਇੱਥੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਘਾਟ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੰਮ ਮਿਲੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਗਰੈਟਰ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਕਤ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ

ਸਨਾਤਨੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ 'ਚੋਂ ਅਕਾਲ ਰਣਨੀਤਿਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਖੋਜਣ ਲੱਗੀ ਫੌਜ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਹਾਂਸ਼ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਉਭਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਵੀਨਤਮ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵੀ ਸਫਲ ਹੋਏ ਹਨ, ਯੂਰਪੀਨ ਦੋਸ਼ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਜੰਗੀ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਗ੍ਰਾਂਥ ਮੁਕੱਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਚੰਦਰਯਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਧੀ ਸੂਰਜ ਗਿਆਨ ਵੱਲ ਸੋਧ ਦਾਗੀ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸਨਾਤਨੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਖੋਜਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਅਪਣਾਈ ਹੈ। ਹੁਣੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਨਾਤਨੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਸਬੰਧੀ ਬਣੇ ਪੈਨਲ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਣਨੀਤਕ ਤੋਂ ਫੌਜੀ ਵਿਰਾਸਤ ਬੇਹੱਦ ਅਮੀਰ ਹੈ ਪਰ ਉਸ 'ਤੇ ਕਦੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਧੀਨ ਅਜੋਕੇ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਦੀ ਵਿਵਰਣ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਬੰਧਾਂ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ 'ਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ। ਇਸੇ ਅਕਾਲ ਰਣਨੀਤਕ ਸੋਚਣੀ 'ਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ 'ਉਦਭਵ' ਇਸ ਵੇਲੇ ਚਰਚਾ 'ਚ ਹੈ। ਇਸ ਅਧੀਨ ਆਰਮੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕਮਾਂਡ ਵੱਲੋਂ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਰਵਿਸ ਇਸਟੀਮੇਟਿਓਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਪੈਨਲ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦਾ ਮੰਤਵ ਉਸ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗਿਆਨ ਤੇ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਾਜ ਕਲਾ, ਰਣਨੀਤੀ, ਕੂਟਨੀਤੀ ਵਿਚ ਵਰਤਣਾ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਇਤਿਹਾਸਕ ਭਾਰਤੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖੋ-

ਵੱਖਰੇ ਖਿੱਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ, ਖੇਤਰੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ, ਰਾਜਾਂ, ਵਿਸਾਗਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਕੋਟਲਿਆ, ਕਾਮੇਦਕਾ ਤੇ ਕੁਰਲ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਖਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ ਅਕਾਲ ਰਣਨੀਤਕ ਸੋਚਣੀ ਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦਰਅਸਲ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਆਧੁਨਿਕ ਫੌਜੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਫੌਜ ਦੇ ਗਲਿਆਰਿਆਂ 'ਚ ਇਹ ਵੀ ਵੇਖਿਆ-ਪਰਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸੁਮੇਲ ਵਿਗਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਵਾਜ਼ਿਬ ਹੈ। ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤੀ ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ 12 ਲੱਖ ਜਵਾਨਾਂ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਸਾਲ 2021 ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੋਂ ਰਣਨੀਤਕ ਮਦਦ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੋਂ ਲਏ 75 ਸੂਤਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਿਤਾਬ 'ਟਰੇਡੀਸ਼ਨਲ ਇੰਡੀਅਨ ਵਿਲਾਸਵੀ-ਇਟਿਹਾਸਕ ਪੁਲਜ਼ ਆਫ ਵਾਰਫੇਅਰ ਐਂਡ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ' ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ 2022 'ਚ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਨਾਤਨੀ ਵਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਸਿਰਜੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਹੈ। ਇਸ ਕਵਾਇਦ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੌਥੀ ਸਦੀ ਈਸਾ ਪੂਰਵ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਠਵੀਂ ਸਦੀ ਈਸਵੀ ਤੱਕ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਵਾਇਦ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲੀ ਖੋਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਫੌਜੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਫੌਜੀ ਵਿਰਾਸਤ ਮੇਲਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਚਿਰਕਣੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਵੇਕਲੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਵਿਦਰਸ਼ਮਪੀ ਹੁਣ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ

ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੈਨਲ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਵਿਦਵਾਨ, ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ, ਮੌਜੂਦਾ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਫੌਜੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਾਹਰ ਡਾ. ਕਜਰੀ ਕਮਲ ਜਿਧੀਆਂ ਸ਼ਮਲੀਆਤਾਂ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਹੋਏ ਇਕ ਖਾਸ ਸਮਾਰੋਹ ਦੌਰਾਨ ਆਮ ਰਣਨੀਤਕ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਰਾਜੂ ਬੈਜਲ ਨੇ ਕੁੱਜੀਵਤ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਲਾਹਕਾਰ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਵਿਜੇਨ ਖੰਡਾ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਫੌਜ ਇਸ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਨਵੇਂ ਵਿਵਹਾਰਕ ਪੈਂਡੇਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇ।

ਭਾਰਤੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਣੇ ਰੋਕਣਾ:

ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਿਕਰਮ ਦੋਰਈਸਵਾਮੀ ਦੇ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦੇਰੇ 'ਤੇ ਜਦ ਉਹ ਗਲਾਸਗੋ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਗਰਮ ਖਿਆਲੀਆ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ। ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਰੋਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਐਨੀ ਮੋਰੀ ਟ੍ਰੇਵੇਲੀਅਨ ਨੇ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਜਦੂਤਾਂ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਏਥੇ ਕਹਿਣਾ ਵਾਜ਼ਿਬ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਵਾਜ਼ਿਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਰੋਸ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਹ ਹਨ।

ਦੋਰਈਸਵਾਮੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ 'ਤੇ' ਆ ਪ੍ਰਗਰਮ ਮੁਤਾਬਕ ਅਲਬਰਟ ਡਰਾਈਵ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਗਏ ਸਨ। ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਯੂਥਜ਼ ਯੂਕੇ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਕਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਹੋਈ। ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵਿਚਾਲੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕੋਲਿਨ ਬਲੂਮ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਵਾਧੂ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਗਲਾਸਗੋ ਦੋਰਈਸਵਾਮੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਘਟਨਾ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਰਹੀ ਰੂਚੀ ਘਨਸ਼ਿਆਮ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਉਂਦੇ ਦੇ ਮਾਣ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਬੰਧਤ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾਕਾਂ ਦਾ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਦੇ ਗਰਮਖਿਆਲੀ ਸਮਰਥਕ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੰਝਰ ਹੱਤਿਆਕਾਂਡ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੱਥ ਦੱਸੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਗਰਮ ਖਿਆਲੀ ਧੜੇ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਵਧੀ ਹੈ। ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਉਸੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਟਰੂਡੋ ਦੇ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੋਰਈਸਵਾਮੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਹਮਜਾ ਯੂਸੁਫ ਨੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਿੱਖ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੋਹਲ ਦੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ

ਅੱਤਵਾਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੋਹਲ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਅੰਨ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਸੁਨੇਹੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇਰੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ 'ਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐੱਸ ਜੈਸ਼ੋਕਰ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸਖਤ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਅਖੰਡਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਨੇਡਾ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭਾਵਨਾ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹਿੰਸਾ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਧਕੇ ਦਿੱਤਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਬੰਬ ਸੁੱਟੇ ਗਏ। ਵਪਾਰਕ ਦੂਤਭਾਗ ਸਾਹਮਣੇ ਹਿੰਸਾ ਹੋਈ ਤੇ ਪੋਸਟਰ ਲਾਏ ਗਏ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਮੰਨਦੇ ਹੋ? ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਜੋ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਮ ਘਟਨਾ ਨਾ ਬਣਾਓ। ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਸੋਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਜਾਜ਼ਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਝਲਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਵਾਲਗੀ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦਾ ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕੈਨੇਡਾ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਜੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ।

ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਲੋਕ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਆਪਣੇ ਮੋਬਾਈਲ 'ਤੇ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਸਟੇਟਸ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੱਜਣਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਿਆ ਰਹੇ। ਫੇਸਬੁੱਕ ਦਾ ਪੰਜ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਉਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਹਿਮ ਗੰਧਾ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਅਸਲ ਫੇਸਬੁੱਕ ਜਿਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਚੰਗੇ ਮਾਝੇ ਹੋਣ ਦਾ ਵੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਲੋਕ ਦੂਰ ਹੋਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਸੱਜਣ ਨੇ ਇਸ ਫਾਨੀ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਅਲਵਿਦਾ ਲਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਸਲਾਮ ਕਹਿਣ ਲਈ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੁਜੂਮ ਇਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਤੁਰ ਜਾਣ ਦਾ ਦੁੱਖ ਉਸ ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਪੂਰੀ ਖਲਕ ਤੋਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਅਸਲ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹਾਰਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ 'ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਦਾਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦਾ ਸਟੇਟਸ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੇ ਢੰਗ ਤੋਂ ਚੰਗੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਸੀ।

ਜੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਲੋਕ ਮੋਬਾਈਲ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦਾ ਸਟੇਟਸ ਮੇਨਟੇਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦਾ ਸਟੇਟਸ ਮੇਨਟੇਨ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਹ ਧਰਤੀ ਸਰਵਗ ਹੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ ਕਰ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਬਸਰ ਬਹੁਤ ਸਹਿਜਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿੰਨੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵੱਲੋਂ ਸਾਜੀ ਨਿਵਾਸੀ ਇਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਅਜਬ ਗਜ਼ਬ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ

ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਸਵਰਗ ਪਾਪਤੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥਾਂ, ਡਰਾਮਿਆਂ, ਵਿਖਾਵਿਆਂ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਤਾਣੇ ਬਾਣੇ 'ਚ ਉਲਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਮੇਰੇ ਮੋਬਾਈਲ ਤੇ ਅਕਸਰ ਹੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਸੁਨੇਹੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਜ ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਹੈ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹਾਂ। ਦੋ ਦਿਨ ਦੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਕਾਰਨ ਸੱਜਣਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰ ਪੈਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਫੇਸਬੁੱਕ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਇਸ ਕਮਾਲ ਮੋਬਾਈਲ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਾਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਖਿਆਲ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦਾ ਸਟੇਟਸ ਕੀ ਹੈ? ਕੀ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਰੱਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਕੀ ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੋਈ ਜੀਵੇ, ਸੁਭਾ ਘੱਲ ਪਤਾਸੇ ਪੀਏ। ਆਪਾਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕੀ ਲੈਣਾ? ਅਜਿਹੀ ਸੋਚ ਰੱਖ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੰਘਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਘਸਮੇਲੀ ਤਸਵੀਰ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਨ ਚ ਕੋਈ ਵਲ ਫੇਰ ਨਾ

ਰੱਖਣਾ, ਸਾਫ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਹਿਮਤ ਰੱਖਣਾ, ਸਵਾਰਥ ਤੋਂ ਪਰਮਾਰਥ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣਾ, ਅਕਾਲ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਚ ਰਹਿਣਾ, ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ 'ਚ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ

ਵਟਸਐਪ 'ਤੇ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਗੰਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਸੁਨੇਹੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵੇਰੀ ਬੋਲਣਾ, ਸਮਾਜ 'ਚ ਵਿਚਰਨਾ ਸਮਾਜ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਕੀਲ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਅਸਲੀਲਾ ਸੁ ਨੇ ਹਾ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖ ਲਿਆ ਵੀ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਹਾ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਸੌ ਚ ਟਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਇਨਸਾਨ ਨਾ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਹ ਸੱਦਾ ਹਾਂ ਜਾਂ ਹਿਸ਼ੇਦਾਰ ਕੋਲ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਹ ਉਸ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੋਦਾ ਤੋੜਨ ਲਈ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹ ਪਿਲਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਮਾਫੀ ਮੰਗਦੇ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੋਬਾਈਲ ਤੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਵੀਹ ਵਾਰ ਗਲਤੀ ਮੰਨਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ। ਸਾਡੀ ਮਾੜੀ ਚੰਗੀ ਸੋਚ, ਸਾਡਾ ਚੰਗਾ ਮਾੜਾ ਬੋਲਣਾ, ਸਮਾਜ 'ਚ ਵਿਚਰਨਾ ਸਮਾਜ 'ਚ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਮਾੜਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦਿੱਲੀ ਵਸਦੇ ਇਕ ਹਿਸ਼ੇਦਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਵਸਿਆ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਦਾ ਅਰਸਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦਸ ਪੰਜਾਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੰਜ ਕਿੱਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ

ਪ੍ਰਿ ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ

ਰਖਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਨੂੰ ਮੇਨਟੇਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੰਗਿਆਈ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੱਜਣ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਨਵੀਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਨੀਕ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਕੀਲ ਸੱਜਣ ਨੇ ਮੇਰੇ

ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਭਾਅ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ। ਪਿਛੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਸਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਭਾਅ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਭਾਅ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈਣ ਨੂੰ ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਇਕ ਕੋਲਾ ਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਨੂੰ ਮੰਨ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਪੂਰੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਕਰਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਨਾ ਕੁਝ ਲਿਆ ਤੇ ਨਾ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਲਿਖ ਲਿਖਾ ਵੀ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਹਾ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਸੌ ਚ ਟਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਇਨਸਾਨ ਨਾ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਹ ਸੱਦਾ ਹਾਂ ਜਾਂ ਹਿਸ਼ੇਦਾਰ ਕੋਲ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਹ ਉਸ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੋਦਾ ਤੋੜਨ ਲਈ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹ ਪਿਲਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਮਾਫੀ ਮੰਗਦੇ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੋਬਾਈਲ ਤੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਵੀਹ ਵਾਰ ਗਲਤੀ ਮੰਨਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ। ਸਾਡੀ ਮਾੜੀ ਚੰਗੀ ਸੋਚ, ਸਾਡਾ ਚੰਗਾ ਮਾੜਾ ਬੋਲਣਾ, ਸਮਾਜ 'ਚ ਵਿਚਰਨਾ ਸਮਾਜ 'ਚ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਮਾੜਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦਿੱਲੀ ਵਸਦੇ ਇਕ ਹਿਸ਼ੇਦਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਵਸਿਆ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਦਾ ਅਰਸਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦਸ ਪੰਜਾਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੰਜ ਕਿੱਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ

ਹੱਸਣਾ ਅਤੇ ਹਸਾਉਣਾ ਇੱਕ ਕਲਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਹੁਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਹਾਸਾ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਸਾ ਸਾਡੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਇੱਕ ਦਵਾ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ, ਬਾਵਜੂਦ ਇਸਦੇ ਅਜੇਹੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਹਾਸਾ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅਲਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੱਸਣਾ ਜਾਂ ਮੁਸਕਰਾਉਣਾ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਦਿਮਾਗ ਲਈ ਵੀ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਹਾਸੇ ਨੂੰ ਕਈ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਦਵਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੱਸਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸਰੀਰਿਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਹੱਸਣ-ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਭ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਪ ਖੁਸ਼-ਮਿਜਾਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉੱਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸਿਹਤ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਯੋਗ ਅਤੇ ਨੈਚਰੋਪੈਥੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੱਸਣਾ ਸਾਡੀਆਂ ਕਈ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜੋ ਸਾਡੀ ਤਨਾਅਪੂਰਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਣ। ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਹੱਸਣ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਆਕਸੀਜਨ ਦਾ ਚੰਬਾ ਸੰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨੀਂਦ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵਾਲੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਜੋ ਹੱਸਣ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ 'ਮੇਲਾਟੋਨਿਨ' ਨਾਮ ਦਾ ਹਾਰਮੋਨ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਸਾਨੂੰ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਸੌਣ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੱਸਣ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਪੂਰਨ ਸੰਚ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਹੱਸਣ-ਖੇਡਣ-ਖੇਡਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਭੱਜ-ਦੌੜ ਵਾਲੀ ਪਾਦਰਬਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਲਝ

ਥੋੜ੍ਹਾ-ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਚਾਹੀਦਾ

ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਾਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਲਈ ਹੀ ਹੁਣ 'ਵਿਸ਼ਵ ਹਾਸਾ ਦਿਵਸ' ਵਰਗੇ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹਾਸਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੰਨ 1988 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ।

ਕੋਲੰਬੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਮੈਡੀਕਲ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਮੁਖੀ ਲੀਡਾ ਰਿਸਰਚ ਕਰਿਨਾ ਡਬਲਿਊ ਡੇਵਿਡਸਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਤਣਾਅ ਹੋਰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੀ

ਇੱਕ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ, 'ਵਿਸ਼ਵ ਹਾਸਾ ਦਿਵਸ' ਵਰਗੇ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹਾਸਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੰਨ 1988 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ।

1. ਹੱਸਣ ਨਾਲ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਊਰਜਾ ਉਪਜਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸੱਚ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਥਕ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
2. ਹੱਸਣ ਨਾਲ ਹੱਸਦੇ ਦੌਰੇ ਲਗਭਗ ਨਾ-ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੱਸਣ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਾਓ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
3. ਕੰਮ ਦੌਰਾਨ ਹੱਸਣਾ ਤਣਾਅ ਵੀ ਹੱਸਣ ਨਾਲ ਘੱਟ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
4. ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਹੱਸਣ-ਹਾਉਣ ਦੇ ਕਈ ਸਾਧਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਲਾਵਰ ਕਲੱਬ, ਸਕੂਲ/ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮੈਜਿਕ ਸ਼ੋਅ, ਕਾਮੇਡੀ ਨਾਟਕ, ਕਾਮੇਡੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਡਾ ਲਈ ਹੱਸਣ ਵਾਸਤੇ ਸਮਾਂ ਕੱਢਣਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਕੰਮ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇਖਦੀ ਹੋਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸੋਚਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਹੱਸਣ-ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਖੁਸ਼-ਮਿਜਾਜ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰ ਸਕੀਏ ਅਤੇ ਜੋ ਸਾਡਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੋਣ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸੁਭਾਅ ਬਦਲਾਂਗੇ। ਆਪ ਵੀ ਗੱਲ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਦਾ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਨਾਲ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਦੇ ਜਤਨ ਅਰੰਭ ਕਰਾਂਗੇ। ਹੱਸਣਾ ਸਭ ਨਾਲ ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਖੁਸ਼ਾਕ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਲੋਕੜੀਆਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਕਿ, 'ਹੱਸਦਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਵੱਸਦੇ' ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 'ਥੋੜ੍ਹਾ-ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਚਾਹੀਦਾ' ਅਤੇ 'ਹਾਸਾ ਨਿਰਾ ਪਤਾਸਾ', ਰੋਣਾ ਉਮਰਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ' ਆਦਿ। ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਸਾਈਏ, ਖੁਸ਼ ਰਹੀਏ। ਖੁਸ਼ ਮਿਜਾਜ਼ ਬਣੀਏ, ਹਾਸੇ ਵੱਡੀਏ, ਰੱਜ ਕੇ ਜੀਵੀਏ।

ਜਿੰਮ ਕਿਉਂ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ ਜਨਮਦਾਤੀ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਤੇ ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਦੀ ?

ਇੰਗਲਿਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਹੈਲਥ ਇਜ਼ ਵੈਲਥ ਯਾਨੀ ਕਿ ਸਿਹਤ ਹੀ ਧਨ ਹੈ। ਇਸ ਕਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਸਿਹਤ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਖਾਣ ਪਾਣ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਖਾਣੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੁਗਲਾਂ ਤੇ ਪਠਾਣਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਮੋੜੇ ਸਨ ਉਹ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਚਲਦਾ ਸੀ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਪਠਾਣੀਆਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਿਆਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿ ਡਰਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਸੌਂ ਜਾਹ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਹੀਂ ਤੇ ਹਉਆਂ ਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਮਤਲਬ ਨਲੂਆ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਡੌਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕਈ ਗੁਣਾ ਜਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮੱਥਾਂ ਭੂਰੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਚੁੰਗਣ ਵਾਲੇ

ਸਾਰਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਬਲਦਾਂ ਤੇ ਝੋਟਿਆਂ ਨਾਲ ਲੋਕ ਵਾਹੀ ਕਰਦੇ ਸੀ ਅਗਰ ਹਿਸਾਬ ਲਾਈਏ ਤਾਂ ਇੱਕ ਕਿਲਾ ਜਿੰਮੀਦਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਹਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਲੱਗਭਗ 19-20 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੁਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਹਲਾਂ ਮਗਰ ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਉ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਚੱਕੀ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਲਈ ਆਟਾ ਪੀਹ ਕੇ ਰੋਟੀਆਂ ਪਕਾਉਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਮਾਤਾ ਭਾਗੀ ਵਰਗੀਆਂ ਸਵਾ ਸਵਾ ਮਣ ਦੀ ਬੰਦੂਕ ਵੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਅਗਰ ਮੈ ਗੱਲ ਕਰਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਤੇ ਮੁੱਕਦੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਸੱਚੀ ਪਰ ਮੈ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਅੱਜਕਲ ਜਿੰਮਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਏ ਹਨ

ਫੜਕੇ ਉੱਠ ਕੇ ਘਰੋਂ ਗੱਡੀਆਂ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਜਿੰਮ ਵਿੱਚ ਸਾਈਬਲ ਚਲਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਫਿਰ ਘਰ ਆ ਕੇ ਡੱਕਾ ਦੂਹਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਇਹ ਹੀ ਆ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਵੇਰੇ ਜਿੰਮ ਮਾਰ ਕੇ ਆਏ ਹਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਪਾਉਡਰ ਤੇ ਹੋਰ ਕੇਮੀਕਲ ਖਾ ਖਾ ਕੇ ਡੌਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਡੌਲੇ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਲਗਾਤਾਰ ਜਿੰਮ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਗੱਡੀ ਭਰਾਵਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਣ ਲਈ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਜਿੰਮ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਟਿਕਾਣੇ ਵੀ ਪਤਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਉਥੇ ਬੈਠੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਖੇਡਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਪੈਸੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਫਿਰ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ

ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਸਾਰੀ ਉਪਜ ਜਿੰਮ ਦੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਵੀ ਖਬਰਾਂ ਛਪ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜਿੰਮ ਮਾਲਕ ਆਪ ਚਿੱਟੇ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੁਲੀਆਂ ਜਿੰਮ ਵਿੱਚ ਗਭਰੂਆਂ ਦੀ ਐਨਰਜੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਚਿੱਟੇ ਦੀ ਡੱਬ ਦੇ ਕੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਘੱਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤੀ ਨੌਜਵਾਨੀ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਮੁੰਡੇ ਨਸ਼ੇੜੀ ਬਣੇ ਹਨ ਉਥੇ ਕੁੜੀਆਂ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਕਹਿਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਬਚਾਓ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਜਾਲ ਤੋਂ ਆਉ ਸਾਰੇ ਰਲ ਕੇ ਹੇਠਲਾ ਮਾਰੀਏ ਤੇ ਕਵੀਏ ਨੌਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਜਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ। ਫਿਰ ਉਹੀ ਸਮਾਂ ਆ ਜਾਵੇ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸੀ ਅਸੀਂ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਥੋਗਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਸੀ ਬਣ ਜਾਈਏ।

ਸੂਬੇਦਾਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
7589155501

ਦਿਖਾਵਾ ਘੁਣ ਵਾਂਗੂੰ ਖਾ ਰਿਹਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ

ਮਾਂ ਬਾਪ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਸੋਹਣੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਾਂ ਬਾਪ ਆਪ ਤੰਗੀਆਂ ਕੱਟ ਕੇ ਆਪਣੀ ਅੱਲਾਦ ਨੂੰ ਪੜਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਾਬਲ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੱਲ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅੱਲਾਦ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਖੜ ਜਾਏ। ਜੋ ਅੱਜ ਕੱਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਪੈਸਾ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਤੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦਾ ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਤੇ ਤੁਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਭਰਾ ਭਰਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰਾਜ਼ੀ। ਅੱਜ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਭਰਾ ਦੇ ਹੱਥ ਭਰਾ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਰੇੜਾਂ ਪੈ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਸੀ ਪ੍ਰੀਤ, ਪਿਆਰ ਪ੍ਰੇਮ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀ ਇੰਨੀ ਨਫ਼ਰਤ ਹੈ। ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਨਾ ਵੈਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦਾ ਕਿਉਂ ਚੰਗੀ ਰੋਟੀ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਸ ਮੈਂ ਹੀ ਚੰਗਾ ਖਾਵਾਂ, ਮੈਂ ਹੀ ਚੰਗਾ ਪਹਿਨਾਂ, ਮੇਰੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਾ ਖੜਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਹੈ। ਦਿਖਾਵੇ ਦੀ ਹੋੜ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਪੁਰਾਣੇ ਵੇਲਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹੋ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਬੇੜੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਬਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਪੈਸੇ ਤੇਲੇ ਨਾਲ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰ

ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪੈਸੇ ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਘੁਮੇਡ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲੋਕ ਕੱਚੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਦੋ ਕਮਰੇ ਜੋ ਉਪਰ ਤੋਂ ਵੀ ਕੱਚੇ ਤੇ ਨੀਚੇ ਤੋਂ ਵੀ ਕੱਚੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਵਿਹੜਾ ਵੀ ਕੱਚਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਗੋਹੇ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਲਿੱਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਛੱਪਰ ਟੰਗ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਫੂਸ ਕਾਨਿਆਂ ਨਾਲ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ ਵੀ ਕਰ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਥੇ ਹੀ ਖੇਡਣਾ, ਉਥੇ ਹੀ ਲੜਨਾ, ਉਥੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨੀ। ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਵੈਰ ਨਫ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਖਣ ਦਾ ਘਰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਸਿਆਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੀ ਕੱਟਣੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਨਾਲ ਬੈਠੀ ਕੁਝ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਬਸ ਹੱਸ ਖੇਡ ਕੇ ਜੋ ਸਮਾਂ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਢ ਲਵੋ। ਸੱਚ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜੋ ਲੂਣ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਨੰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਲੋਕੀ ਸਬਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੀ ਡੰਗ ਟਪਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸਕੂਨ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਗੁਆਂਢੀ ਨੇ ਵਧੀਆ ਕੋਠੀ ਖਾ ਲਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਉਂ

ਸੰਜੀਵ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ
7888966168

ਦੇਣਾ ਹੈ। ਸੀਮਿਤ ਸਾਧਨ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਬੱਲੇ ਵੀ ਝਾਤੀ ਮਾਰੋ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸੀਮਿਤ ਸਾਧਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਹੱਸ ਖੇਡ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਘਰ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਇਆ ਖਰਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਭਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਨਾ ਭਰਨ ਕਰਕੇ ਨੋਟਿਸ ਵੀ ਬੈਂਕ ਕੱਢ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਟੈਂਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਕੂਨ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਲੇਸ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਮਾਂ ਬਾਪ ਵਧੀਆ ਘਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬੱਚੇ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਪਿਛਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹਿੰਗੀ

ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਕੋਠੀਆਂ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਕੋਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਾਂ ਵੈਸੇ ਹੀ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਟੈਂਸ਼ਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੱਲੇ ਬੈਠੋ। ਸ਼ੁਕਰ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਘਰ ਹੈ, ਛੱਤ ਹੈ, ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਮਹਾਨਗਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਖੁੱਲੇ ਮੇਨ ਹੋਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਆਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਰੂਸੀ ਮਿਸ਼ੀ ਆ ਕੇ ਵੀ ਉਹ ਹੱਸ ਖੇਡ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਦੇ ਲੋਕ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੇਖੋ ਘਰ ਵਧੀਆ ਹੋਵੇ, ਛੋਟਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਕੂਨ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇ। ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ। ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਖਰਾਬ ਨਾ ਕਰੋ। ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਘਰ ਬਣਾਓ। ਛੋਟਾ ਬਣਾਓ, ਖੁਸ਼ਸੂਰਤ ਬਣਾਓ। ਪਰ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਮੌਜੂਦ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਇੱਜਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜਨ ਵਾਲੇ ਨਾ ਹੋਣ।

ਹੱਸਣਾ ਚਿੱਤ ਵਸਾਇ ਕੇ, ਤੁਰੇ ਸਿਦਕ ਦੇ ਸੰਗ।
ਕੁਦਰਤ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡਦੀ, ਮਾਣ ਵਕਤ ਦੇ ਰੰਗ।
ਪਰ ਯਾਦ ਰਹੇ ਹੱਸਦੇ ਹਸਾਉਣੇ, ਹਾਸੇ ਮਜ਼ਾਕ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਠੋਸ ਨਾ ਪੁਰੇ। ਹੱਸਦੇ ਰਹੋ। ਆਥਾਦੇ ਰਹੋ।

ਤੋੜ

ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਭੇਡੀ ਵਾਦੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਅੱਜ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਕਿਤੇ ਘੱਟ ਵੱਧ ਵੱਧ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਕੱਢੀ ਚਿੱਟਾ ਕੱਢੀ ਕਾਲਾ ਕੱਢੀ ਬਰਾਉਣ ਪਰ ਇਕ ਨਸ਼ਾ ਜਿਹੜਾ ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਤਾ ਪਤਾ ਨੀਂ ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਰੂਪ ਲੈ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਨਾਮ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਆਪ ਸਮਝ ਲੋਗੋ, ਕੱਲ੍ਹ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਰਸਮੀ ਸਤਿਸ਼੍ਰੀਅਕਾਲ ਤੋਂ ਬਾਦ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਪਾਣੀ ਲੈਕੇ ਆਈ ਪਰ ਦਵਾ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਆਮ ਵਰਗੀ ਚਮਕ ਮੈਨੂੰ ਗਾਇਬ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ ਦੇਸਤ ਨੇ ਕਿਹਾ 'ਤੇਰੀ ਭਰਜਾਈ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਲੈ' ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਵੀਰ ਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪੁੱਛ ਲਵੋ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕੋਈ ਦੱਸੋ। ਦੇਸਤ ਕਹਿੰਦਾ 'ਕਾਹਦਾ ਯਾਰ ਕੱਲ ਮੈਂ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਕਹਿ ਬੋਨਾ ਕਿ ਤੂੰ ਫੋਨ 'ਤੇ 'ਤੇ ਅੱਜਕਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ' ਮੈਂ ਕੱਲ ਕਿਹਾ 'ਐਸੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਲਈ ਕੋਈ ਕੰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਚਾਹ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ 'ਚ ਮੈਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਰਤੀ। ਬੱਸ ਉਹ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਗੀ। ਇਹੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਹਿਨੀ ਆ ਵੀਰ ਜੀ ਮੇਰੇ ਕਿਹੜਾ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਨੁਕਸ ਹੈ ਕਿ ਐਵੇਂ ਲੱਗੀ ਰਹੀ ਇਹਦੇ ਨਾਲ। ਇਹ ਕਦੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਗੇ ਕਦੇ ਕੁਝ ਤੇਰਾ ਸ਼ਰਨੀਨ ਟਾਈਮ ਐਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੱਚਾ ਜਾ ਹੁੰਦਾ ਦੇਸਤ ਹੱਸਿਆ ਕਹਿੰਦਾ 'ਯਾਰ ਕੱਲ ਐਵੇਂ ਬੈਠੇ ਬੈਠੇ ਫੋਨ 'ਚ ਇਹਨੂੰ ਦਿਖਾਤਾ ਸ਼ਰਨੀਨ ਟਾਈਮ ਮਾੜੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ, ਕੱਲ ਜੋ ਕੋਈ ਫੋਨ ਆਵੇ ਚੁੱਕੇ ਨਾ ਜੋ ਮੈਂ ਕਹਾਂ ਚੁੱਕ ਲੈ, ਨਾਲੋਂ ਔਖਾ ਭਰੀਆਂ ਕਹਿੰਦੀ ਸ਼ਰਨੀਨ ਟਾਈਮ ਵਧੂ ਕੀ ਫਾਇਦਾ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਹੀ ਦੱਸ ਕੀ ਕਹਿਤਾ ਮੈਂ' ਮੈਂ ਕਿਹਾ 'ਵੇਦੀ ਤੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਸੀ ਕਿ ਘੰਟੇ ਚੌਢ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ ਸ਼ਰਨੀਨ ਟਾਈਮ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੱਚੀ ਪੁੱਛ 'ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਵੀ ਨਜ਼ੀਰਤ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਜੇਕਰ ਫੋਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕੱਲ ਤਾਂ ਤੋੜ ਜੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ 'ਤੇ ਕੁਝ ਗੁਵਾਚ ਗਿਆ ਲੱਗਦੇ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੱਸ ਪਏ।

ਬੀ ਡੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੈਰੀਅਰ ਗਾਈਡੈਂਸ ਐਂਡ ਕਾਉਂਸਲਿੰਗ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਗਰੁੱਪ ਆਫ ਇੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨਜ਼

ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਹੋਣ ਲੱਗਾ

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਉਤੇ ਭਖੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚਾਲੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਰਾਜਪਾਲ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਪੁਰੋਹਿਤ ਨੂੰ ਸਹਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਨਸੀਹਤ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੱਲ-ਗੱਲ ਉਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਬਕਾਏ ਬਾਰੇ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰਨ। ਇਹ ਵੀ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਪਾਲ, ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਨਾਲ ਹਾਲੀ-ਬੇਹਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਦਾ ਸਾਫ਼ਾ ਬਾਰੇ ਕਿਉਂ ਸੀਨੀ ਬੋਲ ਰਹੇ।

ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਵਿਚ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਲਏ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਅੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿੱਸਾ ਤਾਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਵਿਆਸ ਤਾਰਨ ਉਤੇ ਹੀ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਹਿਸਾਬ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ 2022 ਤੋਂ 31 ਅਗਸਤ 2023 ਤੱਕ 47106 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੋਰ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਡੇਢ ਵਰ੍ਹੇ ਦੌਰਾਨ ਚੁੱਕੇ 47106 ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ 57 ਫੀਸਦੀ ਰਕਮ ਤਾਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਵਿਆਸ ਵਜੋਂ ਤਾਰੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ 27,106 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਜ਼ੇ 'ਚੋਂ 10,208 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪੂੰਜੀਕਾਰ ਖਰਚੇ ਦੀ ਹੀ ਖਰਚ ਕਰਨ ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਸਹਿਕਾਰੀ ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਪਨਸਪ ਦੇ 1148 ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਹਿਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਵਜੋਂ 2556 ਕਰੋੜ ਦੇ ਬਕਾਏ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੰਨਾ

ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਦੇ 1008 ਕਰੋੜ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਪਾਂਸਰਡ ਸਕੀਮਾਂ ਦੇ 1750 ਕਰੋੜ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡ ਦੇ 798 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਇਹ ਹਿਸਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡ ਦੀ 5637 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਕਾਇਆ ਰਾਸ਼ੀ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁੜ ਅਦਾਇਗੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਚੁੱਕਣਾ।

ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਚੱਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨਾਲ ਕਿਸ ਕਦਰ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਰਾਜਪਾਲ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਪੁਰੋਹਿਤ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਕਰਜ਼ੇ ਉਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਕਰਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਹਿਸਾਬ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੰਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਰਾਜਪਾਲ) ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਕਾਏ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ। ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ, 50 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੋਰ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਹਿਸਾਬ ਦੇਣਾ। ਜਿਸ ਪਿੱਛੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਕਰਜ਼ੇ ਲਈ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ

ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਵੀ ਰਾਜਪਾਲ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰ ਲਈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਗਏ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਸਪੈਲ ਆਡਿਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ 'ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਸੇਵਾ'। (ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ) ਵਾਲੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦਾ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਸਾਫ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਇਕੱਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਵਿਆਸ ਦਾ ਭਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਦੀ ਥਾਂ ਆਨ-ਬਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਫੰਡ ਰੋਕ ਕੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਵਿਚ ਜੁਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅੰਕੜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਉਤੇ ਸਾਲ 1952 ਵਿਚ ਕਰੀਬ 78.31 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ ਜੋ ਸਾਲ 1964 ਵਿਚ ਵਧ ਕੇ 350 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 80 ਵਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਦਹਾਕਾ ਕਾਲਾ ਦੌਰ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਬੋਹਾ ਲੱਗਿਆ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਰੀਬ 38 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕਣਾ ਪਿਆ। ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਸਾਲ 2007-08 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ 55,982 ਕਰੋੜ, 2017-18 ਵਿਚ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਵਧ ਕੇ 1.82 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਆਪ' ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ 2.82 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਸਵਾ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹੀ ਤਰਕ

ਦਿੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੂਬੇ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਤਿਵਾਦ ਖਿਲਾਫ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿੱਤੀ ਪੱਖੋਂ ਘੇਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਜੁਟੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ (ਰਾਜਪਾਲ) ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਘੇਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਗੜਨ ਵੱਲ ਸਾਫ਼ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ
ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਤਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਵਧੇਰੇ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 2022-2023 ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਮਦਨ ਵਿਚ 16.6 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। 2021-22 ਵਿਚ 15,542 ਕਰੋੜ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਵਧ ਕੇ 18,128 ਕਰੋੜ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਐਕਸਾਇਜ਼ 2021-22 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 2022-23 ਵਿਚ 37 ਫੀਸਦੀ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ 6,157 ਕਰੋੜ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ 8,437 ਕਰੋੜ ਹੈ। ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਟੈਕਸ ਵਿਚ 13 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। 2021-22 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 2022-23 ਵਿਚ 2,359 ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 2,674 ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਸਟੈਪ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ 28 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਪਾ ਲਈ ਕਿੱਕਲੀ

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਤਲੁਜ-ਯਮੁਨਾ ਨਹਿਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਬਾਲ ਲੈ ਆਂਦੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲੀ ਬਹਿਸ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇ ਕੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਣਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿਤਰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਦੇ ਕੱਚੇ ਚਿੱਠੇ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੂਜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰੀ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਨਵੇਂਬਰ ਨੂੰ ਖੁੱਲੀ ਬਹਿਸ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਖੁੱਲੀ ਬਹਿਸ ਦਾ ਸੱਦਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 10 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕਰਨ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉੱਥੇ ਹੀ ਖੁੱਲੀ ਬਹਿਸ ਲਈ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਾ ਵਡਿੱਗ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤਹਿਤ ਚੁਣੌਤੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਬਹਿਸ ਦੀ ਥਾਂ ਸਤਲੁਜ ਯਮੁਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਸੱਦ ਕੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਲੜਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਰਣਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਖੌਤਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਪੀਕਰ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੇਧਵਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਸਮੇਂ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਹੋਵੇ ਨੂੰ ਬਹਿਸ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹਿਸ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ

ਚਾਹੀਦੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝਾ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਚੁਣਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਕਵਰੇਜ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਤਾਂ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕ ਮਨਵੀ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਵੀ ਹੁਣ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਟਵੀਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਆਜੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰੇ, ਸਭ ਦੇ ਕੱਚੇ ਚਿੱਠੇ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਵੇਂਬਰ ਤੱਕ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਉਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਬੋਲਣਗੇ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮੌਕਾ ਭਾਲ ਲਿਆਂ ਹੋਣਾ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰੀ ਕਰਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿਤਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਹੁਣਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਬਹਿਸ ਦਾ ਮੌਜ਼ਾਵਾਂ ਸੱਦਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬਹਿਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗਾ ਜੇ ਬਣ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਮਨਵੀ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ ਸਗੋਂ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਉਤੇ ਚਿੱਕੜ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਵਡਿੱਗ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬਹਿਸ ਲਈ ਕਾਰਲੋ ਪੈ ਗਏ ਹਨ।

ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਸਲ ਸਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਭੱਜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਇਹ ਤਿੱਛਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੈਸ਼ਨ ਦਾ ਗਲ ਵੱਧ ਤਾਂ ਵੱਧ ਘੁੰਦਿਆ ਜਾਵੇ ਜਦਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਵਾਕ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਜਨਤਾ ਵਿੱਚ ਨੰਬਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਤਾਂ ਤਸਵੀਰ ਹੀ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਕੋਲ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ

ਲਈ ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਕੋਲ ਦੋ ਵਿਧਾਇਕ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਲੋਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਉੱਤੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਜਾਂ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਗੁਲ ਖਿਲਾਏ ਜਾਣਗੇ ਇਹ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਭ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਸੂਬੇ ਦਾ ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਸਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਕੋਈ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਵੈਤ 98147 34035

ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਦਮ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾਲ ਅਤੇ ਜ਼ੀਰੋ ਆਵਰਜ ਮਨਵੀ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੀ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਡਬਲੀਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਲਾਈਵ ਚਲਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕੈਮਰਾ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਜਾਂ ਆਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਅਤੇ ਸੁਣਨਾ ਮਾਦਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੇ ਲੀਡਰ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਸੁਣਦੇ ਹਨ।

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮੋ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲੇ ਸਿਰਫ ਕਾਕੀ ਦੇ ਇੱਕ ਕੱਪ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਹੱਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਹੁਣ ਉਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਪੰਜਾਬ ਮਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬਹਿਸ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸਿਆਸੀ ਡਰਾਮਾ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ ਚਿੱਕੜ ਸੁੱਟਣ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਰੋਣਕ ਲੱਗ

ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਬਹਿਸ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਗੱਲ ਮੁੱਦੇ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਘੁੰਮੀ ਸਗੋਂ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਰੋਣਕ ਹੋਰ ਲੱਗ ਗਈ ਹੈ। ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਨਹਿਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਮਸਲੇ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨਹੀਂ ਸੱਦੀ, ਸਿਵਾਏ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ। ਅਜਿਹੇ ਮਸਲੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬਹਿਸ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਕੇ ਨਹੀਂ ਨਿਬੜਦੇ ਸਗੋਂ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦ ਕੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਉੱਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਰੱਖ ਕੇ ਸਾਂਝੀ ਲੜਾਈ ਰਣਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ 2004 ਅਤੇ 2016 ਨੂੰ ਰਿੜਕਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚਾਰ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਨਹਿਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 10 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਨ ਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹੋ ਹਾਲ ਸੁੱਟਿਆ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਘਰਾਓ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਤਾਂ ਕੱਲ ਕਪੂਰੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਐਸ. ਵਾਈ. ਐਲ. ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪਾਸ ਉੱਤੇ ਹੀ ਨਿਕਲ ਸਕੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਨਹਿਰ ਬਦਲੇ ਛਾਤੀ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਨਹਿਰ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬਹਿਸ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿੰਨੇ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਨਹਿਰ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬਹਿਸ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿੰਨੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦਕਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਮੁੱਦੇ ਵੀ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ

ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਗਦਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਬਹਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1 ਨਵੰਬਰ ਪੰਜਾਬ ਚੁਣਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਗਜ਼ ਪੱਤਰ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਗਜ਼ ਤੋਂ ਬਹਿਸ ਕਰਨਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨਗੇ। ਉਥੇ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਈਗੋ ਸਾਫ਼ ਝਲਕ ਦਿਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਹਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਨਹਿਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਓਨੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਿੰਨੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਿ ਉਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਓਨੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਅੰਗ ਆਤਮਕ ਪੱਛਾ ਭਾਰੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਕਿਸੀ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲੋਂ ਸੂਬੇ ਲਈ ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹੋ ਹਾਲ ਹੋਂਦਾਂ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਸਮੇਂ ਦੂਜੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਕਾਰਲ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਪੈ ਰਹੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਨਾ ਉੱਤਰ ਸਕੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਹ ਪੈਣ ਦਾ ਡਰ ਬਣਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਹਰੇਕ ਚੇਤਨ ਦਿਲ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਚਿੰਤਤ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੋਂ ਅੱਕੇ ਲੋਕ ਮੁੜ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਹੇ ਨਾ ਤੁਰ ਪੈਣ। ਉਹ ਰਾਹ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਤੁਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚਲੇ ਤਣਾਅ ਭਰੇ ਮਾਹੌਲ ਤੇ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਕੋਈ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਠੰਢੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਲੱਚਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਉਹ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬਰਫ਼ ਨਾਲ ਲੱਦੇ ਹੋਏ ਉੱਚੇ-ਉੱਚੇ ਪਹਾੜ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦੇ ਹੋਣ ਤੇ ਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਠੰਢੀਆਂ-ਠਾਰ ਹਵਾਵਾਂ ਦੇ ਬੁੱਲੇ ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਠੰਢਕ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਣ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਰਸਤਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਬਹੁਤ ਉੱਚੇ-ਉੱਚੇ ਕੂਹਣੀ ਮੋੜ ਵਾਲੇ ਪਹਾੜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੜਕ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਡੂੰਘੀਆਂ-ਡੂੰਘੀਆਂ ਖਾਈਆਂ ਜਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਡੂੰਘੀ ਨਦੀ ਵਗਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਸਤਿਆਂ 'ਤੇ ਜਰਾ ਜਿੰਨੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਜਾਨ ਲੈਣਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਫਿਰਨ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਹਾੜੀ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਤੇ ਲੰਬੀ ਡਰਾਈਵ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੁੱਝ ਸੈਲਾਨੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉੱਚੇ ਪਹਾੜ ਤੇ ਡੂੰਘੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਘਬਰਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਉਹ ਕੁਦਰਤ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਸਕਣ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਕਾਂਗੜੇ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਪਾਲਮਪੁਰ ਖ਼ਾਸ ਹੈ। ਪਾਲਮਪੁਰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਸੌ ਕਿੱਲੋਮੀਟਰ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਢਾਈ ਸੌ ਕਿੱਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਉੱਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਸੜਕੀ ਰਸਤੇ ਰਾਹੀਂ ਪਾਲਮਪੁਰ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਰੋਪੜ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਊਨਾ, ਅੰਬ, ਰਾਣੀ ਤਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਕਾਂਗੜਾ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ 'ਤੇ ਹਾਈਵੇ ਛੱਡ ਕੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਪੈਂਟੀ-ਚਾਲੀ ਕਿੱਲੋਮੀਟਰ ਡਰਾਈਵ ਕਰ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਲਮਪੁਰ ਲਈ ਨੇੜਲਾ ਏਅਰਪੋਰਟ ਕਾਂਗੜਾ ਵਿਖੇ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਪਾਲਮਪੁਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪੈਂਟੀ-ਛੱਤੀ ਕਿੱਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਂਗੜਾ ਦੀਆਂ ਵਾਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪਾਲਮਪੁਰ ਲਈ ਰੇਲਵੇ ਦਾ ਨੌਰ-ਗੇਜ਼ ਟਰੈਕ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਵੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਲਮਪੁਰ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਤਲ ਤੋਂ ਉਚਾਈ ੧੪੭੦ ਮੀਟਰ ਹੈ।

ਪਾਲਮਪੁਰ ਵਿਖੇ ਹਰਿਆਲੀ ਅਤੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਵਗਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਝਰਨਿਆਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਦੇਖ ਕੇ ਇੱਥੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਨਾਹ-ਧੋਹ ਕੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਵਿੱਚ ਬਾਂਹਾਂ ਫੈਲਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇੱਥੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੋਂ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵੱਲ ਕੁਦਰਤੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਝਰਨੇ ਵਗਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਝਰਨਿਆਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਸਾਹਮਣੇ ਅੱਜ ਦੇ ਫ਼ਿਲਟਰ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਆਪ ਵੀ ਪਿਆਸੇ-ਪਿਆਸੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਾਂ ਪਹਾੜੀ ਸ਼ਬਦ 'ਪਾਲਮ' ਤੋਂ ਪਿਆ। ਪਾਲਮ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਹੋਵੇ। ਪਾਲਮਪੁਰ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਈਨ (ਚੀੜ) ਤੇ ਦੇਵਦਾਰ ਦਰਖਤਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹਰਿਆ-ਭਰਿਆ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇਖਦਿਆਂ ਸਫ਼ਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਕਾਵਟ ਪਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮਨ ਰੁਮਾਂਚਿਤ ਹੋ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਇੰਨੇ ਲੱਗਦੇ ਹੋ

ਪਾਲਮਪੁਰ ਦੇ ਝਰਨੇ

ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਹੋਈਏ। ਸ਼ਵੇਰ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸੁੱਪ ਤੇ ਤਾਜ਼ੀ ਹਵਾ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਮਾਣ ਲਈਏ ਉਨੀ ਹੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਫ਼ਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਢਲਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਲਾਲੀ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਨੇੜੇ ਵਗਦੇ ਝਰਨਿਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਦੇਖਣ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਰੰਗ ਦਾ ਹੋਣ ਜਾਣ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਠੰਢੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਗਦੇ ਚਸ਼ਮੇ ਕਿਸੇ ਹਸੀਨ ਜਿਹੀ ਕੁੜੀ ਦੀਆਂ ਭਿੰਜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਜੁਲਫਾਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਛੱਟੀਆਂ-ਛੱਟੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਨ ਮੋਹ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇੱਥੇ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹਰ ਸੈਲਾਨੀ ਇੱਥੋਂ ਦਾ ਹੀ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਥੀਏਟਰ ਕਲਾਕਾਰ ਨੌਰਾ ਰਿਚਰਡਜ਼ ਦੇ ਇੱਥੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਸ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ੧੯੪੭ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਾਲਮਪੁਰ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੋਂ ਕਾਇਲ ਹੋ ਕੇ ਇੱਥੋਂ ਬਾਗਾਂ ਕਿੱਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਪਹਾੜੀ ਪਿੰਡ ਅੰਧਰੇਟਾ ਵਿਖੇ ਆਪਣਾ ਵਸੋਬਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਹੀ 'ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਆਰਟ ਗੈਲਰੀ' ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਪਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਮਨ ਨੂੰ ਅਸੀਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਹੱਥੀਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕਲਾਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਦੇਖਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸੋਹਣੀ-ਮਹੀਵਾਲ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਬਣਾਈਆਂ ਤੇ ਸਨ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਉਸ ਦਾ

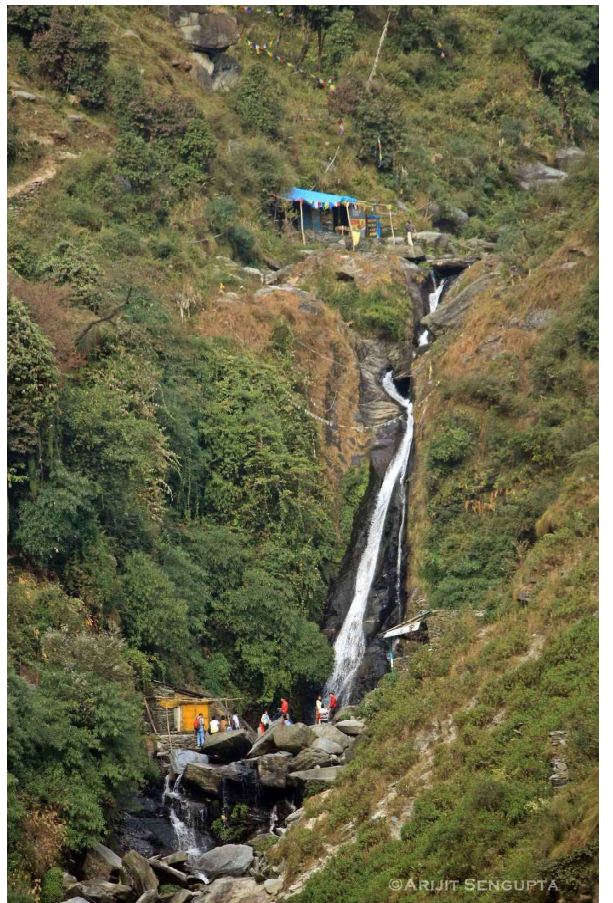
ਆਪਣਾ ਆਦਮ-ਕੱਦ ਬੁੱਤ ਦੇਖ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਆਪ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ। ਕੁਦਰਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਸਥਾਨ ਸਵਰਗ ਵਾਂਗੂੰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹੀ ਜੀਵ ਜੰਮਪਲ ਤੇ ਥੀਏਟਰ

**ਅਮਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ
ਮੋਬਾ. 98889-40211**

ਕਲਾਕਾਰ ਨੌਰਾ ਰਿਚਰਡਜ਼ ਵੀ 1911 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਆਈ 1924 ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਵਾਪਸ ਇੰਗਲੈਂਡ ਚਲੀ ਗਈ ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ੧੯੨੪ ਵਿੱਚ ਅੰਧਰੇਟਾ ਪਿੰਡ ਵਿਖੇ ਆਪਣਾ 'ਚਮੇਲੀ ਨਿਵਾਸ' ਨਾਮਕ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਕੱਚਾ ਘਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਮੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ 'ਆਨਰੇਰੀ ਡੋਕਟਰੇਟ' ਅਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ੧੯੭੧ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਇਹ ਜਗ੍ਹਾ 'ਵੱਡਲੈਂਡ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸਥਾਨ ਵੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਵੇਖਣਯੋਗ ਹੈ। ਪਾਲਮਪੁਰ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਕਿਆਰੀ ਨੁਮਾ ਖੇਤ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੰਜਣ ਲਈ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਰਸਾਤੀ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਅਕਸਰ ਮੀਂਹ ਪੈਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੀਂਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਉੱਪਰਲੇ ਖੇਤਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਥੱਲੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਚਾਹ ਦੇ ਬਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਣ ਸਾਰ ਤਨ-ਮਨ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਤੇ ਤਾਜ਼ਗੀ ਨਾਲ ਮਹਿਕ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਕਾਂਗੜਾ ਘਾਟੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਚਾਹ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਚਾਹ ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਮੇਤ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਤੇ ਇੱਥੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਚਾਹ-ਪੱਤੀ ਲਿਜਾਣਾ ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲੋ ਅਪੁੱਲ੍ਹ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਇੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਔਰਤਾਂ ਚਾਹ ਦਿਆਂ ਬਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਪਿੱਠਾਂ 'ਤੇ ਪਿੱਠੁ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਚਾਹ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਤੋੜਦੀਆਂ ਆਮ ਹੀ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਚਾਹ ਪੱਤੀ ਦਿਆਂ ਬਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਛੋਟੇਗਾਰੀ ਵੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੋ ਨਿਬੜਦੀ ਹੈ। ਪਾਲਮਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਨਿਊਗਲ ਕੋਛੇ ਵੱਲ

ਜਾਂਦਿਆਂ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਚਾਹ ਦੇ ਬਾਗਾਂ ਦੀ ਹਰਿਆਲੀ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੜਕ 'ਤੇ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਬੰਡਲਾ ਟੀ ਐਸਟੇਟ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਹਰ ਬਜਟ ਦੇ ਹੱਟਲ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅੱਜ ਦੀ ਤੇਜ਼-ਤਰਾਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਰੋਡਤਾਂਗ ਪਾਸ ਆਦਿ ਵੀ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਯਾਦ ਰਹੇ ਇਹ ਰਸਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਚਾਹ ਪੀਣ ਦਾ ਸੁਆਦ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਪਹਾੜਾਂ ਤੋਂ ਨਦੀਆਂ-ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਬੱਸ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮਹਿਸੂਸ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਵੇਰ ਦੀ ਸੋਰ ਅਤੇ ਟਰੈਕਿੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਟਰੈਕਿੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਹੜੀ ਮਰਜ਼ੀ ਪਹਾੜੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇ ਤੇ ਬਕਾਨਾ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਮਰਜ਼ੀ ਵਹਿੰਦੇ ਝਰਨੇ ਵਿੱਚ ਨਹਾ ਲਵੇ ਪਰ ਜਰਾ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ। ਇੱਥੇ ਖ਼ਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਧੁਨਿਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸ਼ਾਪਿੰਗ-ਮਾਲ ਤੱਕ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਨੇੜਲੇ ਹੋਰ ਪਹਾੜੀ ਸ਼ਹਿਰ ਕਾਂਗੜਾ, ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ, ਮੈਕਲਿਓਡਰਜ਼ ਆਦਿ ਵੀ ਵੇਖਣਯੋਗ ਸਥਾਨ ਹਨ। ਹਿਮਾਚਲ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੁਆਰਾ ਬਣਿਆ 'ਨਿਊਗਲ ਕੋਛੇ' ਵੀ ਵੇਖਣਯੋਗ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਅੰਧਰੇਟਾ ਤੋਂ ਬਾਗਾਂ ਕਿੱਲੋਮੀਟਰ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਤੇਹਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਬਣਿਆ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪੁਰਾਤਨ ਮੰਦਿਰ 'ਬੈਜਨਾਥ' ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਦਿਰ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ੧੨੦੪ ਏ.ਡੀ. ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਦਿਰ ਓਥੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪੂਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੈਜਨਾਥ ਮੰਦਿਰ ਤੋਂ ਪਠਾਨਕੋਟ-ਮੰਡੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇ 'ਤੇ ਦਸ-ਬਾਰਾਂ ਕਿੱਲੋਮੀਟਰ ਚੱਲ ਕੇ ਬੀਰ-ਬਿਲਿੰਗ ਨਾਮਕ ਜਗ੍ਹਾ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਾਨ ਪੈਰਾਗਲਾਈਡਿੰਗ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨਾਂ ਲਈ ਖ਼ਾਸ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪੈਰਾਗਲਾਈਡਿੰਗ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਪੜਾਅ ਕੁੱਲ-ਮਨਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਮੰਡੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ੮੫ ਕਿੱਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੈਲਾਨੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ, ਬਜਟ ਜਾਂ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਲਮਪੁਰ, ਬੈਜਨਾਥ ਜਾਂ ਬੀਰ-ਬਿਲਿੰਗ ਤੋਂ ਉਸੇ ਰਸਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਮੰਡੀ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉੱਥੋਂ ਵਾਇਆ ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ, ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਰਾਹੀਂ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਹੋ ਕੇ ਵਾਪਸੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਘੁੱਮਣ ਵਾਸਤੇ ਅਜੇ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਹੋਵੇ। ਤਾਂ ਮੰਡੀ ਤੋਂ ਹੋਰ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਕੁੱਲੂ-ਮਨਾਲੀ, ਮਣੀਕਰਨ ਸਾਹਿਬ, ਰੋਹਤਾਂਗ ਪਾਸ ਆਦਿ ਵੀ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਯਾਦ ਰਹੇ ਇਹ ਰਸਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਪਹਾੜਾਂ ਤੋਂ ਨਦੀਆਂ-ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਬੱਸ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰੀਤ ਫਲਵਾੜੀ

ਪੈਸੇ ਦੀ ਭੁੱਖ

ਪੂਰੀ ਹੋਵੇ ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਧਾਰੀ ਜੋ ਸ਼ੁੱਧ ਮੀਆਂ ਸੋਸ ਨਾ ਮਾਰੇ ਮਿਹਨੇ ਹੋਵੇ ਸੁਲੱਖਣੀ ਹਰ ਬਾਬ ਦੀ ਭੁੱਖ ਮੀਆਂ ਬੜਾ ਮਨ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖੋ ਨੀ ਜਾਂਦੇ ਮੈਥੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਮੀਆਂ ਹਰ ਘਰ ਖੁਸ਼ੀ ਵੇਹੜੇ ਚ ਹੋਵੇ ਇੱਕ ਪੁੱਤ ਧੀ ਤੇ ਇੱਕ ਭੁੱਖ ਮੀਆਂ ਜੇਠ ਹਾੜ ਤੇ ਪੋਹ ਮਾਘ ਦੀ ਹਰ ਇੱਕ ਰੂਹ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਭੁੱਖ ਮੀਆਂ ਸਾਬ ਰਹੇ ਆਪਣਿਆਂ ਦੀ ਆਪਣਿਆਂ ਨਾਲ ਮੇਝੇ ਨਾ ਕੱਢੀ ਮੁੱਖ ਮੀਆਂ ਥਾਂ ਥਾਂ ਨਾ ਪਾਈਏ ਹੱਲਾ ਕਦੇ ਕਦੇ ਚੰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਏ ਧਾਰੀ ਚੁੱਪ ਮੀਆਂ ਧੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਬਾਗੀ ਨਸ਼ੇਝੀ ਨੇ ਹੋਵੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦਾ ਪੁੱਤ ਮੀਆਂ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਤੋਲਦਾ ਜੋ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਹਦਾ ਉਹ ਦੱਸੇ ਮਨੁੱਖ ਮੀਆਂ ਕੱਢੀਓ ਖੋਟੀ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੀ ਸੰਧੂਆਂ ਲੋੜੇ ਵੱਧ ਪੈਸੇ ਦੀ ਭੁੱਖ ਮੀਆਂ ਅੰਦਰੋਂ ਲੀਰਾਂ ਬਾਹਰੋਂ ਫੋਕੀਂ ਟੌਹਰ ਨਾਲ ਏਦਾਂ ਬਣਦੀ ਨਾ ਟੁੱਕ ਮੀਆਂ ਬਦਨਸੀਬ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਧੀਆਂ ਪੁੱਤ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦੇ ਨਾ ਜੋ ਟੁੱਕ ਮੀਆਂ।

ਬਲਤੇਜ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਬੁਰਜ ਲੱਧਾ ਬਠਿੰਡਾ
9465818158

ਰੱਬ ਹੀ ਜਾਣੇ

ਐ ਮਨੁੱਖ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੜਕਦੀਆਂ ਪੁੱਪਾਂ ਸਹੀਏ।
ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਠੰਢੀ ਛਾਂ ਮਨਮੋਹਣੇ ਫੁੱਲ
ਤੇ ਖਾਣ ਨੂੰ ਮਿੱਠੇ ਫਲ ਦਈਏ।
ਤੇਰੀ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦਵਾਈਆਂ
ਤੇ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੱਕੜੀ ਦਈਏ।
ਤੇਰੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਵੱਧਣ, ਫੁੱਲਣ ਲਈ
ਵਰਖਾ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੀਏ।
ਤੇਰੀ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਲੈ ਕੇ
ਤੇਰੀ ਜੀਵਨ ਦਾਤੀ ਆਕਸੀਜਨ ਦਈਏ।
ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਤੂੰ ਚੰਦਰਿਆ
ਸਾਨੂੰ ਵੱਢ, ਵੱਢ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸੁੱਟੀ ਜਾਵੇ।
ਸਾਡੇ ਥਾਂ ਤੇ ਨਵੇਂ ਰੁੱਖ ਲਾਣ ਤੋਂ
ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਨਾਂਹ ਕਰੀ ਜਾਵੇ।
ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤੇਰਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ
ਰੱਬ ਹੀ ਜਾਣੇ, ਰੱਬ ਹੀ ਜਾਣੇ।

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ
ਫੋਨ 9915803554

ਗਜ਼ਲ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਸਾਡੀ .
ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਧਨਵਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਸਾਡੀ .
ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਰੂਪ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ,
ਚਰਸਨ ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਸਾਡੀ .
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕਰੇ ਰੱਖਿਆ ਲਾਚਾਰ ਦਰੋਪਦੀ ਦੀ,
ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਸਾਡੀ .
ਅਹੱਲਿਆ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਜਬ ਕਹਾਣੀ ਹੈ,
ਚਰਿਤਰ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਸਾਡੀ .
ਦੈਹਿਕਤਾ ਦਾ ਰੂਪ ਵਿਕੇ ਜਦ ਭੂਮੀਗਤ,
ਕਦਰਾਂ ਨੂੰ ਸੈਤਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਸਾਡੀ .
ਸੁੰਦਰਤਾ ਜਦ ਚੰਦਲਤਾ ਵਿਚ ਢਲ ਜਾਵੇ,
ਮੁਰਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਸਾਡੀ .
ਅਭਿਵਾਦਨ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਅਭਿਨੰਦਨ ਹੈ,
ਮਹਾਵਿਲ ਨੂੰ ਮੋਹਮਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਸਾਡੀ .
ਜੰਨਤ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਇਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ,
ਕਿਰਪਾ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਸਾਡੀ .
ਭਸਮਾਸ਼ੁਰ ਜਦ ਕਾਮ ਕਰੋਪ ਹੋਕਾਰ ਕਰੇ,
ਸ਼ਿਵ ਸੁੰਦਰ ਵਰਦਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਸਾਡੀ .
ਦਕਸ ਪ੍ਰਜਾਪਤੀ ਯਗ ਚੋ ਸਿ ਵ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰੇ .
ਅਗਨੀ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਸਾਡੀ .
ਐਗਾਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਜੋਤ ਜਗੇ,
ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਵਿਚ ਦਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਸਾਡੀ .
'ਬਾਲਮ' ਸਿ ਸ਼ਟਾਚਾਰ 'ਚ ਚੰਨ ਸਿਤਾਰੇ ਨੇ,
ਨਾਰੀਸਵਰ 'ਚ ਸਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਸਾਡੀ .
ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਾਲਮ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ,
98156-25409

ਗਜ਼ਲ

ਨਿੱਤ ਕੰਮ ਜੋ ਇੱਥੇ ਕਰਦੇ ਮੰਦੇ,
ਉਹ ਖੂਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਪੁੱਟਦੇ ਬੰਦੇ।
ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਣੀ ਨਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ,
ਨਦੀਆਂ, ਨਾਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਗੰਦੇ।
ਨੇਤਾ ਲਾਰੇ ਲਾ ਮੋੜੀ ਜਾਂਦੇ,
ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਆਰੀ ਦੇ ਦੰਦੇ।
ਮੁਰਖ ਦਿਸਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀ,
ਖੁਦ ਨੂੰ ਸਿਆਣੇ ਸਮਝਣ 'ਦੇ ਬੰਦੇ।
ਕੱਲਾ ਨਾਮ ਧਿਆ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਰਨਾ,
ਢਿੱਡ ਲਈ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਪੰਦੇ।
ਦਿਲ ਦਾ ਕੁਝ ਬੋਝ ਘਟਾ ਲਉ ਯਾਰੇ,
ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਚੁੱਪ ਦੇ ਜੰਦੇ।
ਬੋੜੀ ਜਹੀ ਹਿੰਮਤ ਰੱਖਣੀ ਪੈਣੀ,
ਮੁੱਕ ਜਾਣੇ ਨੇ ਦਿਨ ਆਏ ਮੰਦੇ।
ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ
ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ-9915803554

ਰੰਗ ਬੇਰੰਗ

ਬਾਬਾ --- ਤੇਰੀ ਇਹ ਦੁੱਨੀਆਂ
ਬੜੀ --- ਰੰਗ ਬੇਰੰਗੀ ਏ
ਕੁੱਝ ਤੇਨ ਨੂੰ --- ਖੂਬ ਸਵਾਰਦੀ ਏ
ਤੇ ਕੁੱਝ --- ਦੇਹੀ ਤੋਂ ਨੰਗੀ ਏ
ਕੁੱਝ ਕਿੱਧਰੇ --- ਨੱਸੀ ਪਈ ਫਿਰਦੀ ਏ
ਜਿਵੇਂ --- ਵਾਅ ਵਰੋਲੇ ਨੇ
ਕੁੱਝ --- ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਅੰਨੇ
ਤੇ --- ਕੁੱਝ ਗੁੱਗੇ ਬੋਲੇ ਨੇ
ਕੁੱਝ ਏਥੋਂ --- ਚੱਤਰ ਸਿਆਣੇ
ਤੇ ਕੁੱਝ --- ਬਹੁਤ ਹੀ --- ਭੋਲੇ ਨੇ ---
ਤੇ --- ਹੁੱਟ ਹੁੰਦੀ ---
--- ਏਥੇ --- ਕੁੱਤਰੀਆਂ ਨਾਲ --- ਮੁਹੱਬਤ
ਇਸਾਨੀਅਤ --- ਨੱਫਰਤ ਨੇ
ਸੂਲੀ ਤੇ ਟੇਗੀ ਏ
ਬਾਬਾ --- ਤੇਰੀ ਇਹ ਦੁੱਨੀਆਂ
ਬੜੀ --- ਰੰਗ ਬੇਰੰਗੀ ਏ
ਕੁੱਝ --- ਰੱਜੇ ਵੀ --- ਭੁੱਖੇ ਨੇ --- (ਮੱਲਕ ਭਾਗੋ ਵਰਗੇ)

ਤੇ ਕੁੱਝ --- ਭੁੱਖੇ ਵੀ --- ਰੱਜੇ ਨੇ
ਜੋ ਰਹਿੰਦੇ --- ਵਿੱਚ ਕੁੱਲੀਆਂ ਦੇ
ਉਹ --- ਬੇਫਿਕਰੀ --- ਵਿੱਚ ਸਾਉਂਦੇ ਨੇ
ਜੋ ਮਹਿਲ --- ਮੁਨਾਰਿਆਂ 'ਚੋਂ
ਉਹ --- ਨਿੱਤ --- ਫਿੱਕਰਾ ਵਿੱਚ --- ਭਾਉਂਦੇ ਨੇ
ਸਾਬ --- ਮਿੱਲ ਜਾਵੇ --- ਸਬਰ ਸਰੂਨ ਕਿਤੇ
ਫਿੱਰ --- ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ --- ਸੱਭ ਤੇਗੀ ਏ
ਬਾਬਾ --- ਤੇਰੀ ਇਹ ਦੁੱਨੀਆਂ
ਬੜੀ --- ਰੰਗ ਬੇਰੰਗੀ ਏ
ਬੜੀ --- ਰੰਗ ਬੇਰੰਗੀ ਏ
ਕੁੱਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਾਬਾ ਮੱਰੜੀ ਕਲਾਂ
99142-26365

ਕਵਿਤਾ

ਪੰਛੀ ਰੁੱਖ ਤੇ ਆਲ੍ਹਣੇ
ਕੱਚਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪੱਕੇ ਪੈ ਗੇ,
ਪੰਛੀ ਆਲ੍ਹਣਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿ ਗੇ।
ਰੁੱਖ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੱਟ ਵੱਢ ਸੁੱਟੇ,
ਟਾਵਰ ਨਾਲ ਅਸਮਾਨਾਂ ਖਹਿ ਗੇ।
ਰੇਆ ਤੇ ਸਪਰੇਆਂ ਛਿੜਕੀਆਂ,
ਪੰਛੀ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਸਹਿ ਗੇ।
ਉਹ ਵਿਚਾਰੇ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਨ,
ਉਹਨਾਂ ਰੋਣ ਬਸੇਰੇ ਢਹਿ ਗੇ।
ਪੰਛੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਸੋਹਣਾ,
ਅਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਵਹਿਣੀ ਬਹਿ ਗੇ।
ਪੰਛੀ ਰੁੱਖ ਤੇ ਆਲ੍ਹਣਿਆਂ ਨੂੰ,
ਪੱਤ, ਕੋਟ ਬਿਗਨੇ ਲੈ ਗੇ।
ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਪੱਤੋਂ ਪਿੰਡ
ਪੱਤੋਂ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਮੋਗਾ ਫੋਨ ਨੰਬਰ
94658-21417

ਤੱਤੇ ਤਵੇ ਤੇ ਬਣੇ ਰੋਟੀ

ਤੱਤੇ ਤਵੇ ਤੇ ਬਣੇ ਰੋਟੀ,
ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ
ਪਿਉ ਨੇ ਚੁੱਕ ਲਈ ਸੋਟੀ।
ਆਕਾਸ਼ 'ਚ ਚੰਨ ਪਿਆ ਚਮਕੇ,
ਪਿਉ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਦਲੇ
ਪੁੱਤਾਂ 'ਚ ਲੜਾਈ ਹੋਈ ਜੰਮ ਕੇ।
ਕੋਠੇ ਤੇ ਕਾਂ, ਕਾਂ ਕਾਂ ਕਰੇ,
ਦੁਨੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਦੀ
ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖਾਤਰ ਮਰੇ।
ਬਾਲੀ ਵਿੱਚ ਪਤਾਸਾ ਏ,
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੁਸੀਬਤ 'ਚ ਵੇਖ ਕੇ
ਖੋਰੇ ਲੱਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਆਵੇ ਹਾਸਾ।
ਤਹਿ ਲੱਗੀ ਏ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ,
ਘਰ ਤੋਰੇ ਭੰਗ ਭੁੱਜਦੀ
ਤੇਰੇ ਅੰਗ ਲੱਗੀ ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਦੀ।
ਰੜਕਾ ਹੋਇਆ ਏ ਤੀਲਾ, ਤੀਲਾ,
ਉੱਠ ਕੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰ ਬੱਲਿਆ
ਤੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਰੰਗ ਹੋਇਆ ਏ ਪੀਲਾ।
ਸੁੱਕੇ ਪੱਤ ਝੜ ਰਹੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ,
ਇੱਕ ਦਿਨ ਸਮਾਂ ਜਰੂਰ ਆਏਗਾ
ਜਦ ਭੋਗ ਪੈ ਜਾਣੇ ਕਾਮੇ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ।
ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ
ਫੋਨ 9915803554

ਮੋਬਾਈਲ ਛੱਡੋ

ਬੱਚਿਰ ਮੋਬਾਈਲ ਦਾ ਛੱਡ ਦਿਓ ਸਾਬ,
ਜੇ ਚੰਗੇ ਅੰਕ ਲੈ ਕੇ ਹੋਣਾ ਤੁਸੀਂ ਪਾਸ।
ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸੋਭਦਾ,
ਨਾ ਰੁਕੇ ਜੋ ਓਹ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਰੋਵਦਾ।
ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਬਰਬਾਦੀ,
ਬਚਪਨ ਖੋਇਆ, ਧੋਹ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦੀ।
ਮੰਨਿਆ ਕਰੋਨਾ ਕਾਲ 'ਚ ਸੀ ਜਰੂਰੀ,
ਪਰ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਮਜ਼ਬੂਰੀ।
ਫੋਨ ਸਿਹਤ ਉੱਤੇ ਪਾਉਂਦਾ ਬੁਰਾ ਅਸਰ,

ਬੱਚੇ ਗਲਤ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਮਗਰ।
ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਚਾਰੇ।
ਮੋਬਾਈਲ ਜ਼ਰੀਏ ਇਹ ਕੰਮ ਨਾ ਸਾਰੇ।
ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਪਾਣੀ,
ਚਸ਼ਮਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਮਰ ਨਿਆਣੀ।
ਜਿਹੜੇ ਬੱਚੇ ਵਰਤਣ ਇਹਨੂੰ ਦਿਨ ਰਾਤ,
ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਦੇ ਓਹ ਘੱਟ ਗੱਲਬਾਤ।
ਤਰੰਗਾਂ ਇਸਦੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਖਤਰਨਾਕ,
ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਫੈਲਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਚੁੱਪਚਾਪ।
ਕੰਮ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਵੇਖੋ ਇਹੀ ਵੱਡਾ ਦੁੱਖ,

ਹਰ ਵੇਲੇ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹੋ ਇਸਟਾ, ਫੇਸਬੁੱਕ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੋਮਾਂ ਦੀ ਲਤ ਲੱਗੀ,
ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਡੀ ਠੱਗੀ।
ਸਹੀ ਗਲਤ ਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਗਿਆਨ,
ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਇਹ ਭਟਕਾ ਦੇਵੇ ਧਿਆਨ।
'ਚਮਨ' ਮੰਨ ਲਓ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ,
ਵੇਖਣਾ ਕਦੇ ਨਾ ਹੁਣ ਮੋਬਾਈਲ ਦੇ ਵੱਲ।
ਪਤਾ- ਚਮਨਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ
ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ- 95010 33005

ਲੋਕ ਤੱਥ (ਠੱਗ ਬੰਦੇ)

ਨਿੱਕਾ ਬਾਲ ਲੱਭੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਸੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਨੀਂਦ ਨੂੰ ਬੁਢਾਪਾ ਤਰਸੇ
ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰ ਨਾ ਮਨ ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਮਾਹੀ ਨੂੰ ਮੁਟਿਆਰ ਤਰਸੇ
ਜਦ ਚੜਦੀ ਜਵਾਨੀ ਮੁੱਛ ਫੁੱਟਦੀ ਕਿੱਥੇ ਸੋਚੇ ਨਵੇਂ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ
ਚੁਗਲਖੋਰਾਂ ਦੇ ਗੱਲ ਨਾ ਪਚੇ ਮੂੰਹ ਨਾ ਲਾਵੇ ਕੋਈ ਬੇਈਮਾਨ ਨੂੰ
ਲੁੱ ਹੁੰਦੀ ਮਾੜੀ ਸੋਹਲ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤੇ ਪਾਲਾ ਮਾੜਾ ਅਮਲੀ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ
ਵੇਹਲੜਾ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਕੱਢਣੇ ਨੁਕਸ ਹਰਿਣ ਫੋਲਦੇ ਜੋ ਸੁੰਨੀਆਂ ਖੱਡਾਂ ਨੂੰ
ਗਿੱਲੇ ਪੱਥੇ ਮਾੜੇ ਸੱਜਰ ਲਵੇਰੇ ਨੂੰ ਤੇ ਡਾਂਗ ਵੱਜੀ ਮਾੜੀ ਕੱਟੇ ਵੱਢੇ ਨੂੰ
ਦੁੱਧ ਚੋਂਦਿਆਂ ਵਿਚਾਲਿਕ ਲੱਤ ਚੱਕੇ ਤੇ ਆਦਤ ਹੈ ਮਾੜੀ ਚੱਬਦੀ ਜੋ ਰੱਸੇ ਨੂੰ
ਉਸ ਵਾੜ ਦਾ ਕੀ ਵਾਇਦਾ ਫਸਲ ਦੀ ਕਰਦੀ ਨਾ ਰਾਖੀ ਜੋ
ਮਾੜਾ ਪੱਲੇ ਬੋਨੀਏ ਨਾ ਰੱਖੀਏ ਸੋਭਾਲ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਜੋ
ਸਹਿਰ ਵਿੱਚ ਗੁਆਂਢ ਵੀ ਪਰਾਇਆ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝ ਤੀਜੇ ਬੋਨੇ ਦੀ
ਬੋਲਿਆ ਦੇ ਤਾਈ ਸਾਰੇ ਜੱਗ ਚੁੱਪ ਧਾਰੀ ਪੀੜ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸਮਝਦਾ ਅੰਨੇ ਦੀ
ਬਹੁਤੇ ਚਤਰ ਚਲਾਕ ਸਿਰੇ ਦੇ ਜੋ ਠੱਗ ਗੰਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਜਾਂਦੇ ਕੰਘੀਆਂ
ਕਿੱਥੇ ਮੁੜਦੇ ਨੇ ਬੋਲ ਉਹੋ ਗੱਲਾਂ ਕੋੜੀਆ ਜੋ ਸੀਨਾ ਛੱਲੀ ਕਰ ਲੰਘੀਆਂ
ਬੰਦਾ ਹੋਵੇ ਬੇਸਮਝ ਗੁੱਜੀ ਮਾਰਦੀ ਰਮਜ ਅੱਖੀਆਂ ਸੁਆਲ ਪਾਉਂਦੀਆਂ
ਛੜਿਆ ਦੇ ਤਾਈ ਨਿੱਤ ਮੇਲਾ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਂਵੇ ਬਿੱਲੀਆ ਨੇ ਵੈਣ ਪਾਉਂਦੀਆਂ
ਮੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਣ ਤੈਰਨਾ ਸਿਖਾਵੇ ਸਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਵੇ ਕੋਣ ਸੋਰਾਂ ਨੂੰ
ਮੱਜਿਲਾਂ ਦੇ ਆਸਕ ਕਿੱਥੇ ਕੋੜੀਆਂ ਤੋਂ ਭਰਦੇ ਤੋੜ ਲੈਂਦੇ ਟੀਸੀ ਵਾਲੇ ਬੋਰਾਂ ਨੂੰ
ਘੁਣ ਤੇ ਸਿਉਂਦ ਸੰਧੂਆਂ ਲੱਕੜ ਨੂੰ ਖਾਣ ਜੰਗਲ ਖਾਂਦੀ ਲੋਹੇ ਨੂੰ
ਮਹਿਬੂਬ ਦਾ ਵਿਯੋਗ ਆਸਕ ਨੂੰ ਖਾਂਦਾ ਜਿਵੇਂ ਅੰਗ ਗਿੱਲੇ ਗੋਹੇ ਨੂੰ
ਬਲਤੇਜ ਸੰਧੂ ਬੁਰਜ ਲੱਧਾ ਬਠਿੰਡਾ
9465818158

**No body have time to watch TV Advertisement
No body have time to read Physical newspapers**

It's social time.

Online News, Advertisement, Promotion Anytime anywhere.

Doesn't matter where are you.

Advertisement with Preetnama.

Promote your business with TalkShow

We gave social stage to show yourself and your Business.

**Business Persons, Doctor,
Advocates, VISA, Tour Travel, Actor, Singers,
writers come Join or TalkShow
and Advertisement with us on national
& International based.**

**Search Just
Preetnama
Youtube
Facebook
Twitter
Instagram
LinkedIn
Tiktok**

**No ned to go anywhere, Just leave message on
WhatsApp or email us. We will call you back.**

Contact immediately

+1 201-312-4180,+1 917-328-8436

www.preetnama.com, www.preetnews.com

Email- preetnamausa@gmail.com

